GVERRINI
PISONIS SOACII I. C.
PONTIFICIIQ. IVRIS
IN FLORENTISS. PATAVINO
Gimnaſio Profeſſoris ordinarij,

In Feudorum vſus, ſeu conſuetudines Præludia.

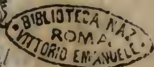
Methodicè, ac diligenter explicata,

Succincta breuitate, & multijuga vtilitate referta, ac omnibus perquam neceſſaria.

CVM PRIVILEGIO.

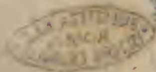

VENETIIS,
Apud Paulum & Antonium Meietos fratres, 1575.

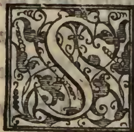

CLARISSIMIS
AMPLISSIMISQ. VIRIS. DD.
NICOLAO DE PONTE
Doctor. & Aequiti,

MARCO ANTONIO BARBARO,
Procuratoribus Diui Marci,

AC IOANNI DONATO,
Patauinæ Academię Moderatoribus vigilantissimis.

Guerinus Piso Soacius S. P. D.

EXTVS iam agitur annus P. C. quo me inter Professores huiusce vestræ Patauinæ Academiæ (quæ uestra est hu-

manitas) describi mandastis quo tempore, nescio quo Genio instigante, Iuris prudentiæ candidati, præcipuè autem nobilissimi & studiosissimi Germani, enixe à me contenderunt, vt fæstiuis diebus, ijsque maximè, cum alij omnes à lectionibus feriantur, consuetudines feudales methodica ratione mihi publicè enarrandas, interpretandasque susciperem, conquerebantur enim (id quod res est) professores huius temporis, raro admodum eam prouinciam sibi assumere, & tamen negari non posse, exactam horum cognitionem, ijs qui in hac vita consuetu-

ſuetudine, & communi hominum ſocietate, cum dignitate verſari volunt, in primis eſſe neceſſariam, & non tantum perſonarum, rerum, & factorum, in quibus verſatur hæc iuris ciuilis ſpecies, excellentia, vtilitatiſque magnitudine, cum cæteris ciuilis philoſophiæ partibus cōparandam, ſed etiam ijs anteponendam eſſe. Quod cum ego non recuſaſſem, rogatam prouinciam ſuſcepi, ac ſuſceptam bonis auibus, non infrequenti auditorio, ad metam vſque perduxi, & vt aliquam villicationis meæ rationem redderem, conueniens eſſe exiſtima

ui, commentaria, quæ in præludijs explicandis absolui, prælo committere, vt ex eis non tam auditores, qui me legente exceperunt, sed & omnes alij qui non audierunt, minimo labore aliquam vtilitatem perciperent. Verum quia scribentium mos est, lucubrationes suas cuiuscunque professionis aut facultatis illæ sint: Principibus ac Mæcenatibus consecrare, quo securius in publicum prodeant, ea propter has nostras vigilias vobis dicare decreui, tum vt liminaris inscriptio totum opus illustrare, ac detractorum morsus cohibere valeret, qui

plerunque

plerunquè rodentes in publico detrahunt, quod in angulis libenter legunt; & quod aggredi nunquàm ausi sunt, assequique desperant, maledictis insequi non cessant, tum vt in manus eorum venirent, qui eas quàm maximè intelligerent, ac semel saltem perlegere non aspernarentur, Nulli verò magis quàm vobis dicare debui, tum quia feudorum iste tractatus, doctrinam quæstionesque continet Senatoria dignitate dignas, tum etiam quia antiquitus cliens fructus aliquos offerre solebat, in recognitionem annuam, quam facie-

*bat in ipſo anni limine, quo magi-
ſtratus inire moris erat, De me au
tem nihil amplius in his interpreta
tionibus polliceri valeo, quàm de
homine tum publicè, tum priuatim
ſatis ſuperque impedito, necnon
curarum familiarium, aliarum-
que ærumnarum calamitoſarum
onuſto, ac penè obrupto. Libellum
igitur hunc vobis dicatum Clariſſi
mi & integerrimi Patres, ut quæ-
que alia etiam minima ſoletis, be-
nignè ſuſcipite quæſo, deinceps for-
te meliora accepturi, ſi mihi vel
ocij tantum concedetur, quantum
tribui debet, valete, & fœlices ui-*

uite

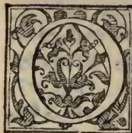
uite. Ex ueſtra Antenorea vrbe. xiij. Kalend. Octob. M. D. LXXIIII.

CAPITA PRAELVDIORVM PRINCIPALIA sub quibus multæ quæstiones continentur.

RDO & methodus præludiorum pag. 1.

Prima quæstio an sit.

Quæstionis an sit. Rationem esse multiplicem. pag. 2.
An liber feudorum sit autenticus, & inter iuris ciuilis libros connumeretur. pag. 3.
Limitationes duæ recensentur, & l. prima. ff de legib. explicatur. pag. 18.
An consuetudines feudals eligent clericos ita quod secundum eas sit iudicandum in foro ecclesiæ.

ecclesiæ. pag. 22.
De origine feudorum. pag. 33.
Qua de causa feuda fuerint adinuenta.
pag. 52.
An feuda desinant habere vim, nomenque consuetudinum ex eo quòd in scriptis fuerint redacta. pag. 53.
An & quando non secundum hæc iura, sed secundum alia debeant decidi causæ feudales. pag. 57.

Secunda quid sit.

Quot sint ordines & Methodi docendi, & in quibus vnus alterum vincat. pag. 59.
Diffinitio feudi Quo ad nomen. pag. 63.
Diffinitio rei. pag. 67.
An feudum sit contractus. pag. 69.
An possit dici gratia an vero debitum.
pag. 70.
An possit dici priuilegium. pag. 72.
An vasallus possit renuntiare feudo. pag. 73.
An dominus possit auocare feudum è manibus vasalli. pag. 87.
An prælati pro eorum beneficijs, dicantur vasalli

salli summi Pontificis. pag. 90.
An feudum pecunia acquiri possit. pag. 92.
An feudum concedi possit pro bello sedando. pag. 94.
In quibus rebus feudum constitui possit. pag. 95.
An directum dominium vnà cum re in feudum dari possit. pag. 105.
An vasallo detur rei uendicatio. pag. 120.
An uasallus possit constituere seruitutem. pagi. 123.
An feudi augumenta spectent ad vasallum. pag. 125.
An vasallus inuito domino possit feudum meliorare. pag. 127.
An valeat pactum, quòd in uasallum nullum dominium transeat. pag. 132.
An feudum ecclesiasticum transeat ad hæredes in infinitum. pag. 134.
Quid de feudo dignitatis. pag. 135
An feudum concessum ad vtendum & fruendum, morte extinguatur. pag. 137
An in feudo succedant extranei. pag. 144.
An & quando fœminæ succedant. pag. 149
Qui sint feudorum incapaces. pag. 162

An

An milites Hierosolimitani sint capaces. pag. 176.
An possit fieri remissio fidelitatis in feudis. pag. 178.
Casus in quibus fidelitas non præstatur. pag. 185.
Seruitia certa quæ dicantur. pag. 196
Seruitia incerta quæ nam sint. pag. 205.
An valeat pactum, quòd pro feudo nullum præstetur seruitium. pag. 219.

Tertia quotuplex sit.

Quot sint diuisionis genera. pag. 221.
Propria & impropria feuda quæ nam sint. pag. 223.
A Quantitate. pag. 250.
A Qualitate. pag. 252
A relatione. pag. 264.
A loco. pag. 274.
A tempore. pag. 277.
Ab Habitu. pag. 289.

FINIS.

GVERRINI PISONIS SOACII

I.C. PONTIFICII Q. IVRIS Professoris ordinarij.

In feudorum vsus, seu consuetudines Præludia.

Methodicè, ac diligenter explicata.

Ordo, & Methodus præludiorum.

Es omnis, cuius est discipli na. An sit. Quid sit, Quale sit queritur. Prima quæstio est in coniectura posita, secunda diffinitione ex plicatur, tertia distinctione. Nec in præceptioně uenit quidquã, quod non his tribus questionibus diligen ter explicitis perfectè tractatum, expositumque

tumque esse censeatur. Vt igitur aliquam huius doctrinæ uiam habeat istud, quod de iure feudorum aggredimur scribere, opæreprecium fore existimaui, hunc ordinem & methodum tenere, ita ut videamus. Primò, an sit, ne frustra omnis suscipiatur labor, si in eius rei quæ non est, institutione consumatur. Secundò, Quid sit vt intelligatur id, de quo disputamus. Tertiò, Quale, seu quotuplex sit, ut feudorum generibus inuentis, ac eorum naturis perpensis, ad aliquem finem perueniamus.

Quæstionis an sit, rationem esse multiplicem:

DISTRIBVIT autem Cicero quęstionem an sit, in partes quatuor. Quarum unam vult esse, cum queritur An aliquid sit. Alteram, quę inuestigat, Vnde ortum habuerit. Tertiam cum quęritur, quæ id causa effecerit. Quartam, in qua de mutatione & interitu rei quęritur ideo & nos in hac prima quęstione videbimus, Primò, An liber feudorum sic autenticus. Secundò, vnde feuda originem habuerint,

Ter-

Tertiò, Qua de causa fuerint inuenta. Quarto & vltimo, An desinant habere uim,nomenque consuetudinum, ex eo, ꝙ in scriptis fuerũt redacta, & sicde mutatione. Et demum videbimus, an consuetudine contraria tollantur,& sic quodammodo de interitu.

An liber feudorum sit autenticus & inter iuris ciuilis libros connumeretur.

PRIMÒ igitur quęro, an liber feudorũ sit autenticus,& inter iuris ciuilis libros cõnumeretur,ita ꝙ & in scholis,legi, & in iudicijs,ad decisiones causarum allegari possit.Magna est contentio inter doctores. Pro cuius quæstionis resolutione, sciendum est,quòd liber iste constat, partim ex constitutionibus imperialibus, Cõradi,Lotharij, Federici & aliorum,& has, legis auctoritatem habere, nemo sanę mẽtis reclamauerit, quod enim principi placuit,legis habet vigorem; inquit tex.in §. sed quod principi placuit, instit. de iure natural.gent. & ciuil. Partim autem con-

ſtat ex uarijs conſuetudinibus, Mediolanenſium, Cremonenſium, Placẽtinorum, Regni, & aliorum locorum, Partim etiam eſt compoſitus ex nonnullis Oberi de Orto, Gerardi Capagiſti, & aliorum ſapientũ ac iuriſperitorum reſponſis, Et in his conſuetudinibus & reſpõſis tota conſiſtit difficultas. Reperio, quòd Hoſtienſ. in titul. de immunit. eccleſ. §. in quantum, verſ. ſi uerò paternum. voluit, Reſponſa doctorum nõ eſſe neceſſaria, ſed probabilia. Idẽ de conſuetudinibus exiſtimauit, dicens, eas in ijs tantummodo locis, uires obtinere, in quibus vel uſu, vel lege municipali, receptæ ſunt, quod etiam ſenſiſſe videtur Iſern. hic in prælud. quæſt. prima, dum ultimo loco pro hac opinione adducit nonnulla argumenta, iuxta dictum gl. in l. 3. §. Neratius. ff. de aquir. poſſeſ. & in hac claſſe fuerunt alij, quos recenſet Bal. & Iaſ. Pro qua opinione facit (quò ad reſponſa doctorum attinet) Quia licet olim reſponſa prudentum, & iureconſultorum, etiam ſine principis licentia, uim legum obtinuerint, iuxta tex. in l. 2. §. poſt hunc. ff. de origin.

gin.iur.tamen tempore diui Augusti con stitutum fuit, vt ex principis auctoritate iureconsulti responderent,nec eorum responsa sine hac auctoritate vim legum ob tinerent, d. leg. 2. §. primus. de orig. iur. sed sic est,quòd in hoc libro, nusquam deprehendi potest, quòd illi doctores compilauerint has decisiones ex auctoritate imperatorum,nam principis auctoritas in respondendo non præsumitur, sed probari debet per publica documenta.l.unic.C. de mandat.principe.c.cum in iure, extra, de offic. delegat.in fine, ẽt si cursus longissimi temporis intercesserit.l.fin. ff. de usucap.pro empto. quem ad hoc allegat Bal. in l.prima.C.de reb. alie. non alienand.& in l.2.C.si ex. fals. instrument..ergo sequitur quòd istæ decisiones non sunt necessariæ, sed probabiles tantum, sicut decisio Bartoli, aut alterius cuiuslibet excellẽtis doctoris,iuxta glos.in l.prima.ff.de legib. Quo autem ad consuetudines spectat, facit,quia feuda fuerunt recepta ex consuetudinibus variarum gentium, sed consuetudines non obligant extra locum,vbi vi-

gent,l.an in totum.C. de ædific.priuat.l.final.C.de teſtamẽt.l.final.ff.de iuriſd.om. iudic.Ratio eſſe poteſt:quia quælibet ciuitas abundat ſuo ſenſu. c. vtinam. 76. diſtinct.meritò videtur dicendum, tales cõſuetudines pro generalibus non debere obſeruari, niſi in ijs locis,in quibus receptæ ſunt, quod & Aegid. bellamer. de facto conſultus reſpondit conſil.ſuo 95.

Sed iſtis rationibus neutiquam obſtantibus,in contrariã ſentẽtiam iuerunt, Bal. Aluarot.Cardin.Alexandrin.Aquens.Iaſ. Afflic. & plerique omnes, tam hic, quàm in c.primo,de his qui feud.dar. poſſ. dicentes,librum eſſe autenticum, & in ſcolis legi,& in iudicijs allegari poſſe. Mouentur tam ex tacita,quàm ex expreſſa imperatorum confirmatione,ex tacita probatur.Primò,quia regulam habemus quòd actus factus à tanto tempore,quòd eius initij memoria non extat,habet uim conſtitutionis & priuilegij,etiam in reſeruatis principi,c. ſuper quibuſdam.§.pręterea,extra. de uerbor.ſignificat.l.hoc iure.§.aquæ ductus.ff. de aqua.quotid.& ęſtiu.cum ſimilibus,ſed

liber

liber feudorum lectus & allegatus fuitpro autentico in omnibus gimnasijs,per tantū temporis spatium, quòd eius initij memoria non extat, ergo debet haberi pro autētico. Minor probatur, Nam extant commentaria vetustissimorum Doctorum. s. Bald. Isern. Iacob. de Beluis. & aliorū, immo uerò extant glossę vtriusque iuris, quę allegant textus huius libri tanquam autenticos. Consequentia probatur, per doctrinam Panor. in c. 2. de. rescrip. quo loci dixit, decretum Gratiani esse autenticum, quia in scholis publicè legitur, & allegatur, qua ratione fretus tenet Bal. quòd constitutio extrauagans posita in titulo, de pac. Constant. sit autentica, quia recepta. Secundò probatur, quia habemus aliam regulam, quòd quando aliquis sciens contra dicendo, potest impedire actum, & non impedit, sed tacet, habetur pro consentiente. leg. sæpe, §. scientibus. ff. de re iudicat. glos. in l. fideiuss. §. pater, in verbo manifestum. ff. de pignorib. sed imperator optimè scit, quòd iste liber legitur in scholis, & allegatur in iuditijs, eius! n. qđ publicè

sit nemo ignorantiam allegare potest. l. sed & si pupillus.§.proscribere. ff. de insti tor. action. Ergo non improbando, videtur approbare, quam consequentiam fuit glos. communiter approbata, in l.quo.n. ff.rem rat.haber. Tertiò probatur ex eo ꝙ Imperatores, modo addiderunt, modo detraxerunt istis consuetudinibus & responsis, ergo si non improbando, censentur approbare, multo magis dicendum est eos approbasse addendo, vel detrahendo, argumento l.cum prætor.ff.de iudic.assumptum probatur, nam olim feudum poterat ad medietatem alienari. cap.primo, Qual.olim, feud. alienar. potêr. in aliquibus autem locis, non tantum ad medietatem, sed etiam plenè, & irrequisito domino. c. primo, quid iur. si post aliena. quæ omnia postea à Lothario, & Federico Imperatoribus fuerunt correcta, c.primo, de prohib. feud. alienar.per Lothar.& c.primo. de prohib.feud.aliena.per Federic.ergo cætera omnia confirmasse videtur. Prçterea feuda, olim prçscribebantur contra dominum.c.primo, §. si quis per triginta.

si de

ſi de feud. defuncta contr. ſit inter domin.& agnat.c.primo,§.prim. qualit.olim feud.poter.alienar.ac Conradus & Lotharius Imperatores prohibuerunt, ne id in futurum fieret,c.primo,§.præterea.de capitul.Cōrad. c.primo,deprohib.feud.alienar.per Lothar.Poſtea ſucceſſit Federicus, qui non ſolum futuras, ſed etiam preteritas præſcriptiones aboleuit.cap.primo,de prohib. feud.alien. per Feder.ergo ſequitur, quòd reliqua omnia confirmauerint. Quartò ſuadetur, quoniam videmus cauſas feudales in curia Cæſaris terminari, ac decidi ſecundum iſtas deciſiones,ergo dicendum eſt, perinde approbatas eſſe,ac ſi per priuilegium expreſsè comprobatæ forent; quoniam ſententia Principis lata de conſilio procerum habet uim priuilegij inclufi in corpore iuris,auth. qua in prouincia.C.ubi de crimin.agi oport.iuncta glo. quam ibi valde cōmendat Angel.Ad hoc etiam facit,quod Cur.Senior à iuniore relatus, pro hac opinione adducebat, quoniam videmus infinita priuilegia ab Imperatoribus conceſſa comitibus Palatiuis,

in

in quibus expreſsè menſionem faciunt de hoc libro, derogando ſpecialiter capit. naturales,ſi de feud.fuer. cōtrouerſ.ergo ſi non expreſsè,ſaltē pluſquàm tacitè cenſetur approbatus, argumento.l. quidam con ſulebat.ff.de re iudicat.ubi ſi princeps,minori conceſſerit magiſtratum, cætera omnia etiam conceſiſſe videtur. Facit quod not.gloſ.in c.cum autem.43. diſtinct.dum vult, ꝙ ſi pontifex, ſcienter aliquem ſpurium promoueat ad epiſcopatum, uidetur etiam illũ famæ reſtituere, quod ſequitur Bal.in l. Imperialis.§. ſimiles. C. de nupt. per illum textum, quo loci mulieres ex dignitatis conceſsione famæ reſtituuntur, intellige tamen tu, quando Princeps aliquid facit diſpoſitiuè, ut declarat Soc. in ſil. 99. in 3. volum. vbi ait, quòd ſi Papa ſcribit alicui inſtabili, non cenſetur illum diſpenſare,niſi ſcribat diſpoſitiue, & ideo dicit etiam gloſ.in c.primo.93. diſtinct. ꝙ ſi papa communicaret excommunicato, intendendo eum abſoluere, etiam ſi nō verbo, habendus eſt pro abſoluto, quod tamen verum exiſtimo, ſi ſciat Pontifex

excom-

excommunicationem, ſi enim ignorat, haud quaquàm per talem communicationem fieret abſolutio. cap. ſi aliquando. de ſent. excommunicat. nimirum ergo ſi dixit Bal. in c. primo. de natur. feud. quòd Princeps aliquem inueſtiens de feudo, videtur ſemper ſecundum natutam feudi contrahere, de qua habetur in hoc libro noſtro. Poſtremo etiam ſi prædictę rationes non vrgerent, tamen neceſſarijs demonſtrationibus oſtendi poſſet, hunc librum eſſe autenticum, & in numerum librorum iuris ciuilis referendum, Nam Bal. Aluarot. & Iaſ. hic dicunt, Odofredum excellentiſſimum iureconſultum in authent. caſſa. C. de ſacroſanc. eccle. ſcripſiſſe, quòd Imperator Federicus iunior, cum in Italiã veniſſet, conſtitutiones feudorum Bononiam miſit, ſeu Papiam ut per doctores, ſub congruentibus titulis collocarentur, quod factum fuit, licet infœliciter, ſi ita dicere phas eſt. Quare cum imperator eas expſſè approbauerit, nõ debemus amplius dubitare, quin ſint autenticæ, cum omnia prudentum reſponſa, auctoritate Princi-

pis reddita, legis uigorem habeant, l. 2. §. penultima, de orig. iur. Et siquis opponendo allegaret, Federicum fuisse excomunicatum, & priuatum ab Innoc. IIII. vt est tex. in c. ad apostolice, de re iudicat. in 6. & per consequens illius facta & gesta nullius esse auctoritatis, auth. gazaros. C. de heretic. l. quisquis. C. ad l. Iulia. maiestat. cũ similibus, Ego omissa responsione Cardin. Zabar. in cap. 2. de feud. extra, respondebo cum Siluan. in tracta. de feud. recognit. quest. prima, quòd gesta per eum ante condemnationem non irritantur sed valent & tenent, sicut valida sunt instrumẽta, quæ ante condemnationem fuerunt solemniter celebrata, iuxta glos. in auth. de tabellionib. in fi. principij, in verbo, Documentis, ea ratione mouetur, quia semel cõstiterunt, & amissio officij respicit futurum. Quinimo (quò ad instrumentorum publicationem attinet) voluerunt doct. notarium etiam post condemnationem posse illa publicare, quę facta fuerunt ante condemnationem, ita Paul. de Castr. & Alexand. in l. prætor. §. sed si dominus. ff. de

edend.& in l.si arbitrium.C.de sent. præsu mitur enim aliquid factum tempore licito, l.non solum . §. sciendum. ff. de op.no. nunciat.& ibi Bar. & doct. not. ideo dicit Bal.in fi.commenti de pac.Constant.quòd acceptationi illius libelli per populos factæ debemus acquiescere, quia uerisimile est, quòd fuerit acceptatus tempore quo Federicus illius auctor nondum fuerat depositus: Et hanc partem tenendo,ad ductis in contrarium faciliter possumus respondere. Ad primum, dum dicebatur, iurisprudentes non habere potestatem legis condendæ sine auctoritate & licentia Principis,fateor assumptum, sed dum dicebatur,hic non probari talem auctoritatem,nego, quia cum probauimus, & tacitam,& expressam , tacitam,ex patientia, quæ pro ratihabitione habetur, idem autem operatur ratihabitio,quod mandatū, c.fi.de iureiurand. in 6. expressam confirmauimus testimonio Odofred.in d. auth. cassa. ergo satis apparet, de auctoritate istarum constitutionum, cum non debeat attendi is qui compilauit,sed qui approbauit,

bauit, vt dicunt doct. in l. more. ff. de iurisdit. om. iudic. Ad secundum, dum diceba tur, consuetudinem vnius prouinciæ aliã non ligare, respondeo, veram esse propositionem quando illa consuetudo non est approbata à superiore in uim legis generalis, ut no. in c. cum accessissent, de consti tut. sed istæ consuetudines fuerunt approbate ab Imperatore, non tantum in vna prouincia, sed generaliter in omnibus, nimirum, si tanquam generales, & vniuersales debent ubique obseruari. Facit text. in c. in nonnullis, extra de iude. vbi exemplo quarundam prouinciarum, mandat Innoc. III. summus Põtif. quòd in omni christiana prouincia iudęi à christianis habitu distinguantur. Facit adhuc text. in c. final. de clandest. desponsat. vbi idem Innoc. summus Pont. quorundam locorum consuetudinem prorogãdo statuit, matrimonia contrahenda publicari debere, per presbiteros in ecclesijs, quod etiam decisum fuit in sacrosancto Concilio Tridẽtino, sessione 24. cum annullatione matrimonij, si ommitatur publicatio, nisi ordinarius

narius expedire iudicauerit, vt prædicta denuntiatio remittatur. Nec inconuenit quòd à principio consuetudines istæ fuerint locales,& deinde postea factæ fuerint generales,quia etiam iura Roman. à loco particulari originem habuerunt, §.& non ineleganter,inst.de iure.natur.gent. & ciuil. & tamen sunt iura communia omnibus scripta. Ideo concludunt doct. quòd istæ consuetudines & decisiones, sunt allegabiles,non solum in scholis, sed etiam in foro, non solum contentioso, verum etiã in foro conscĩetiæ,quia lex ciuilis est pars legis diuinæ,ut not.in cap.super,extra,ne cleric.vel monach. eum alijs adductis per Bald.hic. nu. 6. Quinimò ausim affirmare post Petr.Loriot.hic,Imperatorem ipsum, non tantum approbasse librum hunc feudorum,uerum etiam compilasse. Coniecturam hanc suam probat,per tex.in titul. de allodi.infra, ibi.statuimus tam in Italia,quàm in Alemania,quę uerba non cõueniũt doctoribus,seu iurisperitis,qui nõ habent auctoritatem leges condendi, adiuuat hanc suam cõiecturam tex. in titul.

de

de cleric. qui inueſtitur. fac. quo loci prohibetur Archiepiſcopum Mediolanēſem dare feuda, facit etiam text. in titul. quo tempor. mil. inueſtitur. acciper. debe. ubi Princeps præcipit vaſallos venire ad ſuā præſentiam, ex quibus licet coniecturam facere, quòd Imperator fuerit auctor huius libri, quandoquidem iſta uerba non poſſint proferri ab alio. Cōfirmo ego hāc Lorioti ſententiam optimo ſimili, uidemus enim, quòd præſumitur decretalis, quæ inter decretales reperitur, vt not. Archidiac. in c. ordinarij. de offic. ordin. in 6. et prǫſumitur ſtatutum, quod in uolumine ſtatutorum reperitur, maximè ſi conſtet tale ſtatutum fuiſſe diutius obſeruatum, ſecundum Bar. in extrauag. ad reprimendum, in uerbo. Data. propterea credendum eſt etiam hunc feudorum librum non ſolum eſſe autenticum, uerum etiam ab Imperatoribus fuiſſe compilatum. Ex concluſione ſuprafirmata ſequitur, has cō ſuetudines & deciſiones, eos omnes ligare; qui ſunt Rom. Imperio ſubiecti, ita concludunt doct. omnes præcipue Card. Alexandr.

xandr.nu.10.Iaſ.num.4.per tex.in c.unic. in princip. de pac. tenēd.& iurament.firmand. Ratio eſt,quia cum liber ſit autenticus, neceſſe eſt quòd liget omnes, qui alioquin legibus communibus ligantur.

Sed maior inſurgit difficultas. An ligent omnes Reges & populos qui, uel de iure,vel de facto, non recognoſcunt Imperatorem.Iſer.hic in 2.queſt.multa dicit, & nil clare firmat, adducit. n. argumenta, quæ ſunt extra materiam feudalem, ſed potius pertinent ad illam quæſtionem, an de iure omnes Principes ſint ſubditi imperio,de qua latè apud doct.in l. cunctos populos. C.de ſum.trinit.& fid. catholi.Ego autem vt breuibus me expediam, ommiſſo multiloquio, credo omnes obligari his conſuetudinibus & reſponſis, perinde atque alijs legibus, ſecundum gloſ. in d.c. vnic.de pac. tenend.& iurament.firmand. Et ideo,omnes Reges & populi, ſicut ligātur,aut non ligantur aut ſe non ligari prętendunt legibus imperialibus, ita etiam ligabuntur aut non ligabuntur iſtis cōſtitutionibus,ſiue conſuetudinibus & ita uidetur

tur residere in hac opinione Aquenſ. hic.

Limitationes duæ recẽſentur, & l.prima.ff. de legib. explicatur.

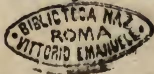
QVOD diximus librum hunc eſſe autenticum, & obſeruari debere, intelligendum eſt, procedere quò ad conſtitutiones feudales approbatas ſecus verò quò ad reprobatas, vt habetis exemplum in c.unic.de fil.nar.ex.matrimon.ad morganat.contract.quæ conſtitutio eſt reprobata,teſte Bal.in c.primo, de feud.cognit.num.6. quem refert etiam dominus Iaſ.hic in in prælud.num.3.ad fin.ea.n.cõſtitutione cautum erat, ualere pactum,ne qui ex ſecunda uxore ignobili naſcerentur,patri ſuccederent in feudo, & hi dicebantur naſci ex matrimonio ad morganicam, ſiue ad morganaticam contracto,corruptè,pro Morgen,ſiue pro Morgengabe, quod vocabulum,germanica lingua, matutinum munus ſignificat, erat.n.munus, quod ſponſus die nuptiarum mane ſponſam ſalutans,ei coram propinquis & amicis,

cis,ante nuptiale conuiuium donabat. Ratio autem reprobationis illius constitutionis esse potest quia matrimonia iure poli,non iure fori reguntur.c. final.extra.de secund.nupt. & in matrimonijs pœna imponi non potest. c. gemma,de sponsalib. & sic constitutio ista feudalis est iniusta, respectu causę materialis,idem dicendum esset,quando constitutio, siue decisio, vel etiam consuetudo esset iniusta & irrationabilis, ex alia causa, ad quod respexisse uidetur Iser.in ca.primo. §. & cum domus de consuetud.recti feud.& in c.primo, an mut.vel aliàs imperfect.dum voluit,feudalem constitutionem irrationabilem, minimè esse attendendam.

Hinc,sumpta occasione, non erit inutile videre: Quæ dicatur lex iusta,& quæ iniusta. Scire debetis, quòd lex dicitur iusta, secundum quadrplex genus causarum, Formalis.s.Efficientis, Materialis,& Finalis,quas etiam notauit Papinianus iurecõsultus,nunquam satis laudatus, in l. prima ff.de legib.dum.n.ibi ait, legem esse commune præceptum, his verbis, formam le-

gis expressit, cum nil aliud sint leges, quàm præcepta iuris boni & æqui, omnibus cõmunia. Dum autẽ, ait uirorum prudentiũ consultum. causam legum efficientem notauit. Est. n. penes iuris prudentes, Reipubl. administratio, & legis condendæ potestas. Dum postea scripsit, esse delictorũ, quæ sponte, vel ignorantia contrahuntur cohercionem, iuris materiam, siue subiectum designauit, nam uersantur leges, tam circa contractus, quàm circa delicta: Finis vero legis est, publica ciuium salus, & tranquilitas ac proinde subnectit Papinianus illa verba, communem Reip. sponsionem. Vnde sequitur quòd secundum idem quadruplex genus causarum, lex dicitur iniusta cõtrarijs modis, vt inquit diuus Thom. prima. 2. quęst. 96. articul. 4. Quod sic intelligendum est vt requiratur ad iustitiam earum, iustitia secundum omnes causas simul, ad iniustitiam verò sufficit iniustitia secundum vnam causam tantum, Ratio est Quia bonum ex totali & integra causa, malum autem ex singulis defectibus consistit, sicut igitur lex est iusta ex fine, quando

do ordinatur ad bonum commune, ita eſt iniuſta ex fine, quando ordinatur ad priua tam vtilitatem imponentis, vel ad cupiditatem & gloriam, ſicut eſt iuſta ex forma, quando in ordine ad bonum commune, imponitur ſubditis, ſecundum æqualitatē proportionis, ita eſt iniuſta ex forma, quā do non imponuntur onera proportionabiliter, ſed aliqui alleuiantur aliqui aggrauā tur. Sicut eſt iuſta ex materia, quando eſt de rebus in ſe iuſtis ita ex materia eſt iniuſta, quando eſt de illicitis, puta contra ius diuinum, uel naturale. Et demum, ſicut lex eſt iuſta ex cauſa efficiente, quando ſtatues non excedit ſuam poteſtatem, quia. ſ. imponat ſubditis ſuis, ita eſt iniuſta ex eadem cauſa efficiente, quando legislator eā condit ſuper eos, in quibus non habet poteſtatem, puta ſi Princeps laicus etiam Imperator, faciat legem ſuper clericos. Et ſic habetis, qualiter poteſt conſiderari lex iuſta ex quatuor cauſis, & ex totidem iniuſta.

An consuetudines feudales ligent clericos ita quòd secundum eas sit iudicandum in foro ecclesiæ.

SEQVITVR alia maior difficultas, An.s.consuetudines istæ feudales ligēt tam ecclesiasticas quàm seculares personas. Afflict. hic refert satis longam distinctionem Calder. in addit. ad nouellas, Io. Andr. in c. constitutus. de no. oper. nunciat. Ias. autem non satis clarè explicat. Ego facio conclusionem affirmatiuam, ꝙ s. ligent clericos,& quòd secundū hæc iura sit iudicandum et in foro iudiciali ecclesię Pro qua dominus Ias. adducit nonnullas Bald. decisiones, Prima est in l. final. c. sine censu, vel reliq. fund. comparar. non poss. vbi voluit, quòd si ecclesia tenet feuda à seculari tenetur seruare id, quod seruant alij vasalli, etiam si ille dominus esset rusticus, quod est mirabile. Secundò idem Bal. hic. nu. 56. voluit, quòd si ecclesia est feudataria, tenetur præstare iuramentum fidelitatis, sicut tenetur quilibet alius, qua de

re,

re.est tex,in c.vni.§.uerum,extra.de stat.re gular. in 6. ubi abbatissa pro feudo,quod tenet monasterium a Principe seculari, prestat iuramentum personaliter, si nō po test prestare per procuratorem. Subdit Bal.ibi, quòd si non seruat pacta, poterit priuari feudo. Quod tamen intelligaris ad uitam prælati delinquentis, & quatenus spectat ad eius mensam, vt declarat Iul.Clar.in suo tract.feud.quest.67.qui at testatur de obseruantia istiud decisionis, dicens etiam, eam esse rationi consonam, ne.d.ecclesia & successor,damnum patian tur sine culpa sua. Tertiò accedit eiusdem Bal.decisio in c.primo.de cōtrouers.feud. apud.par.terminand. dicentis, quòd licet vasallus sit clericus, tamen pares curiæ seculares sunt iudices. Præterea pro tali con clusione probanda Ias.adducit tex.in cap. primo,de controuers.inter.Episcop.& uas sal. Notate illum textum, quia loquitur in feudo concesso ab ecclesiastico, quod est mirabile secundum Bal. ibidem.sed vltra Bald.decisiones sunt aperta iura,etiam de iure Pontificio, quæ hanc conclusionē

confirmant, nempe tex. in c. cæterum, de iu dit. in c. uerum, & in c. transmissa. de for. compet. in quibus iuribus summus Ponti fex remittit clericos ad dominos feudi quàmuis seculares.

Contra hanc cõclusionem insurgit Bar bat. Sicul. in d. c. cæterum, de iudit. num. 18. duobus argumentis, Primò mouetur per text. in c. qualiter. de iudic. qui textus prohibet clericos trahi à laicis ad iudiciũ seculare, Adducit etiam tex. in c. si diligen ti. de for. competent. vbi clericus non po- test sibi constituere iudicem laicum, etiam cum iuramento. Respondeo regulam esse veram, sed limitari ratione rei, quam reco gnoscit clericus a laicis, quia tunc potest, coram iudice laico conueniri, ut est tex. in c. nimis. de iureiur. & ibi not. Abb. videa- tis Mar. Soci. in c. primo, de for. compet. vbi refert viginti quatuor declarationes & triginta duas fallentias ad illam regu lam, in quibus clericus potest conueniri coram iudice seculari. Secundo loco moue tur, arguendo à sufficienti partium ennu- meratione. Nam aut dicimus quòd domi

nus

nus feudi subijcit clericum, aut quòd lex ciuilis istud faciat, aut lex canonica, aut de mũ natura feudi. Primò non possumus dicere, ꝙ dominus feudi hoc facere possit, tũ qa pactis priuatorũ non põt derogari iuri publico. l. ius publicum. ff. de pact. tũ etiã quia nemo potest facere, quin leges non habeant locum, l. nemo potest. ff. de legat. primò. Secundò non possumus affirmare, quòd lex ciuilis istud possit, quia talis lex nullam habet auctoritatem super clericos c. ecclesia sanctę marię. de constitut. cum similib. Minus tertio loco possumus disputare, an lex canonica hoc faciat, quia summus Pontifex, nõ tollit clericis illud priuilegiũ, quod eis fuit datum à Deo optimo maximo, vt est glos. singularis in c. si Imperator. 96. distinst. Quarto & vltimò nõ possumus dicere, quòd natura feudi hoc facere possit, tum quia contra legem diuinam, quòd. s. clericus sit subditus laico, tum etiã quia contra naturalem dispositionem, ꝙ s. res attrahat personam, nam potius persona debet atrahere rẽ, auth. ingresi. C. de sacrosanct. eccles. ergo nullo modo domi-

nus

nus feudi laicus,poterit esse iudex clerici uasalli.Huic argumento possum responde re,quòd natura causæ hoc facit,nam quan do duæ causæ concurrunt, naturalis una accidentalis altera, prȩualet naturalis, si non alteretur ab accidentali, secũdũ Bar. l.qui habet,per illum tex.ff.de tutel.& in l. prima.§.bestias.ff. de postuland. Nec est inconueniens, quòd natura causæ trahat ad se personam, quia debet attendi id, qđ principaliter agitur.l. siquis nec causam. ff.si cert.petat.et ideo in auth. ingressi,per sona atrahit rem,quia persona principaliter consideratur, res autem accessoriè. E contra,clerici in censibus & tributis, alijs que muneribus patrimonialibus non habent priuilegium fori, sed possunt coram laico conueniri,secundum Bal.in l.de his. C. de epis.& cleric.quia principaliter con sideratur res accessoriè verò consideratur persona. Concludo igitur,quòd leges istȩ feudales ligant etiam clericos,& quòd ratione feudi,sunt sub iurisdictione domini secularis, quia licet per infeudationẽ tran seat dominum vtile in vasallum,tamen do

miniũ

minium directum, remanet penes ipsum concedentem, vt infra suo loco videbimus vnde sequitur, quòd dominus iudicando de feudo, censetur iudicare de re sua propria potius quàm de clerici persona. Ex quo infero, ꝙ ab Episcopo, qui recognoscit feudum aliquod ab Imperatore, appellandum erit ad ipsum Imperatorem, non autem ad Archiepiscopum, ita Domin. de sancto Geminiano in c. Romana. §. debet. de appellar. in 6. quem sequitur dominus Philip. Franc. ibidem in suis notatis super glosam, in verbo. Temporalem, Et est tex. in c. solite. §. uerum, iuncta glos. in verbo suscipiunt, de maiorit. & obedie. vbi dicitur quòd Imperator in temporalibus præcellit illos clericos, qui ab ipso suscipiunt tẽporalia, & glos. ibi concludit, quòd in huiusmodi casibus appellatur ab Episcopo ad Imperatorem, quia Episcopus tunc cognoscit, tanquàm iudex ciuilis, idem esse dixit Franc. in d. §. debet, quando clericus haberet temporalem iurisdictionẽ ab alio Principe seculari, per tex. in l. si quãdo. C. de appellar. ubi Bar. idem uoluit, dicens,

esse

esse textum illius quæstionis, inferēs propterea, quòd si Rex iudicauerit vt comes, appellatur ad superiorem in comitatu, nō atenta Regia dignitate, addit ipse Franc. idem esse quando Episcopus cognosceret in causa temporali, vt delegatus principis uel alterius iudicis secularis. Et ita de facto consultus respondit Henning. Gode. Præpositus vitembergēses in cons. 17. sub rubri. de appellat. per totum.

Id unum nolo uos præterite, quòd est ualde notabile, nam licet aliàs dici soleat, quòd utraque lex in suo foro seruatur, quādo vnum ius discrepat ab alio, videlicet Pontificium à Cæsareo, & e contra, ut notant doct. in cap. primo, & 2. de nou. oper. nunciat. tamen in causis feudalibus diiudicandis etiam in foro ciuili, attenditur ius Pontificium, propter iuramentum, ita Alexand. in cōs. 5. num. 10. volum. 5. vbi citat Baldum ita egregie dicentem, in cap. primo. §. final. num. 10. de prohib. feud. alienar. per Federic. sequitur Alban. Cardinalis Illustrissimus, in l. priuilegia. c. de sacro sanct. eccles. nu. 2. & in leg. iurisgentium.

§. qui-

§.quinimò.ff.de pact. nu.12.allegat Curt. Iunior. in conſ. 49,& 50. Quod conſilium fuit collegij Bononiẽſis. idẽ Cur.de feud. par.prima, queſt. 12. dicit, quòd ceſſante fundamento,hoc eſt ubi uaſallus non præſtaret iuramẽtum,non præcederet deciſio Bal.ĩ d.c.primo.§.fin.de prohib.feud. alienat.per Feder.Similiter etiam concludendum eſſe putat,ſi eſſemus in alia materia, quàm circa ea,quæ continentur in iuramẽto fidelitatis,citat Bald.ſe ipſum declarantem in leg. liberti libertæque C. de oper. libert.ſed de hoc ſatis. Quod diximus de cognitione feudi domino ſpectante, fallit in nonnullis caſibus, vt & id vobis obiter declarem. Primò fallit, quando dominus feudi non facit iuſtitiam actori, in cauſa feudali, tunc enim cognoſcit ordinarius; Nam iuriſditionem à ſe excutit is,qui denegat iuſtitiam exhibere,c.licet, & c.ex tenore,extra. de for.competent. ita Bald. & Imol.in c.cæterum.de iudit.

Secundo fallit,quãdo agitur cauſa poſſeſſoria,ideſt, quando aliquis intentat interdictum vti poſſidetis, vel vnde vi, quia

tunc cognitio pertinet ad ordinarium, & non ad dominum feudi, per tex. in cap. ex parte. de for. compet. qui expressè dicit, quòd exceptio, qua oppositum fuit, dominum feudi non fuisse requisitum, in petitorio potius, quàm in possessorio tractari debet. Nec facit ad rombum, quod dicũt nonnulli, illum casum esse specialem fauore viduæ. Quia textus loquitur indistinctè, quòd illa exceptio habeat locum in petitorio tantum, & nõ facit mentionem alicuius specialitatis. Ratio huius limitationis esse potest, quia causa possessionis minima reputatur, habetis apud Bar. in l. admonendi. num. 55. & ibidem Cur. Iun. nu. 67. ff. de iureiurand. qui ideo intellexit, causam possessionis esse minimam, quia damnum in ea illatum, reparari potest per sententiam petitorij iudicij, vel quia de solo momento agitur, vt declarat Curt. Sen. in d. l. admonendi. num. 323. Et est text. in l. vnic. C. si de moment. possessio. fuer. appellat. Atque inde est quare causa possessoria spiritualis propriè non dicatur spiritualis, cum in ea iuretur de calumnia, quod alioquin

quin in merè ſpiritualibus non habet locum.c.literas.§.propterea. de reſtitut. ſpoliat.c.literas,iuncta gloſ. in verbo Rebus. verſiculo.Et nota.de iura. calum. Nec obſtat tex.in c.primo, de cauſ. poſſeſ. & propriet.quo loci habetur, quòd cauſę poſſeſſionis & proprietatis debent coram vno eodemque iudice terminari.Quia reſpondeo,cauſas petitorij & poſſeſſorij eſſe connexas, non generaliter, ſed in certis caſibus tantum, quos enumerat gloſ. in c.final.in uerbo. Super proprietate,de iudit. inter alios eſt vnus,quando petitorium & poſſeſſorium competunt vni,hoc eſt, actori tantum & neutrum competit reo, & in hoc caſu propriè loquitur tex. in d. c. primo, de cauſ. poſſeſ. & propri. Obſeruent tamen Dominationes Veſtræ, ꝙ licet cauſa feudi poſſeſſoria poſſit cognoſci per alium,quàm per dominum, quæſtio tamẽ proprietatis non cognoſcitur niſi per dominum, gloſam habetis, in c. cęterum, de iudit.quam refert,& ſequitur Oſaſc.deciſ. Pedemont.78.num.9.Recipit & alias limitationes hæc concluſio, quas non refero,

quia

quia esset labor non suo loco susceptus. Non prætermittam tamen declarationem Aquens. qui dicebat, constitutiones siue consuetudines feudales ligare personas ecclesiasticas, quantum ad ea, quę respiciunt naturam feudi, secus quò ad alia, quę non respiciunt feudi naturam. Ratio istius declarationis assignatur per eum. Quia cũ ecclesia accipiat feudum à laico, astringit se ad seruandum iura, quæ de feudis disponunt, quæ ratio non procedit, quò ad alias leges non pertinentes ad feuda, ut in titulo de pac. tenend. in titulo, de pac. iuram. firmãd. in quibus sunt leges permittẽtes duellum, & imponentes pœnam mortis, quæ lex canonica non recipit. De duello in c. primo, & 2. de purgar. vulgar. & in c. primo, de cler. pugnant. in duel. De pœna mortis habetis in c. final. ne cleric. vel monach. cum similibus. An autem iura feudalia, possint allegari in alia materia, videatis apud Cur. in suo tractat. de feud. par. prima, cap. 3.

De

De origine feudorum.

POTENTISSIMA pars cuiusque rei est principium, ut inquit Caius iurecō sultus in l. prima. ff. de origin. iur. cum quo concordat Philosophus Ethicorum primo, cap. 7. dum ait. Principium plusquam dimidium totius esse, & quòd eorum quæ quæruntur complura per ipsum manifesta fieri solēt, vnde Plato dicere solebat. Principium censeri & esse diuinum. Opæreprętium igitur nobis uidetur ante omnia feudorum originem atque processum demōstrare. Feuda nonnulli à Romanorum moribus processisse voluerunt. Alij uerò contra, Romanis fuisse incognita censuerunt. Primæ classis nonnulli, ad illas clientelas antiquas referebant, quarum meminit Dionis. Halicarnas. antiquit. libr. 2. Et inter hos antesignanus fuit Bud. in l. Herenius. ff. de euictionib. idem voluit Zas. doctissimus iuris antiqui vindex, tam hic, quàm in l. 2. ff. de origin. iur. in principio, in verbo curias. Quam opinionem probant ex similitudine clientelarum & feu

dorum,nam vt olim patroni clientibus, & vicissim clientes patronis, mutua inter se obligatione nectebantur,sic in feudis paria recepta sunt, si quidem & vasallus domino,& dominus vasallo teneatur, vnde etiam clientuli quandoque dicuntur. ca. primo,de alienat.feud.cap.primo, de cont tent.inter.domin. & vassal. Hanc opinionem reprobant Mod.quidam, ea ratione. Quia simile dicitur quod in aliquo habet differentiam, sed vt plurimum conuenien tiam,& ubi sunt plures differentię, quàm conuenientię,non dicitur similitudo, teste Bal.quem refert Dec. in c.translato.de constitution. sed inter clientelas & feuda sunt plures differentiæ,quàm conuenientiæ,ergo non potest considerari similitudo,minor probatur,quòd.s.sint plures differentiæ, quàm conuenientiæ. Primò,nã patronatus & clientela, sola stabat beneuolentia,feudum autem rei immobilis inuestitura constituitur. Secundò, cliens patronum agnoscebat,non dominum rerum suarum,sed sui, suorumque, & fortunarũ omnium protectorem, vasallus autem re-

cognoſcit dominum feudi directum, ſed aliorum bonorum, nec dominum nec protectorem. Tertiò, in clientela, & patrocinij & obſequij fides, ad omnia extendebatur, & ad perſonas, & ad res, & ad negocia in feudo autem non extenditur, niſi ad limites rei beneficiariæ. Quartò, clientibus onus militię non erat annexum. Vaſallorum autem, ea eſt conditio, ut in militiam eant, vel vicarium mittant, vel certum cenſum domini ærario inferant, Ergo ſimilitudo, per maiorem vtriuſque diſſimilitudinem aperte reſoluitur. Quapropter nonnulli alij Moderniores, feudalia inſtituta, ad clientelas referendo, reſtringunt ad illud alterum genus clientelarum, quæ inter Duces Populi Romani, & ſubactos bello Principes, & populos contrahebantur, quando ſe illis dedebant, atque in eorum fidem, poteſtatemque ſe comendabant, ad quod clientelarum genus reſpexiſſe uidetur Iureconſultus in l. non dubito. ff. de captiu. & poſtlimin. reuerſ. cum oſtendit, fœderatos populi Romani, quàmuis eius maieſtatem obſeruent, liberos tamen mane-

re, dicique clientes. Cęterum ego puto, hęc similia magis esse, quàm eadem. Quia licet in aliquibus sint similia, in pluribus tamen sunt dissimilia. Quę dissimilitudo hic maximè reperitur, quòd feudum nullum est tale, quale nos infra ostendemus, & præcipue, quia prædium in eo datur, quod non fit in veteri iure clientulorū, Et si quandoque in clientela agri aſsignabantur, ij erant ipsorummet bello subactorum, at feudorum pars maxima constituitur à principibus ex suis agris & patrimonijs, quæ allodia nominātur, Credo tamen, vestigia quædam & simulacra patronatus apparere in cardinalibus, qui procomendatis ecclesijs, vel monasterijs ea facere tenentur, ad quæ tenebantur patroni pro clientibus suis, vt inquit idem Zas. in d.l. 2. de orig. iur. in princ. sed quò ad feuda attinet, nihil ad rem, si quis tamen hoc ius feudale velit clientellam uocare, non repugnabo, modo intelligamus, hæc ualde dissimilia esse.

Alij igitur secundo loco feuda referunt ad militias, inter quos ex recentionibus

fuit

fuit Haloander ad nouellas Iustiniani, qui putauit, militias, quarum mentio est in iure Ro. esse feuda. sed eam opinionem ex antiquis damnauit Iser. hic in 1. quest. Mouetur primò, quia feudum non potest alienari sine consensu domini, toto titul. de prohib. feud. alien. tam per Lothar. quàm per Federic. Militia autem potest alienari l. penult. §. alumno. ff. de legat. 3. cum similibus. Secundò, feudum non transit ad fœminas. c. primo. §. & quia infra de his qui feud. dar. pos. militia autem transit, & ad fœminas, & ad extraneos. l. final. C. de pignorib. Tertiò, socius militiæ succedit socio in imperiali largitate. l. prima. C. si soc. imperial. largit. libr. 10. in feudo duobus dato, unus non succedit alteri, nisi expressè dicatur. c. primo, de duob. fratr. de no. ben. inue. ex quibus manifestè patet de diuersitate quæ est inter feuda & militias, quo fit, vt Iser. opinioni libens suscribam, præcipuè, quia istæ militiæ dicebantur officia, ex quibus salaria percipiuntur, quæ non sunt verè militiæ, sed ad similitudinē militum fuerant institutæ, quibus ærariæ

debentur annonæ, vt inquit tex. in l. annonas. C. de erog. milit. anno. lib. xij. Quæ militiæ non ad modum diferunt ab his, quæ officia Romæ dicuntur, Et ab illis nõ admodum differebant hi reditus, qui in iure nostro, panes ciuiles vocãtur. l. final. §. fi. C. de iure. dot. quandoque annonæ ciuiles dicuntur, §. hæc ergo. auth. de non. alien. quandoque etiam dicuntur salaria. l. priuilegia. C. de sacrosanct. eccles. Quarũ origo emanasse uidetur ex liberalitatibus principum, atque cõgiarijs, quę plebi Romanæ dabantur, ut latè prosequitur Alciat. ille, verè magnus, parerg. iur. li. 8. c. 5. Tertiò loco successit Vigl. uir clarissimus, qui in titulo, de militari. testament. in instit. in princip. num. 22. uoluit, Feuda originem sumpsisse ab armatis militijs, diligẽter. n. plerique veterum Imperatorũ prouiderunt, vt peritos, exercitatosque milites haberent, qui publicis stipendijs, militari disciplina instituebantur, & militię designati ad pugnam exercebantur, qui deinde, vbi satis videbantur instructi, in numeros referebantur, nec antea priuilegia mi-

litię habebant,cuius consuetudinis memi nit Veget.dum loquitur de tironibus, qui publico stipēdio docti,discedere à militia nisi emeriti,non poterant,atque ideo notabantur, quo facilius apparerent, ne uè publicis usibus destinati subtraherentur. De militari uassalorum conditione habetur in titulo.si de feud. defunct. content. sit inter domin.& agnat. ubi statuitur, ut ei demum feudum dari liceat,qui miles sit probatur etiam per tex.in c.primo, de milit.uassal.qui arm.bellic.depos. vbi monachatu & clericatu feudum ammitti cauetur, quia monachis armata militia est interdicta,nec beneficium pertinet ad eum, qui non potest gerere offitium,quo uerbo perspicuè apparet, feudale officium non nisi militare & bellicum fuisse. Probatur adhuc per tex.in cap.primo.§.similiter, de leg.conrad.quo loci habetur, feudum dari posse, si dans miles sit, & ille qui accepit, similiter inueniatur miles, ad hoc ut feudum accipiens,si res postulet, domino seruire possit, ut prior poterat. Ob hanc causam receptum esse video, vasallum sæ-

pissime dici militem, vt supra probauimus. Sed utcunque sit, Viglij opinio mihi non probatur, licet veritatem subodorauerit, moueor ea ratione. Quia vasallis datur feudũ in fundo, militibus aũt nõ datur fundus. l. milites. C. de re milit. lib. xjj. sed datur stipendium in pecunia, quod dicitur à stipe, eo quòd per stipes. i. modica æra colligatur. l. ager. ff. de uerbor. signific. Præterea habemus tex. in c. primo §. final. quis dicat. dux. march. & com. ubi dicitur, quòd ex soldata feudi usus non aquiritur, est autem soldata stipendium, quod militi conceditur in pecunia, vel a n nona, fictum verbum à voce germanica. Sold. quæ stipendium, vel mercedem signi gnificat, vnde soldurij milites dicti, vulgò soldati. Quo fit, vt etiam Francisc. Cõnan. viri alioquin doctissimi sententiam probare non possim, qui cõmentar. iurisciuilis. lib. 2. cap. 9. nu. 6. arbitratur, feudorum morem à Gallis uenisse ad Germanos, Italos, Hispanos, & alios Europæ populos, quamuis pro sua opinione comprobanda adducat, quod scribit Cæsar libr. 3. commentar.

tar. dum dicit. quòd qui opibus inter eos valebant multos habebant deuotos, quos secum in bellum ducerent, soldurios, sua lingua nuncupatos, quorum hæc erat conditio, vt omnibus in vita comodis, unà cum ijs fruerentur, quorum se amicitiæ dedissent, quòd si quid ijs per vim accidisset, aut eundem casum ferrēt ipsi, aut mortem sibi consiscerent. Sed certe, ex eo loco Ciceronis, non satis apparet, an hi soldurij prædia habuerint, prout in feudis requiritur. Et licet ipse Connan. dicat, uerisimile esse eos habuisse fundos, nullibi tamen probat hanc suam coniecturam, immo crediderunt Moderniores, impossibile esse, ꝙ ipsi soldurij habuerint fundos, cum Cæsar ipse, omnia planè patronorum comoda, communia cum illis fecerit. Accedat ad hoc, quòd in soldurioru m fide caput erat, vt patrono interfecto, sibi mortem consciscerent, at id in uasallorum nostrorum cō ditione inauditum fuit, propterea conclu do maximam esse dissimilitudinem inter vasallos & soldurios. Quarto loco succedit opinio Luc. de Pen. in l. quicunque. C.

de omn.agr.desert.lib. 11. qui propius accedendo veritati, feuda ad prædia stipendiaria referebat, adducit tex.in §.per traditionem.instit. de rer. diuis. in quo loco fit mentio de prædijs stipendiarijs & tributariis, quæ militibus dabantur, stipendiorum vice, vt ex eorum fructibus viuerent, seruirentque Reip. absque alijs stipēdijs, & hunc asserit esse verum intellectum dicti.§.per traditionem, subdens forte, ꝙ erant prædia, quæ dabantur ueteranis militibus, de quibus fit mētio in l. Lutius. ff.de euictionib.in l.item si verberatum.§.si forte.ff.de rei vindi. Sed hanc opinionem impugnarunt Moder. quidam, dicentes tex. in d.§.per traditienem, non recipere feudi intelligentiam, quandoquidem loquatur de translatione veri & directi dominij, quę fit in ijs prædijs stipēdiarijs, sed acquisitio, quæ fit in feudis, est vtilis dominij tă tum, c.primo.§.beneficium, ex quib. caus. feud.ammit. ergo prędia stipendiaria non sunt feudalia.

9 Respondeo ego, tenendo opinionem Luc.de Pen. quòd tex.in d.§. per traditionem,

nem,non poteſt intelligi, niſi de translatione utilis dominij,ſiue agatur de prædijs ſtipendiariis,ſiue de tributarijs. Erant autem vectigalia prædia, (vt & id vobis obiter declarem) Populi Romani. Tributaria uerò & ſtipendiaria erant Principis, ſed proprietate tantum,vſu uerò & fructu poſſeſſorũ,eaque ratione,huiuſmodi prædia vſucapi poſſe negauit Paulus in l. cum ſponſus.§.in vectigalibus.ff.de publicia.uidelicet,quò ad proprietatem, quia res publicæ uſucapi non poſſunt.l.vſucapionem. ff.de vſucapio.Et tamen longa poſſeſſione capi affirmauit Vlpianus, in l.ſi finita. §.ſi de uectigalibus.ff. de dam. infect. ſed hoc eſt intelligendum quò ad uſum, ſalua proprietate, atque ita conciliantur illa iura, quæ inuicem pugnare videbantur. Confirmat hanc opinionem id quod legimus de Horatio, cui ob factũ illud memorabile in exercitum Aetruſcorum, tantum fuit agri publici datum, quantum vno die circum arrari potuit,vt teſtatur Liu.lib.2. decade.prima.Accedat huic nobile illud Mutij Sceuolæ exẽplum, qui uitæ periculum

non formidando, pro Rep. Romana purpuratum quæstorem pro Rege interficere nō expauit, qua de causa prata illi trans Tiberim data fuerunt, & statua eius honoris gratia, in vitutis perpetuæ memoriam ędificata fuit, teste Liuio ibidē & Halicarna. li. 3. antiquitatum. Extat etiam Marci Curij dentati illustre exemplum, cui ob bene merita de Rep. agri iugera quingenta publicè data fuerunt, teste Plinio in eius vita, vt interim alios propemodum infinitos ommitam. Quòd siquis obijciet, hos quidem donatos fuisse iugeribus, uillis & territorijs, nusquam tamen haberi sub fidelitatis iuramento, vt hodie in feudis acceptandis hoc fieri solere conspicimus. his ego respondebo, simile non esse idem, iuxta glos. in l. si mihi. ff. de solutio. negare. n. non possumus quin prędia stipendiaria, magnam affinitatem nō habeant cum prędijs feudalibus, & eam quidem in multis. Et primò, Quia sicut prædia stipendiaria, seu tributaria alienari non poterant, quia huic nexui erant obnoxia, vt inquit Cicer. ita prędia feudalia sine consensu do

mini

mini non possunt alienari.c.primo.de pro hib.feud.alien.per Lothar. & per Federic. Secũdò, quia sicut stipendiaria prædia mi litibus dabantur, ut Remp. defenderent, ac contra hostes tuerentur.l.qui excubias ff.de re milit.l.vltim.§.qui stationi.ff.eod. titul.ita dantur feuda, vt dominum cõtra hostes adiuuent.c.primo.quib.mod.feud. ammit.c.primo.§.final. hic finit.lex.Conrad.cap.primo,§.firmiter.de prohib.feud. alien.per Feder.multas alias similitudines affert Mari.Frec. in suo tract. de subfeud. baro.lib.primo,in princip.num.22.ad quẽ uos reijcio.

Sequitur quinta Lelij Taurelli summi & prestantis uiri opinio, in libello, de militijs ex casu,qui feudorum originem refert ad agros imperij extremos,quos Ro.Principes militibus assignare solebant,ut apud Lampridium in Alexandro, dum inquit. Sola quæ de hostibus capta sunt, limitaneis ducibus & militibus donauit, ita ut etiam ad liberos peruenirent, si & ipsi militarent,nec unquam ad priuatos pertinerent,dicens, atentius eos militaturos, si

etiã ſua iura defenderent, nam has qualita tes vt ad hæredes tranſeant ſi militauerint nec ad priuatos pertineant appoſitè ad feudorum naturam faciunt.

Hæc Taurellij opinio in hoc differt ab opinione Luc. de Pen. quòd hic à poſtremis Imperij Romani temporibus inſtitutum hoc repetit, cum leges triũ librorũ codicis fuerint Imperatorum orientaliũ, at ille.ſ. Luc. de Pen. à primis atque antiquiſſimis, ambo tamẽ rectè (meo quidem iuditio) Quia tam anteriores, quàm poſte riores Principes militibus præmia tribuebant, ut præſidium ibi haberent, quo cum uſus ferret, vel rebellium, vel finitimorum impetus propulſarent, facit tex. in l. 2. C. de fund. limitroph. lib. 11. in illis uer bis. Et de quibus iudicauit antiquitas.

Sexto loco Moderniores quidam credi derunt, feuda à Longobardis originẽ tra xiſſe, in quorum numero fuit Balduin. in §. final. in auth. ut qui prouincial. homin. Duare. etiam in ſuo tractat. de feud. cap. 3. Quam opinionem probant ex multis ca pitulis, in vſibus feudorum, in quibus fit mentio

mentio de Longobardorum legibus, ut in c.primo, de feud.cognit.in cap.primo, de not. feudor.in c.primo, de content. inter domi.& fidel.de inuestitur.feud.cum multis similibus. Addunt Moderniores feuda ipsa à Gothorũ quoque fontibus deriuasse, sed hæc opinio nullum alium auctorem habet, quò ad Gothos attinet, licet quò ad Longobardos plures habeat eiusdem sententiæ assertores, sed certe & hęc opinio non probatur per illa capitula. Quia licet allegentur in hoc libro leges Longobardorũ, nõ tamen sequitur feuda fuisse inuenta ab eis, nam allegantur etiã aliæ consuetudines diuersorum locorum, & tamen non sequitur, quòd fuerint ab illis inuẽtę. Vltimo loco D.Math.de Afflic. hic in ea fuit opinione, quòd feuda fuerint adinuenta à Conrado Imperatore, sed nihil adducit pro hac sua opinione comprobanda, immo Frec.in suo tract.de subfeud.baro. in princip.num. 22. miratur, ꝙ dictus Afflict.uir alioquin doctissimus in talem errorẽ inciderit, cum de quouis Cõrado Imperatore loquatur, dici nõ potest

quòd

quòd aliquis eorum fuerit auctor feudorum, tres enim fuerunt Conradi nomine Imperatores. Primus regnauit an. Domini 912. obijt 919. quo tempore erant feuda, & quidem ab antiquissimo tempore, ut dicit tex. in cap. primo. §. & quia. de his qui. feud. dar. pos. Et siquis diceret illum textũ nõ posse intelligi de Conrado primo nepote ex fratre Ludouici III. Imperatoris, quia is nunquam Berengariorum metu Italiam ausus est attingere. respondebo ꝙ probatur adhuc ista opinio per titulum constitut. feudal. domi. Lothar. vbi recitantur constitutiones feudales Lotharij Imperatoris, qui fuit anno domini 825. circiter, & sic ante annum. 912. quo tempore uixit Conradus primus. Præterea in legibus Lõgobardorum fit mentio de feudis, siue beneficijs, nam quæ nos feuda dicimus, ipsi beneficia magis latinè appellarunt, at Longobardi Italiam inuaserũt anno salutis Dominicæ, 568. circiter, & regnarunt annis ducentis & quatuor, & sic usque ad annum. 773. circiter ergo feuda fuerunt in rerum natura, & ante Conradum primum

mũ, qui uixit anno 912. & ante Lothariũ, qui vixit anno 825. Quid dicendum in tot opinionibus? ego vt quid sentiam libere dicam, credo feuda, quo ad nomen, & formam, fuisse adinuenta à Longobardis, siue etiam à Gothis, ad æmulationem tamen & exemplum Romanorũ, qui & clientelas, & militias instituerunt, à quibus omnibus feuda aliquid acceperunt. A militijs originem, prędia stipendiaria, siue fundos limitaneos in prępmium militibus assignando. A clientelis autem acceperunt beneuolentiam; sic. n. Gothorum Reges regnum suum ad exemplum Roma. Imperij instituerunt, vt legitur apud Cassiador. li. primo, epist. prima, dum Theodoricus scribit Anastasio Imperatori, in hæc verba. Regnum nostrum imitatio uestra est forma boni propositi, vnici exemplar Imperij, & quantum vos sequimur, tantum gentes alias anteimus, vnde duodecim constitutionum libros ediderunt, æmulatione codicis Iustiniani. in quib. omnia ferè ex iure ciuili sunt petita & transumpta, sic etiã Longobardi, licet percupidi essent Ro. Im

periũ debere vt habetur apud Albert. Bo non. in deſcriptione Italiæ, regione xiij. omnia tamen ad eiusdem Romani Imperij ſimilitudinem inſtituebant, nouas leges componẽdo, quas longobardas nominarunt, nouas dignitates inſtituendo, ſub noĩe Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & Baroniȩ, Dux à ducendo dicitur, originem. n. ab exercitus Ro. Ducibus traxit, ut multis in locis apud Cæſarem in commẽtarijs probatur & apud Liuium, nec nõ & apud Cornel. Tacit. Comitum verò originem idem Cornel. Tacit, dum ſcribit apud priſcos vſu receptum fuiſſe, vt cuilibet duci exercitus duodecim Comites aſſignarẽtur, inde dictos, quia eos comitarentur, & ab eorum latere non diſcederent, atque Germanis moribus ortam eſſe originem Comitum dictus auctor teſtis eſt. Marchiones uerò dicuntur prȩpoſiti limitum, nam Marchia vox Germanica limites deſignat teſte Zaſ. de feud. par. 5. nu. 9. nam certum eſt Romanos olim limites Imperij ſtatuiſſe, in quibus aduerſus hoſtes milites conſtituebant, qui quòd in limitibus militarent

rent, limitanei appellabantur, unde etiam limitanei dicebantur fundi, qui eis assignabātur. d.l.prima.2.& 3.C.de fund. Limitrop.li. 11. aliàs etiam dicebantur Riparēses duces, qui in imperij limitibus excubabant aduersus barbaros, puta in ripis danubij, ad tuendas Pannonias aduersus Sarmacas & in ripis Euphratis aduersus Parthos, vt voluit Alciat.in l. contra.C.de re milit.li.12. atque inde est, cur dicantur à Marca, quæ plerunque iuxta mare est pōsita, vt dicit tex.in cap.primo. quis.dicat. dux.march.& com.

Barones dicuntur proceres omnes, quo nomine etiam Duces Comites, & Marchiones continentur, vt latè prosequitur Hoto.in dictionario verborum feudalium in verbo Baro. Castellani quoque dicebātur, & adhuc hodie dicuntur, quibus ascribuntur castellorum territoria in limitibus d.l.2.C.de fund.limit. Territorij.n.verbo, iurisdictionem significari crediderunt nostri.l.pupillus.§.territorium.ff. de uerbor. signific. Atque ita concordiā comprecabimus inter oēs opiniones, quod ēt forsitan

sensisse videtur Gugliel. Benedict. in c. Rainutius, de testament. dum dixit, contractũ feudalem, Romanis fuisse incognitum saltem nomine; sentiens eum non valde differre a clientelis, & militiis antiquis, licet habeat alias qualitates substantiales differentes ab illis.

Qua de causa feuda fuerint adinuenta.

EX origine temporis colligitur causa, quare feuda fuerint adinuenta. Ea n. est, vt ad imperium defendendum, strenuus exercitatusque miles haberi posset, & quia is non ita facile haberi potest aut gratis, aut repente, ideo Principes feuda instituerunt, vt vasallos deuinctissimos haberent donatis sibi fundis, quos in feudum recognoscerent, hinc illud Lothar. Imperatoris in ca. primo, de prohib. feud. alienat. per Lothar. Comperimus (inquit) milites, sua beneficia passim distrahere, ac ita omnibus exhaustis suorum seniorũ seruitia subterfugere, per quod vires Imperij maximè attenuari cognouimus, dum

proceres nostri milites suos, beneficijs suis exutos ad fœlicissimã nostri numinis expeditionem, nullo modo trãsducere ualent. Hinc etiam illud Federici, in titulo de prohib. feud. alienat. per Federic. Beneficia sua (inquit) alienauerant, vnde debita seruitia Imperij amittebantur, & nostræ facilis expeditionis complementum minuebatur. Quæ cum ita se habeant, in eã venio sententiam, vt feudorum prima & antiquissima fuerit causa, quòd principes uasalorum opera militari, cum usus ueniret, vterentur, cuius operę, quasi præmium & auctoramentum essent feuda.

An feuda desinant habere uim, nomenque consuetudinum ex eo quòd in scriptis fuerint redacta.

QVARTA & vltima est quæstio, de mutatione & interitu rei, sed primò videbimus de mutatione, Et sic. An feuda desinant habere vim, nomenque cõsuetudinum, ex eo quòd in scriptis fuerint redacta? Ioannes Rainaldus in suo compre

hēſorio feudali,in principio,voluit, quòd nunc ſint leges; & non amplius conſuetudines cum fuerint in ſcriptis redactæ auctoritate principis, ut ſupra oſtendimus. Et licet in principio huius libri inſcriptū fuerit,(incipiunt conſuetudines feudorū) tamen debet intelligi quòd olim erant cōſuetudines,nunc autem ſunt leges, ita interpretatur Rainaldus, cuius opinionem approbare uidetur Aquenſ. hic in ſuo ſpeculo,per tex.in §.conſtat autem, inſtit.de iure natur.gent.& ciuil.

In contrariam ſententiam inclinauit Cardin.Alexandr.hic.nu.6. cum quo ſtat communis opinio, ut teſtatur Cur.in ſuo tract.de feud.par.prima.queſt.3.in fi.Quę opinio probatur argumento à ſimili, Nam clarum eſt,quòd ſcriptura non eſt de ſubſtantia iuris ſcripti, ſed expreſſus tantum vel Principis,vel Populi conſenſus ab initio interueniens, vt notant doct. in l. omnes populi.ff.de iuſtit. & iur. ita etiam nō eſt de ſubſtantia iuris nō ſcripti, quòd nō ſcribatur ſed ſufficit vt ab initio, tacito conſenſu populi ſit introductum, licet igi

tur

tur ſcriptura interueniat, non tamen muta tur natura rei, ſed interuenit tãtum ad ma iorem probationem. l. contrahitur. ff. de pi gnorib. vbi contractus non dicitur fieri in ſcriptis, quando ſcriptura accedit ad perpetuam rei memoriã, facit in ſimili quod dicitur de teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis redacto. l. 2. C. de teſtament. l. 2. C. de bon. poſſ. ſecund. tabul. propterea conclu dunt has deciſiones adhuc dici conſuetudines, cum maximè fuerint approbatę cũ ea qualitate, cum qua in eſſe deductæ fuerunt, vt de bonorum poſſeſſionibus intro ductis de iure prætorio, & approbatis à iure ciuili dicunt doct. in rub. C. qui admit Ego ſum in noua opinione, ita vt dicamus, has deciſiones eſſe conſuetudines, & etiam eſſe leges ſcriptas, diuerſis reſpectibus, conſuetudines nempè, in locis ubi vi gebant, leges verò in locis vbi non vigebant, dicuntur conſuetudines adhuc in lo cis vbi vigebant, quia tacito conſenſu po puli confirmari ſolent, §. ex non ſcripto. in ſtit. de iur. natur. gẽt. & ciuil. & Principe ne ſciente introduci poſſunt. c. primo. de con

stitut.in 6.Dicuntur leges vbi non vigebāt per tex.in d.§.constat.de iur.natur.gent.& ciuil.Nec obstat, si quis opponeret de regula.l.eum qui ædes. ff. de vsucapion. ubi vna eademque res non debet diuerso iure censeri.Quia respondeo, quòd illa regula limitatur non habere locum, respectu diuersarum personarum, do uobis doctrinā Bal.in c.primo.§.hoc quoque, de success. feud.in c.primo,in princip.si de feud.fuer. controuers.inter.domin. & agnat. vbi dixit,quòd feudum,potest dici & paternum, & nouum, respectu diuersarum personarum, Hæc quæstio. Vtrum consuetudo in scriptis redacta, nomen consuetudinis retineat,an verò sibi nomen iuris acquirat, est vtilis in eo quod colligitur ex dictis Bar.in l.viros.C.de diuers.offic.lib. 12.vbi voluit,quòd si extet statutum, quòd scholaris coram episcopo debeat conueniri, & de consuetudine sit, quòd etiam rector cognoscat, quòd per tale statutum non derogabitur consuetudini, nisi lex expressè consuetudinem tolleret, auth.nauigia. C. de furt. Hanc vtilitatem perpendit Illu-

ſtriſſimus Cardin. Alban. in l. 2. ff. de uulgar. & pupilar. nu. 5.

An & quando non ſecundum hæc iura, ſed ſecundum alia debeant decidi cauſa feudales.

RESTAT vt videamus de interitu. 1. Quando non ſecundum hæc iura, ſed ſecundum alia debeant decidi cauſæ feudales, in qua quæſtione reperio tres notabiles doctrinas. Prima eſt Aluarot. in cap. primo, de feud. cognit. Secunda eſt Io. Baptiſtæ de S. Seuerino. Tertia eſt Cardinal. Alexandr. ibidem, qui conſiderat plures caſus, cuius opinio mihi probatur, ita vt dicamus, Primo loco inueſtituræ tenorē eſſe inſpiciendum, ad quem tanquàm ad ſacram ancoram recurrere debemus, utpote, qui feudi naturam proferat, & omni conſuetudini derogare ſoleat, & hoc propter pacta, quæ ab initio interuenerunt, per l. primā. §. ſi cōuenerit. ff. depoſit. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regul. iur. Huiuſmodi caſus ad literam eſt in c. primo.

inf.

to,leg. si extraneus. ff. de condit.ob,caus. Quinto si casus emergens, etiam lege scripta non comprehenditur, tunc ad similia procedendum est, primò consuetudinis, secundò legis, iuxta notata per doct. in d.l. de quibus.ff.de legib.& hoc propter ipsarum rerum & causarum similitudinem, nā in habentibus simbolum, facilis est transitus.l.si acceptilatum. ff. de acceptilat.l. si unus.§.si pactus.ff.de pact.habetis ergo, ꝙ in causis feudalibus, primo loco tenor inuestituræ est attēdendus, secūdo consuetudo specialis, tertio consuetudo generalis huius libri, quarto ius commune Romanorum, quinto & ultimo recurrendum est ad simile consuetudinis, & postea ad simile iuris scripti.Restat vt ad secundam quæstionem principalem deueniamus.

Quot sint ordines & Methodi docendi & in quibus vnus alterum uincat.

ANTEQVAM diffinitionem feudi perstringamus scire debetis, quòd triplex est ordo, docendi, compositiuus, Re

solu-

ſolutiuus, & diffinitiuus, compoſitiuus naturæ conſentaneus eſt maximè, ut enim natura non repente, aut ſimul opus ſuum totum efficit, ſed à partibus orſa paulatim progrediendo, totum tandem abſoluit, ſic artes, quę naturam imitantur, & adiuuant, paulatim & pedetentim, tum abſoluuntur optimè, tum etiam traduntur, vt qui ordo earum fuit inueniendarum, & eficiendarum, is etiam tradendarum optimus eſſe videatur, hic ordo valde probatus eſt Ariſtoteli, dum in dialectica, à categorijs ad pronūciata, ab his ad argumentationem procurrit. Reſolutiuus autem ordo, cōtrarius eſt cōpoſitiuo, ſicut enim in eo à partibus ad totum progredimur, ita in hoc, à toto ad partes regreſſi, cuncta diſſoluendo reteximus, quo ordine utuntur ij, qui de artibus & ſciētijs iudicare uolunt, eo quòd aliter iudicium de illis fieri nequeat, quàm diſſolutione partium facta, unde libri τῶν ἀναλυτικῶν, apud Ariſtotilem dicūtur, de cenſura, & iudicatione. Diffinitiuus verò quaſi medius inter compoſitiuum & reſolutiuum,

lutiuum, de vtriusq; natura participat, quã doq; componendo, quandoq; resoluendo, nimirũ si Cicero dicere solebat, q̃ omnis bona disputatio debet incipere à diffinitione. Preter hos, quartũ ne quidem imaginari possumus. Et licet nõnullis alij duõ esse videantur, diuisiuus. s. & demonstratiuus, tamẽ cum ab illis tribus, vsu ac fine non differant, sequitur, quòd sub eis comprehendantur, quod patet, quia diuisiuus diuidit suum genus, vt componat, & adhuc faciens aliam diuisionem, facit, vt magis componat, ergo diuisiuus ordo comprehenditur sub compositiuo. Idem de demonstratiuo dicere possumus, nam in eo, vel fit progressus à causa ad effectum, vel è conuerso, ab effectu ad causam, si demõstratio fit ab effectu ad causam, ordo ille erit resolutiuus, si à causa ab effectum, erit compositiuus, ex quo sequitur, quòd diuisio & demonstratio nõ constituũt nouum ordinẽ ab illis tribus diuersum. Cõcludo igitur, quòd sunt tres ordines tantum, compositiuus, resolutiuus, & diffinitiuus. Ratio autem, quare tres tantum sint

ordines docendi, ex hoc desumi potest, ꝙ modus docendi sunt discursus quidam ipsarum rerum, discursus autem sunt animi motus, at motus, qui sunt simplices (teste Aristotile) sunt tres, Rectus à medio, Rectus ad medium, Circularis circa medium, Ideo sequitur, quòd etiam modi docendi sint tres tantum, nec plures, nec pauciores reperiantur. Compositiuus, & Resolutiuus, dignitate, atq; ordine superant diffinitiuum, Dignitate, quia natura sunt priores, nempe quòd inueniant artes, ordine, quia essentialis ordo est in his, quę fiũt in linea recta, ab vltimo ad summũ, & è cõtra, à summo ad vltimum. Diffinitiuus verò in alijs duobus, vtrumq; vincit, & superat. Primò ad compendium discendi. Secũdò ad memoriam retinendam. Ad compendium discendi, quia illi duo primi ordines, linea extensa procedunt, quæ non potest facere compendium tale, vt vnico intuitu inspici possit, sicut facit linea circularis diffinitiua, à qua emanant omnes partes scientię, medio diuisionis dissolutæ, atq; iterum ab illis ad ipsam diffinitionem,

tionem, tota ſcientia dirigitur, Ad memoriam retinendam, quia faciliter retineatur, quæ in pauco ſunt conſtructa ſpatio. Ordinis deinde partes, organis & inſtrumētis logicis declarari cōſueuerūt varijs, Diffinitione, Reſolutione & Sillogiſmo.

Diffinitio feudi, quo ad nomen.

ACCEDAMVS igitur ad diffinitionē feudi, vt ordine diffinitiuo breuiter, & abſolutè uideamus, Quid ſit feudū. & q̃a diffinitio duplex eſt, altera quid nominis, altera quid rei. Diffinitio autem nominis præcedit omnem tractatum, & diſputationem, ſecundum Ariſtot. 4. metaph. Propterea vidēdum eſt in primis vnde dicatur feudum, poſtea quid ſit. Feudū Iſidorus, à fœdere deduxit, quam etimologiā è noſtris, probat Zaſ. par. prima nu. 2. de feud. & in. l. 2. ff. de. origin. iur. nam vaſallus pręſtando iuramentum fidelitatis, videtur inire fędus cum domino, c. 1. qual. iur. vaſal. debeat. fidelit. Alij à voce germanica, feed, deductam eſſe exiſtimarunt,

runt, qua bellum significatur vel publico, uel priuato consilio susceptum, vnde Feida in legibus Lōgobardis, pro inimicitia exponitur, vt per glos. in. c. 1. de his. qui feud. dar. pos. in uerbo legibus, dum dicitur ibi, quòd filiæ faidam leuare non possunt, quia fæmineo sexu esse noscuntur. Atq; hinc dr̃ faidosus, cui inimicitię sunt denuntiatę. Et hinc diffidare pro inimicitias denunciare, siue hostem declarare, & diffidatio, quæ à barbaris ad latinam consuetudinem alludentibus, diffiduciatio dicta est, secundum nonnullos. Sed hæc etimologia licet sit vera est tamen nimis angusta & restricta, cū vasallus ad multa alia teneatur, de quibus in capit. primo. de. nou. form. fidelita. Ideo vt illa omnia, ad quę vasallus domino tenetur, comprehendātur, Obertus de Orto in c. unic. §. nulla. per quos fiat inuestitur. feudum à fide, seu fidelitate dici uoluit, à quo non dissentit Henric. Arciepiscop. in sua summa, dum dicebat, feudum dici à faciendo, quia detur propter fieri, nam & Cicero uoluit, fidem dictam esse ex eo quòd fiat quod di-

ctū est. Dicitur autē à fide seu fidelitate, q; licet in omnibus contractibus sit fides seruanda . l . prima . ff. de pact. vbi Bal. multa moralia profert, tamen feudum ob sui excellentiam dicitur consistere in fide, quia dominus comittit uasallo personam, honorem, & bona. c. primo. de. nou. for. fidelitat. ita Bal. Aluar. Ias. & communiter omnes scribentes hic in præludijs, & Cur. prima par. sui tractat. quæst. septima. Atq; inde est, cur fidelis passim appelletur. c. unic. de. cōtent. inter. domin. & fidel. in rubro & in nigro, & alibi sæpissime. Magis specificè fidelis denominatur vasallus, à vade, seu uadimonio, i. obligatione, ex eo quòd ad plura domino teneatur. d. c. primo. de. no. for. fidelitat. & ita declarat Aluar. Cardinal. & Ias. Sunt tamen qui putant, uasallos dictos fuisse à Bassis turcarum, quorū opinio mihi nullatenus probari potest, cū turcarum nomen ante annum dominicæ salutis 870. circiter, apud nos inauditum fuerit, & tamen iam supra probauimus, feuda à Longobardis inuenta fuisse, qui regnare cœperunt anno domini. 568. circiter,

3 er,& sic p er tercētum ferè annos ante tu cas. Præterea istius vocis Bassa apud eos alia est significatio, quippe qui per eam denotantur patricij, qui cōsilio principis assistunt, vnde non video quomodo à Bassa dici potuerint vasalli, sed potius sangiachi dicūtur, qui habent feuda, quæ uocant Timari, licet ad filios non transeant, nisi ex principis confirmatione, iusta morem antiquum. Credo ego, ꝙ nō incommodè fortassis uasalli dici possint à Vasario, Vasarium.n. Cicero appellat, id quod publicè dabatur magistatibus, ut mulæ, equi, uasa, & reliqua, quæ magistratus instrumentum implerent, ita vt vasalli dicantur, tanquàm vasa, & instrumenta principum, cuius etimologiæ auctorem habeo Iacob. Concenat Epit. li. 2. c. 25. Appellatur etiam aliquando Valuassor, secundum Aluarot. Cardinal. & Ias. & habetur in c. 1. in princip. & in. §. final. de his qui feud. dar. pos. & in titulo de feud. dat. milit. valuas. in rubro & in nigro, qui ideo dicitur Valuasor, quia dignus sit stare ad valuas, seu portas domini propter feudum, quod
ab

ab eo tenet, talef.n.quando dominũ curtizant (ut doctorũ verbo vtar) ſolent aſſidere in ualuis dominorum. interim non ommitam vobis dicere, quòd iſte fidelis multis alijs nominibus appellatur, vt apud Aquenſ. precipuè uidere licet, ad quem vos delego.

Diffinitio rei.

VENIO nunc ad diffinitionem feudi quò ad rem attinet, quam vbi ſemel didicerimus diſſoluere, vnico intuitu ante oculos ſe offerent nobis, quæcunque ad conſtituendum feudum ſunt neceſſaria ſiue ſubſtantialia ſint, ſiue naturalia. Feudi diffinitionem, ne longius petatur (textus, à quo temerè non licet diſcedere, in titulo.quib. cauſ. feud. amit.capit.primo §. fin.) uobis propoſuit in hæc uerba. Feudum eſt beneficium, quod ex beneuolentia alicui ita datur, vt proprietas quidem rei benefitiariæ immobilis penes dantem remaneat, vſusfructus illius rei ad recipiẽtem tranſeat, vt ad eum, hæredeſque ſuos

masculos & fœminas, si de ijs nominatim dictũ sit, in perpetuum pertineat, ad hoc ut ille, & sui hæredes domino fideliter seruiant, siue illud seruitiũ nominatim, quale esse debeat, sit expressum, siue indeterminatè promissum. Quæ diffinitio passim ab omnibus recipitur, licet discriptio potius quædam esse uideatur eorum, quæ ad feudum requiruntur, quàm vt succinctè, & iusto artificio sit cõstructa. Quapropter, cum & nostri id animaduerterint, alij alias diffinitiones quesierunt, ex quibus demũ cõueiẽtior multis uisa est illa, quã Rainald. super rubr. capituli. imperialem de prohib. feud. alienat. per Feder. tradit, & probat eam Rebuf. & Zas. dum dicunt, quòd feudum est beneuola concessio libera & perpetua, rei immobilis, vel æquipolentis, cum translatione utilis dominij, proprietate retenta, cum exhibitione seruitij. Sed ne in his recensendis ad tędium vsque detineamur, septem requisita obseruare debemus, ad constituendum feudum necessaria. Primum est, quòd feudũ beneuolè & sponte detur. Secundum, Rẽ

immo-

immobilem esse debere, quæ benefitij nomine datur. Tertium, vt dominium rei directum penes concedentem remaneat; Quartum, ut dominium vtile in accipientem transeat. Quintum, vt perpetuò sit apud vasallum. Sextum, quòd pro eo præstetur seruitiũ. Septimum, quòd præstetur fidelitas.

An feudum sit contractus.

SED primo loco ponitur in diffinitione, hoc verbum, Beneficij. Quod tanquam genus pertinet ad omnem gratuitã concessionem, Est.n.beneficium beneuola actio, gaudium tribuens capienti d.cap. primo.§.penult.in quib. caus. feud. amit. Sed an cõtractus dici possit, Bar.in l.iuris gentium.§.quinimò.ff.de pac.dicit, feudũ esse contractum, & quidem nominatum, quoniam habet à consuetudine, & nomẽ, & formam, si ergo feudum est contractus, non potest dici beneficium, quia ista duo ponuntur tanquàm diuersa, contractus &

beneficium, vt dicit glos. communiter approbata, in l. final. de constitut. princ. quę vult, quòd in contractibus fiat plena interpretatio, in testamentis plenior, in vltimis voluntatibus plenissima. Respondet Cur. par. prima. quęst. xi. quòd est contractus continens benefitium, prout donatio, quę & ipsa est contractus nominatus, vt notãt doct. communiter in d. §. quinimò, & sic benefitium consideratur in genere, non in spetie.

An possit dici gratia, an verò debitum.

SED an possit dici gratia, an uerò debitum, disputat hic Bal. nu. 9. & primò, quòd sit gratia facit. Quia à Principe conceditur, & nulli alij competit, vt dicitur de iure aquæ ducendæ, in l. prima, §. permittitur. ff. de aqu. quotid. & æstiu. Pro contraria opinione, quòd immo sit debitum, considerat, quòd non dicitur prȩstare benefitium, qui impendit debitum. l. proximè. ff. de rit. nupti. vbi liberta manumissa ex fideicommissi causa, potest inuito manumissore

fore nuptias contrahere, magis.n.debitã libertatem prǽstitit, quàm vllum beneficiũ in mulierem contulit, est etiam text. in l.si seruo.ff.de hæred.instit.vbi si seruo sit relicta libertas fideicommissaria, & ille manumissus instituatur hæres à manumittente, non efficitur hæres necessarius, sed voluntarius, quia nihil cõmodi ab eo sensit, sed magis debitam accepit libertatem. Tandẽ concludit ipse Bal. quòd si inuicem comparemus extrema feudi, i. cõcessionem & recompensationem benefitiorum, feudũ ipsum habet plurimum gratiæ, & ideo rectè appellatur beneficium. l. Titius puerũ. ff. de obseq. parentib. & patro. præstand. Qui textus est memoratu dignus, nam in eo habetur, dominum dici liberalitatem exercere, qui accepta pecunia à seruo, eũ manumisit, licet.n. non gratuitum, benefitium tamen præstitit, scitote tamen, quòd ille text. procedit, quando habuisset pecuniam à seruo, secus si ab alio, ita pulcrè Soc. in consil. 87. volum. 3. quod etiam innuere videntur dicta iura, videlicet. d. lex. proximè. ff. de rit. nupt. & d. le. si seruo. de

hæred.instituend. confirmatur hæc opinio quia denominatio fit ab eo,quod plurimũ poteſt.l.domum.ff. de contrahend. empt. l. cum quæritur.ff.de ſtat.homin. cum ſimi libus.Et ideo dicimus, quòd quando pro re datur alia res & quantitas, ſi dubitatur, vtrum ſit permutatio, vel emptio,inſpiciẽ. dum eſt an pretium ſit maior pars valoris rei nec ne.l.fundi partem.ff.de contrahẽd. emptio.l.ſi ſterilis.§.ſi tibi.ff. de actionib. empt.quòd ſi in eandem qualitatem concurrant,tunc in dubio iudicamus eſſe con tractum nominatum emptionis & uenditionis, quia fauorabiliorem cum ipſo con ſenſu pariat actionem.leg.iuriſgentium,in princip.ff.de pact.

An poſsit dici priuilegium?

SED an feudum poſſit dici priuilegium, Bal.hic.num. 13.dicit,quòd ſi conceda tur contra naturam feudorum, dicitur pri uilegium,ſi uerò concedatur ſecũdum na turam feudorum, dicitur beneficium, ſequitur Cardin.Alexandr.hic. num. 13. Af

flict.

flict.num.49.Iaſ.nume.26. Quod eſt vtile ſcire,eſt.n. differentia inter benefitium, & priuilegium. Quia beneficium eſt bona factio præter ius,Priuilegium verò eſt bona factio contra ius,ut dicit Bar.in l.final. ff.de conſtit. princip. ex quo infero, quòd in feudis ſit latiſſima interpretatio, cum ſint benefitia, & non priuilegia, ut apud Bar.in l.penult.quæſt.antepenu.C. de iur. & fact.ignorant.in l.final.circa principiũ, C. ſi contra ius, uel.utilit.public. & in l. ſi quando.ad ſi.C.de inofficio.teſtam.

An vaſſallus poſſit renunciare feudo.

IVxta prædicta quęrit hic Bal. An uaſſalus poſſit renuntiare feudo inuito domino.Exempli gratia (inquit ipſe) domino faciente guerram uocatur uaſallus ad ſeruitia,ipſe autem uult potius cedere feudo,quàm ſeruire. Quæritur, an poſſit, & concludit quòd ſic per text. expreſſum in c.primo,de vaſſal.qui contr.conſtitut. Lothar.vbi vaſallus etiam ſine domini uoluntate rectè feudum refutare poteſt,quæ refutatio,

futatio, præſtandi ſeruitij non reuerentiæ obligationem extinguit. Ratio autem, quare vaſſalus poſſit renuntiare, ea eſt, Quia cum feudum ſit benefitium, & principaliter concedatur in fauorem uaſalli, poteſt ipſe ſuo fauori renuntiare.c.ad apoſtolicam.de regularib.illud autem non eſt prætermitendum, quòd in refutando feudum inſigne, ſeu nota infeudationis, quæ in inueſtitura data eſt, reddi ſolet. Conſuetudo uerò eſt, quòd in magnis feudis inueſtitura fiat per enſem, teſte Bal. in cap.primo, quid.ſit inueſtitur.nume. 5. de comitatu, aut prouincia fiat per vexillum, temporalis autem inueſtitura fiat per virgam, vulgò bachetam.Subdit ibi Bal. ĩ d.c primo, quid ſit inueſtitur.quòd cum eo inſtrumento quo quis eſt inueſtitus, debet diſueſtiri, idẽ dicit in.c.primo.§.final. per quos fiat inueſtitur.

Regula ſupra firmata limitatur tribus modis per Bal.hic, Primò limitatur, quando feudũ eſt conceſſum ad certũ & determinatũ ſeruitiũ, quia tũc refutari non poteſt inuito domino, ſecũdũ gloſam cõmu-

niter

niter approbatam in c. primo. de. capita. qui cur. vend. Simile habemus de eo, qui vult recedere à villa, vel castro, & cedere bonis, quę ibi possidet, nā si erat munus in dictū, nō liberatur, secus si non esset impositū, secūdū glosam, in. l. incola, la. 2. ff. ad municipal. Est etiam doctrina Bar. in. l. is cū quo. ff. de. aqu. plu. arcēda, vbi voluit, ꝙ si onus ab initio sit incertū, cedēdo fundū nō tenetur, secus si sit certū, quia cedendo nō liberatur. Hanc fallentiam procedere dicunt docto. quādo pręstatio seruitij contineret dationē; sed quādo contineretur factū tantū, tūc vasallus nō cogeretur pręcisè ad seruitiū, sed liberaretur pręstando interesse, per regulam. l. stipulationēs non diuidūtur. ff. de verb. obligát. Ita Fel. in. c. quæ in ecclesiarum. de constitut. nu. 78. inferēs propterea, emphiteutā non posse renuntiare emphiteusi, inuito domino, cum teneatur ad præstādū seruitiū certum, per viā dādi, vnde dimitēdo rē, non potest ab hac obligatione personali liberari, quod probatur etiam per tex. in l. quicūq;. C. de fund. patrimo. li. xi. At Zas. ab hac opinio

ne dissentit, par.xij.nu.14.dicens fundamē ta eorum nihil magis stringere circa certa seruitia, quàm circa incerta, cū generis obligatio, nō nisi in specie solui possit, nam qui hominem promitit in genere, & debitè, & rectè satisfacit, dando stichum in specie.l.cum incertis.ff.de.legat.primò. Propterea concludit, textum in d.c.primo.de. vasal. qui. contra.constit.lothar.feud.aliena.indistinctè intelligendum esse, tam de feudo conditionato, quàm de feudo puro & recto, quod simpliciter verum esse existimauit Sōsbechi. in suo tract.de.feud. par. 12.n.166.Existimat tñ idē Zas.prędicta vera esse, nisi propter industriā personæ specialiter feudum dominus ob certum seruitium dedisset, hoc.n.casu credidit sine voluntate domini hoc conditionatum feudum, refutari non posse, argumento.l.vni. §.vbi autem legatarij.C.de caduc.tollendis, & eorum quę habentur in.c.vlti.extra, d.offic.iudic. delegat. Sed certè putarim, nec eo obstante indistinctè refutari posse cùm Sōsbec. dicta par. 12. nu. 116. Nam tex.in.d.c.primo.de vasal. qui.contr. constit.

ſtit, Lothar. ſimpliciter admittit feudũ poſ-ſe domino refutari. Præterea iura adducta per Zaſ. reſpiciũt potius, an quis poſſit ſeruire per ſubſtitutum, non autem an poſſit renuntiare, ideo non faciunt ad rombũ vnde fit vt ineptam iudicem limitationẽ quorundam, qui dicebant, regulam non habere locum, quando feudum daretur gratia vtriuſq;, quia cum feudo inhereant ſeruitia, ſemper cenſebitur datum gratia vtriuſq;.

Secundò limitatur, quando vaſallus iurauit fidelitatem domino, quia tunc eo inuito non poterit renũciare. Ratio eſt, quia iuramentum imponit neceſſitatem preciſam, ſecundum gloſ. in. l. ſi pecuniam. ff. de condit. cauſ. dat. cauſ. non ſecut. Cõtra hãc limitationem inſurgit Barbat. hic in additionibus ad Baldum. Mouetur, nam iuramentum regulatur & declaratur ſecundum naturam actus, ſuper quo interponitur, l. fi. C. de non numer. pecu. l. fi. ff. qui ſatisdat. cogant. c. quemadmodum, ext. de iureiur. per quem textũ dicit ibi Abb. ꝙ iuramentum in contractu appoſitum, recipit

cipit omnes conditiones, limitationes, & subauditiones, quas habet contractus, super quo interponitur, ergo iuramentum non debet se extendere ad plus quàm conuentio principalis nimirum si vasallus potest renunciare feudum, licet pro eo prꝗstetur iuramentum. Hanc difficultatem sentiens idem Bal. in. c. quæ in ecclesiarum, de constitut. intelligit limitationem procedere, quando iuramentum prꝗstatur in specie, dicens aliud esse si iuretur specificè, aliud si implicitè, quam distinctionem probauit Curt. senior. singulari suo. 54. prout illum refert Rip. in. capitul. secundo. extra de rescript. num. 20. dum voluit, quòd cessans per biennium, vel uicennium non cadat ab emphiteusi, si iurauit implicitè, secus si iurauit explicitè. similiter non prohibetur opponere exceptionem simulationis, qui simpliciter iurauit stare cõtractui, secus si explicitè iurauit, omnia & singula esse vera. Sed hæc restrictio mihi non probatur, quia & iuramentum in genere habet vim specialis cõsensus secundum Bald. & Salic. in. l. prima. C. commoda. Rom. &

Alex.

Alex.in.l.prima.§.si quis ita.ff.de. uerbor. obligat. vnde si iuramentum interueniat in substitutione reciproca, tunc substitutio, quæ continetur sub ea, habetur pro expressa verbis specialibus ita iudicauit Ferd.Loaz.ĩ l.filiusfamilias.§.diui.de.leg. primò.quod inauditũ dixit Leonard.Alesmi. de substit. in diuisione substitutionis vulgaris.Ergo sicut potest renũciare, quã do iurauit in genere pręstare seruitia, ita poterit renuntiare quando iurauit in specie. Accedat ad hoc, quòd iuramentũ nõ operatur,q.n actus,sub quo interuenit,non possit reuocari, quamuis ille qui iurauit, in periurium incidat,quando iuramẽtum non habet concursum iuris communis ita pulcherrime Fel. in.c.si diligenti,de for. compet.nume. 33.per tex. in cap. intellecto,ex.de iureiur.ubi illustris Rex Hungariæ potest reuocare alienationes per se ipsum factas in pręiudicium Regni, non obstãte iuramẽto de non reuocando,pro qua cõclusione adducit ẽt glos.in. c.fi.de. procurat.in.6.in verbo reuocatus,per quã glosam dicit Dom. ibi, quòd constituens pro-

procuratorem ad renunciandum iurãs de non reuocando, poterit reuocare, licet cũ periurio, per quam glos. etiã dicit Butr. in c. ſuam. de. offic. uicar. quòd reuocatio vicarij, quem conſtituens iurauerat non re uocare, valet. Idem in reuocatione electio nis ſepulturæ iuratæ, vt ꝑ Archid. in. c. ſed aliud 13. queſt. 2. Idem in uenditione rei, quam iuraueram non vendere, Innoc. in. c. dilecto. de præbend. Idem in trãſitu mo naſterij arctioris facto ab eo, qui iurauit non diſcedere à primo. Card cõſ. 46. Idem in teſtamento facto ab eo, qui iurauerat præcedens teſtamentum non mutare, allegat Io. Andr. in regula quod ſemel. de reg. iur. in 6. in mercurialibus. Ex quibus colligitur, quòd actus contra iuramentum valeat in caſibus, in quibus iuramentum non habet concurſum iuris communis, ſed in caſu noſtro, cum iuramento non concurrit ius, cum ſit diſpoſitum, vaſſalum poſſe renunciare, ergo limitatio non poteſt pro cedere. Pręſuppoſita tamen hac limitatione pro uera, quòd vaſallus non poſſit renunciare, ſi iurauit in ſpecie, declaratur ab

eodem

eodem Bald. vt procedat quò ad vasallum iuratum secus in eius hærede, qui non iurauit, nam iste non poterit ad factum præcise compelli. Ratio est, quia iuramẽtum est personale, ideo non transit ad hæredes. c. veritatis, extra. de iureiu. & ibi no. Abb. vbi allegat Io. Andr. in. c. fin. de sepultur. qui dicebat, quòd hęres ratione iuramenti pręstiti p defunctũ, nõ potest conueniri in sua ecclesia, atq; inde est cur successor iurare teneatur. c. primo. in princ. quæ fuit prima. caus. benefic. amit. & ibi no. Aluar. habet etiam Ias. in. l. final. C. de. iur. emphit. Sed animaduertendum est, quia illud quod dicitur, iuramentum esse personale procedit, quò ad vinculum periurij, quia non ligat animam hæredis sine suo cõsensu, secus quo ad efficaciam obligationis, quia tunc transit ad hæredes & ad illius obseruantiam omnino eos teneri certissimũ est; vt volunt doct. in. d. c. veritatis, & expresse Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis. nu. 10. de. legat. 3. Maximè si aliquis iurauit pro se & suis hæredibus, vt notabiliter dixit Afflict. decis. 381. n. 81. Parisius

alios allegans in conſ.16.nu.128.lib.2.Simile habetis in uniuerſitate, quæ iurauerit aliquid facere, & deinde omnes moriantur, & ſubrogati id nõ faciant, quod iurauerunt ſui anteceſſores, non ſunt periuri, nec iuramentum ligat animas ſucceſſorũ, licet quò ad efficaciam obligationis tranſeat in eos, ita pulcherrimè Angel. & Paul. de Caſtr.in. l. proponebatur. ff. de iudit. Fel.in.c.cũ ſit, n.30. de for. comp. Notate tamen, quòd quandò efficacia obligationis tranſit ad hæredes, abſolutio à iuramẽto, quæ erat neceſſaria in defuncto, non eſt neceſſaria in hærede, quia non abſoluitur non ligatus, argum.l.decem. ff. de uerbor. obligat. quando contractus poteſt alia ratione reſcindi, nã multum diſcrepat iuramentum hæredis à iuramento principalis vt inquit tex.in l.generaliter.C.de reb.credit.Et ita Corn.in conſ.27.num.xi.vol. 4. Dec.conſ.203.col.final.Mandel.Albanuncupatus in conſil.77.nu.18.Ruin.cõſ.107. nu.18.vol.primo. 3. limitatur per Bald. quando feudum cõceditur per ſtipulationem, quia tunc non poteſt renunciari. Ratio

tio limitationis est, nam stipulatio firmat contractum, & excludit facultatem pęnitendi, iuxta doctrinam Bal.in.l. quamuis. C.de transac.vnde etiam à stipite dicitur, idest firmitate, instit. de uerb. obligat. in princip. Imol.in.c.quæ in ecclesiarum, de constit. repræhẽdit hãc opinionẽ, quia si uera esset hæc limitatio, sequeretur, quòd quasi nunquàm vel rarò haberet locum renunciatio inuitó domino, cum hodie soleat apponi stipulatio in quolibet instrumento, & si non apponatur præsumitur l. sciendum.ff.de verbor. obligat. Præterea confirmo. stipulatio semper regulatur & intelligitur secundum naturam actus vel negocij, super quo interponitur, l.quinta. §.conuentionales.ff.de uerbor.obligat.ibi (pendent ex negocio contracto) Bar.in. l. cum mota. prope finẽ. C. de.trãsacti. Nec obstat, quòd stipulatio firmet cõtractum & excludat pęnitentiam, quia intelligitur quando locus est pęnitentiæ propter debilitatem pacti nudi, nam hanc tantum resolubilitatem stipulatio tollit, secus quando de natura actus est, vt sit ambulatorius,

quia tunc ſtipulatio non excludit facultatem pœnitẽdi, ſed potius tacitè implicat, tex. eſt in. l. 1. §. ſi quis ſub conditione. ff. vt legat. nomi. ubi moriente legatario ante conditionis euentum etiam ſtipulatio ipſo iure extinguitur. Per quem tex. amplio regulam, vt procedat etiam in reſolutione, quæ proueniat ex natura actus, ſiue ipſo iure, ſiue mediante reuocatione, vt in donatione cauſa mortis, quæ licet fuerit ſtipulatione vallata, poterit tamen reuocari tam pęnitentia, quàm præmoriente donatario, quæ omnia confirmant ea quæ diximus in prçcedenti limitatione. 4. fallit ſecundũ eundem Bal. in cap. cæterum. de iudit. Quando feudum eſſet ligium, quia in eo non admittitur pœnitentia, ex quo vaſallus non debet illudere principi, clement. cum illuſio. de renuntiat. facit tex. in c. admonet. & in c. niſi cum pridem, extra. de renunciat. vbi beneficiatus ſine licentia ſui prçlati, non poteſt renuntiare beneficio. Hanc tamen limitationem reprobat Card. Alexand. in cap. primo. de capi. qui. cur. vendi. & rectè, quia tam feudum

ligium, innititur gratiæ & liberalitati, quàm feudum non ligium, ergo idem ius ſtatui debet.l.illud. ff.ad.l.aquil.cum vulgar. Nec obſtant tex.in d.c.admonet. & d.c. niſi cum pridem, quia illa iura loquũtur in benefitijs eccleſiaſticis, in quibus principaliter cõſideratur publicus ſtatus & decor eccleſiarum, nimirum ſi non poteſt renunciare, ſed in feudo principaliter conſideratur fauor vaſalli, propterea ex diuerſis non rectè infertur leg. Papinianus exul. ff. de minor. Quintò limitatur regula, quando feudum ruſticum eſſet factum ſterile quia tunc non poteſt renunciare inuito domino, ita Luc. de Pen. in l. 2. C. de agric. & cenſ. lib. xi. quem refert & ſequitur Affl. hic. nu. 51. 6. limitatur ſecundũ eundem Bal. in c. quę in eccleſiarum, de conſtit. quãdo renunciatio fieret tempore intempeſtiuo, vt puta, quia renunciauit, quando dominus erat in procinctu belli, tunc enim non poteſt renunciare, arg. l. rei quam. ff. de dol. quo loci habetur, quòd ſi rei, quã venalem habebam, aliquis mouet litẽ proprietatis, & poſteaquàm opportunitatem

emptoris ꝑemit, destitit, datur mihi actio in factum, pro mea indemnitate. Adducit etiam in argumentum tex. in. l. dubium. C. de repud. nam feudo cedere, est quoddam diuortium, pro qua limitatione etiam Fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, cõsiderat, quòd tempore belli purificata erat obligatio, quo casu cedendo rei, non potest liberari Sed quid si vasallus decem vel uiginti annis fructus feudi habuit an iam æque refutari possit nullis restitutis fructibus Sonsbect. par. xij. nu. 117. existimauit, perpetuò posse, instar vsufructuarij, ꝑ tex. in. l. si absente, & l. cum fructuarius. ff. de vsufr. vbi vsufructuarius cedere potest vsufructui, & cedendo ab omnibus liberatur, quod tamen rursus verum esse putauit, dũ modo domini non intersit, feudum esse refutatum propter indictum bellum, vel aliã iustam causam, argumento. d. le. si absente, & l. sed cum fructuarius. ff. eod. titu. de. vsufruct. Regula igitur supra firmata hoc temperamento moderatur, vt licet vasallus possit renunciare feudo, intempestiuè tamen hoc facere non possit, & hæc est pri

ma declaratio. Secũda est declaratio, vt licet possit renunciare inuito domino, tamẽ istud procedat, quò ad præiudicium vasalli renuntiantis, sed non quò ad pręiudiciũ agnatorum siue descendẽtium vt declarat Iacob. de Sancto Georg. in sua inuestitura, in uerbo. Et vnus ex dictis vasallis. num. octauo. Iul. Clar. de feud. quest. 34.

An dominus possit reuocare feudum e manibus vasalli.

SED an dominus è contra possit reuocare feudũ è manibus, uasalli. breuiter dicẽdũ est quòd non, per tex. in. c. primo. de feud. sine culp. non amitend. Ratio est, quia feudum ex parte domini est contractus nominatus, in quo non est locus pęnitentiæ. l. sicut. C. de action. & obligat. non est igitur mirum, si Princeps non potest illud sine causa reuocare, etiam si eũ pœniteat, hanc rationem affert Abb. in. c. quæ in ecclesiarum, de constitu. Sed Soc. in cons. 87. volumine. 3. in hac quæstione an Princeps possit sine causa feudum reuo

care è manibus vasalli, tres casus uidetur considerare. Primus est, si feudum sit concessum in viam cōtractus, & tunc sine causa, etiam de plenitudine potestatis non poterit illud auferre, Principi.n.deus subiecit leges, sed non contractus, secundū Bal. in rub. de natur.feud. Ideo leges etiā contractuum mutare princeps potest, sed non contractus ipsos, qui iam sunt à partibus constituti. Secundus casus est, quando feudum est concessum in viam priuilegij, & ex pura ipsius Principis liberalitate, & tunc de potentia ordinaria sine causa aufferre non potest, de potentia verò absolutę potest, & iste est tertius casus. Sed hæc distinctio potestatis ordinarię & absolutę in humanis principibus falsissima est, & adeo absurda, vt miretur Couaru. episcopus Segob.variar. resolut.lib.3.ca. 6. viros vtriusq; iuris peritissimos ea vsos fuisse, non. n. agimus de his, quæ per iniuriam & violētiam Princeps facere potest, cum id non pertineat ad iureconsultos, sed potius ad belli duces & milites, nobis ergo, qui de iure disputamus, quæ sit in

Principe

Principe potestas, non licet, nec licebit unquàm in Principe constituere potestatem, quę eius libera voluntate absq; rectis rationis limitibus ducatur, quod etiam sensit Fortu. Gar. in l. gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. &. posthum. Nec obstat quòd istud sit concessum per viam priuilegij, quia respondeo, q etiam priuilegium quod transiuit in contractum non potest reuocari. l. quod semel, vbi Bar. ff. de decret. ab. ordin. faciend. sed sic est, quòd illud dicitur transire in contractum, quando conceditur aliquid commensuratum ob aliquod factum, vel aliquam dationē præteritam, vel futuram implendā ex parte eius, cui conceditur, vt dixit notabiliter Aret. in cap. nouit. de iudit. Ergo feudum quod conceditur ad hoc vt vasallus seruiat, non poterit reuocari. Præterea priuilegium quod non pendet à sola voluntate concedentis, sed ex iure alteri quæsito propter eius factum, non potest reuocari, ita Bal. in l. si cum mihi, per illū tex. ff. de dol. per quem dicit se consuluisse in ciuitate Senarum, quòd priuilegiū datum quibus

dam bannitis ꝙ possint in ciuitate securè morari, eo ꝙ eorum opera illud commune recuperauerat quoddam castrum, non potest reuocari. Immo videtur, ꝙ etiam si sit concessum sine aliquo facto, non possit reuocari, quia Principi potissimum conuenit illud, Quæ procedunt à labijs meis, nõ faciam irrita, debet.n. Princeps esse immobilis sicut lapis angularis, & sicut polus in cœlo, vt inquit Dec. in cons. 580. nu. 5. Plura de priuilegijs, quę reuocari possint uel non possint, videatis apud Franc. Luca. in tract. de fisc. & eius priuilegiis, in princip.

An Prælati pro eorum beneficijs dicantur vasalli summi Pont.

Ex eodem verbo Beneficij, in diffinitione posito infert Cardin. Alexandr. hic, nume. 61. quòd Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & alij Prælati, pro eorum beneficijs possunt dici vasalli summi Pontificis, cum & ipsi iurent summo Pontifici fidelitatem, iuxta tex. in c. ego Episcopus, extra de iureiuran. confert tex. in c. si quis

deinceps cum cap. ſequenti. 16. quæſtio. ſeptima, vbi ſi quis Epiſcopatum,uel Abbatiam de manu alicuius laicæ perſonæ ſuſceperit, inter Epiſcopos & Abbates non habetur,& gratia beati Petri,& introitus Eccleſiæ ei interdicitur, ſimiliter ſi quis Imperatorum, Regum, vel quilibet ſecularium poteſtatum, talem inueſtiturã dare præſumpſerit, eiuſdem ſententiæ vinculo obſtringitur. ecce qualiter inueſtitura dicitur fieri etiam in beneficijs Eccleſiaſticis, ſed hoc debet intelligi per ſimilitudinem quandam, quia beneficia, quæ dãtur clericis,non ſunt propriè feuda, ſed cõparantur feudis annonarijs & ærarijs, uel alijs feudis, quæ ad vitam conceduntur. Infert adhuc idem Cardin.nu.13. ꝙ ſicut collatio beneficij eccleſiaſtici per ſubreptionem obtenta,uitiatur ipſo iure, iuxta gloſ.in c.ad audientiam, el ſecundo,de reſcript. in cap. cum olim,de re iudic. in c. ſi motu proprio,de prębend. in 6. Ita etiam feudi collatio per ſurreptionẽ facta vitiabitur ipſo iure, allegat Calder. deciſionẽ in rub.de feud.conſi. primo.

An

An feudum pecunia acquiri possit.

SEquuntur illa verba (quod ex beneuolentia datur) in quibus continetur primum requisitum feudi, quòd. s. beneuole & sponte detur, quæ uerba ponuntur ad differentiam omnium contractuum onerosorum, & maximè emptionis & uenditionis, in qua interuenit pecunia, ex quo infero ad quæstionem. An pro feudo pecunia dari possit, reperio quòd Iacob. de Beluis. & Nicol. de Neapol. in c. 1. de benefic. fratr. & qual. fratr. fratr. succed. tenent, non esse feudum, si non gratuitè concedatur. Tum quia non conuenit diffinitio, ergo nec diffinitum, ut apud Nicol. Euerard. in loco à diffinitione. Tum quia est contra tex. in c. primo, de feud. dat. in uic. leg. commisor. vbi Gerardus ait, feudum honore & amore concedi, ideoque pactum de habenda in feudum re pro pretio oppignerata non ualere, sed palmam tulit affirmatiua sententia, quòd s. sit feudum, cui se subscripserunt Bald. Iser. Aluar. Cardin. &

om-

omnes in c.1.de natur.feud. tam per illum textum,quàm per alia iura, videlicet per tex.in c. 1. de benefic. fratr. & qual. fratr. fratri.succed. in c. 1. quemad. feud. ad fil. pertine.in c.primo,de inuestitur.in marit. fact.in c.Titius,in fi.si de feud.fuer. cõtro. inter dominum & agnat. & in cap. ad nostram.extra de reb. ecclesi. non alienand. Et ita tenendo, adductis in contrarium possumus respondere ad primum de diffinitione respondeo,quòd non sequitur,ex beneuolẽtia datur,ergo gratuitè; per tex. in d.l.Titius puerum. ff. de obseq. parentib.& patro.præstand. sic etiam uidemus; quòd nec depositum, nec commodatum esse prohibet custodię pretium, & honorarium,l. 2.§.final.ff.ui bon.raptor.Ad secũdum de ca.primo, de feud.dat.in uic.leg. commis.respondet Iser.in c.primo, de natur.feud. quòd ille tex. loquitur, quando pactum legis commissoriæ apponitur in pignore, quia tunc non ualet pactum eadem ratione, qua non valet in alijs, iuxta tex.in l.final.C.de pignorib. Ratio diuersitatis inter uenditionem & pignoris con-

stitu-

ſtitutionem eſt, quia in venditione adeſt beneuolentia, licet non gratuita, ſi.n. uendo fundum pro centum, quod mille valet, certè facio tibi beneficium, & iſtud ex beneuolentia prouenit, ſecus eſt in pignore in quo ſi facio pactum, quòd debito non ſoluto, creditor in pignus teneat feudum, non facit ex beneuolentia, ſed ex neceſſitate: ideo concludo cum communi, pecuniam non obſtare, quominus feudum ex beneuolentia domini profectum poſſit vocari fateor tamên iſtud eſſe contra ueram & propriam feudi naturam, ſecundũ Bal. in l. ſi quàm. C. de oper. libert. & in l. qui ſe patris. C. und. liber.

An feudum concedi poßit pro bello ſedando.

QVAERIT Aquenſ. ſi feudum concedatur alicui pro bello ſedando an verum ſit dicere, quòd detur ex beneuolentia, & reſpondet, talem conceſſionem non fieri ex beneuolentia, ego autem credo, ꝙ cũ beueuolentia intercedat

tem

tempore inuestituræ sufficit, præcipuè cũ sæpe responsum sit, inuestituram debere præcedere fidelitaté. vt in c. primo. quid præced. deb. inuestitur. ab fidelit.

In quibus rebus feudum constitui possit,

SVCCEDVNT illa verba (Rei immobilis) ad denotandum, quòd feudum non potest consistere in re mobili, & ideo si conuentum sit, quòd pecunia habeatur loco feudi, huiusmodi conuentio est ipso iure nulla, licet pecunia ex re feudali fuerit redacta, vt est tex. ad literam, in c. primo. §. si vasallus, si de feud. defunct. contenr. sit. Nec obstat tex. in c. primo, si de feud. vassal. ab aliqu. interpe fuer. quia non intelligitur quòd nummi debeant in feudum dari, sed nummos loco feudi euicti soluendos esse, ex quibus debeat emi res immobilis, quæ recognoscatur in feudum. Quinimo iuramentum etiam sub hoc contractu interpositum, quicquam non iuuaret, secundum glos. ibi, & doctores præcipue Bal. & Iser. quia diceretur interpositum

super

ſuper re impoſſibili de iure, ita expreſsè cō ſuluit Hier. Sciurph. conſ. xi. centur. prima, Ratio eſt. Quia proprietas feudi debet remanere apud dominum & utile dominiū debet tranſire in vaſallum, ſed quando daretur pecunia, & conſumeretur per accipientem, deſineret proprietas eſſe apud dominum, ſi non conſumeretur, ſed potius in arca teneretur eſſet innutilis accipienti nec recipiens haberet inde commoditatē, feudum igitur conſiſtere debet in re immobili. Et hoc eſt ſecundum requiſitum:

Tex. in c. 1. §. ſciendum, de feud. cognit. declarat & ampliat iſtud verbum (immobilis) dicens quòd feudum, non niſi in rebus ſoli, aut ſolo cohærentibus, aut in his, quæ inter immobilia computantur, poſſe conſiſtere, primò, dum dicit, de rebus ſoli, intelligitur. i. terræ & ſic de rebus immobilibus per. l. ſolum. ff. de rei uindicat. 2. dum dicit de rebus ſolo cohærentibus. i. ædificijs quę ſolo cohærent, ſecundum Bal. in d. §. ſciendum: Quia ſolum poteſt concedi vno iure, & ſuperficies alio, ita tamē, quòd apud dominum ſoli, remaneat directum domi-

nium & ad eum, cui conceditur superficies, trāseat utile, ita dicit expressè Bar. in l. prima. §. primo. ff. de superficie. 3. dum dicit, de rebus, quæ inter immobilia computantur, text. ponit exemplum in feudo cameræ & caneuę gl. ibi, ponit exemplum in panibus ciuilibus, panes autem ciuiles quondam apud Romanos fuerunt, qui certis anni temporibus dabantur illis qui tesseram frumentariam habebant, i. signum, quo ostenso panes & frumenta recipiebant, leg. sed & si susceperit. ff. de iud. ubi egregiè Bud. qui etiā annonæ ciuiles quādoque nuncupantur. l. iubemus, la. 2. C. de sacr. eccle. Horum origo videtur emanasse ex liberalitatibus principum, atque congiarijs, quæ plebi Romanæ dabantur, quę postea in certum & anum reditum transierunt, teste Alciat. parerg. libr. 8. cap. 5. Tertium igitur exemplum eorum, quæ inter immobilia computantur, dari potest in feudo, quod consistat in annuis reditibus, secundū Bal. hic. n. 20. qui allegat tex. in c. primo, de controuer. int. vasal. & episcop. ibi (si quis dixerit se fuisse inuestitum,

de annua pſtatione) mouetur adhuc Bal. Quia ex annuis reditibus fructus percipiuntur ſingulíſque annis fructus renaſcũtur, ſicut ex alijs immobilibus, iuxta no. in l. diuortio. §. ſi uir. ff. ſolut. matri. Ampliat ipſe Bal. etiam ſi ille reditus eſſet diformis, quia in uno anno pręſtaretur in vino, in alio præſtaretur in oleo, frumento, vel in alijs ſimilibus, l. nec refert. ff. quand. dies legat. ced. ſed hæc quæ diximus de annuis reditibus, intelligenda ſunt, primò, quando reditus ſunt perpetui; ſeu ad tempus indeterminatum. quò ad primum, quòd reditus debeant eſſe perpetui, innuit text. in c. primo, in fi. quid iur. ſi poſt alienat. vbi ſi vaſallus alienauerit feudum ad libellum domini voluntate, ſi quidem pro libello ei datur aliquid ſingulis quoque annis, & hoc iure feudi cenſebitur facit text. in cle. exiui. §. cumque annui reditus. de verb. ſignific. quò ad ſecundum, quòd idẽ ſit, quando dantur ad tempus indeterminatum, facit tex. in l. iuriſperitos, in princ. ff. de excuſ. tutor. vbi iuriſperiti in conſiliũ Principis aſſumpti excuſantur, quia ho-
nor

nor delatus finem certi temporis ac loci non habet, per quem text. dicit Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. ff. de no. op. nunt. q officialis positus ad beneplacitum principis intelligitur perpetuus, 2. intelliguntur, quando annui reditus debentur super aliqua re immobili, & sic cõtineret debitum reale, vel mixtum, secus si esset debitum merè personale, quia tunc non censetur inter immobilia, ex quo non competit nec petitorium, nec possessorium, ita Bar. Bal. Alber. Alex. & Ias. in l. sciendum. ff. qui satisd. cog. per tex. in l. fin. §. si. ff. de contrahend. empt. vbi si aliquis promittit de suo fundo, dare. 100. annua, vẽditis fundis non tenetur emptor sed uẽditor, quia est obligatio personalis, & non realis. Hic præterire nolo ad intelligentiam illius tex. quòd nonnulli clarissimi Iureconsul. cõstituunt differentiam, inter dictionem de, & dictionem ex, quia dictio de, denotat causam extrinsecam, dictio ex, causam intrinsecam & originalem, mihi non probatur hæc differentia, quia immo dictio de significat substantiam, dictio ex, significat

originem,& quod eſt de ſubſtantia, poteſt etiam dici ex ſubſtantia, ſed non è conuerſo, Quod eſt ex ſubſtantia, poteſt dici de ſubſtantia, ſic diuus Auguſtin. in lib. de natura boni, non omnia, quę ex deo ſunt, etiã de ipſo ſunt ſed bene è conuerſo, Quæ de deo ſunt, etiam ex ipſo ſunt, exemplum dat Magiſter ſententiarum. diſt. 36. in fi. li. primo, homo generat filium, & facit domum, ex ipſo eſt filius, ex ipſo eſt domus, ſed diuerſimode, nam filius de ipſo eſt, domus de terra & ligno, ergo dictio de, ſignificat ſubſtantiã, dictio ex, ſignificat originem, extrinſecus prouenientem; quandoque etiam dictio ex, ſignificat ſubſtantiam, ſecundũ ſubiectã materiam, propterea arbitror verum ſenſum illius. l. fin. de contrah. empt. eſſe, quòd emptor non eſt obligatus ſ. perſonali actione ſed non negat actionẽ realem dari contra fundum, vt etiam gloſ. ibi animaduertit. illud certum eſt, quòd ſi huiuſmodi reditus debentur à fiſco, vel publico, tunc licet nõ debeantur ex rebus immobilibus, tamen inter immobilia cõputantur, vt uoluit Fulgoſ. Alex. & Iaſ. in l.

ſciẽdum. ff.qui ſatisd.cog. exemplificant oẽs,in impreſtitis Venetiarum, Genuæ,& Lugduni, mouentur hac ratione. Quia fiſcus & Reſp.ſemper ſunt ſoluendo. l. 2. ff. de fund. dotal. inferentes propterea, ꝙ poſſidens hos reditus releuetur ab onere ſatiſdandi, perinde ac ſi poſſideret immobilia,intelligatis uos, quòd computantur inter immobilia, quando anui reditus ſolum ſunt in obligatione principaliter,puta ex promiſſione de ſoluẽdo ſingulo anno,uel ex legato anuo; ſecus ſi acceſſoriè veniant ad obligationem ſortis,exẽplum,mutuaui.ſ.millia Reip.Venetorum, quæ mihi ſoluit. 8. pro centenario, donec ſors exigatur, tunc,quia obligatio principalis ad ſortem, non eſt quid immobile, ita acceſſoria obligatio vſurarum, ratione retardatæ ſolutionis (ſunt enim uſuræ, quò ad recipientem) debet regulari ſecundũ naturam principalis obligationis, ſecundũ.Bar.in.l.pen.in.2.q̃ſt. ff.de duob. rei.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſiquis dolus. ff. de verbo.obligat.in.l.ſi is qui ducẽta.§.vtrũ. ff. de reb. dub.per illum textum. Et in

ſpecie ita pulcherrimè declarat Rui.in cõ. 82.vol.2.per totũ,3. adhuc, quæ diximus de annuis reditibus, intelliguntur& procedunt pro tempore futuro,quia tunc inter immobilia reputantur,ſecus ſi ſint pro pręterito,quorum iam ceſſit dies,quia tũc inter mobilia collocantur,ita Bal.in. c.primo. in fi. in tit. de pac. tenend. & ibidem Aluar. Sed quęritur, an poſſit conſtitui in mobilibus cum immobilibus coniunctis breuiter dicendum eſt,quòd ſic,quia licet ſint mobilia,ſunt tamen acceſſoria,quæ debent regulari ſecundum naturam principalis c. acceſſorium. de regul. iur. in. 6. Ideo conceſſo fluuio, vel ſtagno, cenſentur dari piſces ſm Iacob. de beluiſ. Bal.& alios.in d.c.primo.§.ſciẽdum, & cum fundo,dari poſſunt animalia,quia licet ſint ſeparata à re immobili, ſunt tamen de pertinẽtijs illius. Immo cenſetur etiam homines conceſſi,ſi ſint aſcripti glebæ ſm Marti.de laud.& Card.Alexandr.ibidem.Rõ. quia eſt portio fundi, & inter immobilia cõputãtur,l.iubemus.C.de ſacroſ.eccle.& ideo appellantur membra terræ. l. cum ſatis.

tis.C.de agri.& cēsib.li.xj.unde videmus, ꝙ licet iudei non possint habere christiana mancipia, tamen si ad eos transit prædium rusticum, transeunt etiam mancipia christiana destinata culturę, rōne connexionis. Quia non principaliter sed accessoriè possidentur cap. 2. extra. de iude. vbi est casus clarus & apertus. Quid de actionibus, videatis Aques. in tit. quæ res. in feud. dar. vbi breuiter dicit, quòd si actiones dantur ad res mobiles, computantur inter mobilia, si dantur ad immobiles, inter immobilia. Quid de iure venādi, piscandi, aucupandi, cedendi lapides, fodiendæ arenæ, calcis coquendæ, videatis Iser. Bal. & doct. in dicto. §. sciēdum. Quid de iuribus incorporalibus, quę corporis sensu tangi non possint, videatis Io. Ferar. de feud. lib. 2. cap. 3. vbi latissimè prosequitur. Sed an feudum possit consistere in molēdinis quærit Cur. tract. de feud. par. prima. quęst. 7. n. xi. concludit ꝙ sic, quia inter immobilia computantur, prout signanter dixit Bal. in l. certi iuris. C. locat. vbi dixit, quòd molēdinum dicitur prædium rusticum. Hanc conclu-

ſionem ego declaro, vt procedat in molendinis, quæ ſolo cohæreant, ſecus ſi molendina inſtar nauium ſuper flumine mearẽt cuiuſmodi ſunt multa in ligeri flumine, & in pado. Nam tunc rebus mobilibus aggregantur. Ita expreſsè declarat Rip. in. l. quo minus. ff. de flum. nu. 126. ex quo inferri poteſt, ꝙ talia molendina nauibus impoſita poterunt alienari & per prælatũ, & ꝓ tutorem, non ſeruata ſolennitate capi. ſine exceptione, 12. queſ. 2. tractatus. ſ. cõtractus, & ſubſcriptionis & non ſeruata ſolennitate legis. l. quæ tutores. C. de admin. tutor. ſ. decreti. & ita Rip. in loco præcitato. Mihi non placet, quia res immobilis, & mobilis precioſa æquiparantur, gloſ. in capit. ſua. de his. quæ fiunt à prælat. extra. de bonis mobilibus minorum, eſt tex. in d. l. lex quæ tutores. in princip. de bonis mobilibus eccleſię habemus extrauag. ambitioſe. de reb. eccle. non. alie. Propterea ſi cet inter immobilia non debeant connumerari, tamen non admitto quòd poſſint alienari ſine decreto.

An

An directum dominium vnà cum re in feudum dari possit.

SVCCEDVNT illa verba (Proprietate apud dominum remanente) quæ denotant tertium requisitum in feudo, quod cõsistit in proprietatis retentione, quæ debet esse apud dominum. Quibus verbis excludimus contractum censualem, in quo trãsfertur omne ius & dominium in accipientem, etiam directum, quod habet concedẽs, & nihil remanet penes eum, nisi quòd censuarium obligat ad solutionem anuorum censuum, secundum glos. & doct. in c. constitutus, in verbo, iuxta, extra de religios. domib. In contractu autem feudali directum dominium, siue proprietas remanet penes concedentem. Proprietas (vt ostẽdit etimologia vocabuli) dicitur quasi propriè sua, secundum Ias. in l. in traditionibus. C. de pact. nu. 10. vnde dicit Bal. in l. cũ res. C. de probat. ꝙ istud nomẽ proprietas, est nomen directum, & non obliquatur, & nunquàm ponitur pro vtili dominio,

minio,& dicit idem Bal.in.l.pen.C.si à nõ compet.iudic.quòd appellatione proprietatis semper intelligitur de directa, alibi dicit idem Bal.in.c.primo.§.primo.de inuestit.de re alien.fact.quòd significatio proprietatis est magis stricta,quàm significatio dominij ex quib. infert Ias. in d.l.in traditionibus, ad differentiam inter proprietatem & dominium, vt dominium sit terminus magis latus, ita vt comprehendat tam vtile quàm directum dominium; sed proprietas nunquàm capiatur nisi pro directo & uero dominio,atq; inde Bal.singulariter decidit in l.2.ff.de condit.instit. ꝙ si in libello quis assereret proprietatem ad se spectare, vel se proprietarium, & postea in processu probaret de vtili dominio puta quòd est emphiteuta, vel feudatarius,deberet succumbere,secus si dixisset se esse dominum,quoniam potest intelligi de dominio vtili; de quo per eundem Ias. in.l.sed & si possessori.§.item si iurauero.ff. de iureiu. Sed si aliquis haberet directum dominium vt dominus feudi,& proponeret seu intẽtaret vtilem rei uindicationẽ,

susti-

ſuſtineretur libellus,& intelligetur de vtili. i. efficace ſecundum eundem Bal. in. c. penult.nu.7.extra.de re iudic.Sed hęc opinio falſa eſt, nam & proprietatis appellatione ſimplex poſeſſio continetur, duntamen cauſam perpetuã habeat,l. iubemus. in.fi.C. de ſacroſ.eccle.quæ lex expreſsim ait, penes emphiteutam poſſeſſionis proprietatem eſſe.l.locorum.C. de omni. agr. deſert.li. xj: quo fit, vt credam ſuſtineri libellum,in quó proprietatem ſuam peteret emphiteuta,vt Alex.alijq; recentiores tradiderunt,in.l.ſi finita.§.de vectigalibus. ff. de dam.infe.Sed an directum dominium, vnà cum re in feudum dari poſſit,ita quòd dicta conceſſio importet feudum, vel potius debeat cenſeri donatio. Exemplum dat Oldrad. in conſ.159. ex præſenti themate,vbi refert Carolum Regem conceſiſſe filio ſuo principatum Achaię ſub hac forma. Donamus, damus & tradimus ex cauſa donationis, & inueſtimus ratione aperti feudi, vel alia ratione,transferendo directam & vtilem actionem,ita quòd pro eo nullum aliũm recognoſcas in ſuperio-
rem,

rem, nisi nos,& tandem concludit non ualere tanquàm feudum, quia est contra substantiam contractus sed valere tanquàm donationem probatur, quia Rex in concessione dixit. Donamus &c. ergo pura,& simplex donatio. l. prima. ff. de donat. nec verba sequentia debent attendi, sed debet attendi, id quod prius dictum fuit, argumento l. prima. §. primo. ff. ad Senatusconf. Syl la. Secundò probatur per illa verba. Quidqd habemus in principatu Achaiæ, & p illa verba. Trãsferendo directam & vtilem actionem. ex quibus constat, quòd translatum est omne iūs directum, quod est cõtra naturã feudi, ergo &c. Tertiò facit, qa licet in actu dubio nunq̃ præsumatur donatio, & in dubio potius p̃sumatur fatuitas, vt dicit elegãter Bal. ĩ l. generaliter. C. de nõ numer. pecũ. tñ principiũ verę nobilitatis est donare, & liberalitas in donando comendatur, quinimò dicitur quædam beatitudo in donatore, iuxta illud. Beatius est dare, quàm accipere, c. cum marthe, extra, de celebrat. missar. maximè attenta persona donantis, qui erat princeps, argumẽto.

to. l. ſed & ſi ſuſceperit. §. primo. ff. de iudic. ibi, cum appareat id teſtatorem ſenſiſſe, ex genere comparationis, iuncta regula. l. plenum. §. equitij. ff. de uſ. & habitat. vbi uerba debent intelligi ſecundum conditionem perſonæ cui datur. Et quia donans erat pater, & donatarius erat filius, argumẽto. l. Aurelius. §. Titius teſtamẽto, ff. de liber. leg. quo loci generalis liberatio patri relicta continet liberationem reliquorum, præſumptio. n. propter naturalẽ affectum facit, quòd omnia patri uidentur conceſſa, niſi aliud ſenſiſſe teſtatorem probetur. Secunda eſt opinio aliorum qui credunt talem conceſsionem valere tã quam feudum, ut per Iaſ. hic; num. xj. quia actus, qui ſunt dubij propter multitudinem & vicinitatem dignoſcuntur & uerificantur ex ſignis, ſic teſtamentum à codicilis dignoſcitur. l. non codicillum. C. de. teſtament. l. illud. §. tractari. ff. de iur. codicil. Sic etiam donatio cauſa mortis, à donatione inter viuos, per ſigna dignoſcitur, l. Seia. ff. de dot. pręleg. l. Seia in princ. cum gloſ. ff. de donat. cauſ. mort. Sic denique

que

que contractus emphiteuticus, ab emptione & uenditione, locatione & conductione segregatur. §. adeo. instit. locat. Sed hic adsunt signa feudum denotantia, ergo iudicari debet feudum, & non donatio. probo minorem, primo, quia adest inuestitura, per illud verbum inuestimus c. primo. de feud. cognit. in fi. c. primo. quid preced. deb. inuestitur. uel. fidelit. Secundò adest retentio seruitij feudalis, per illud verbũ, non recognoscens nisi nos, nam inuestiẽs respectu vasalli dicitur superior, etiam si esset rusticus. & istam partem tenendo, nõ obstant adducta in contrarium, & primo non obstant illa verba, transferentes directam & vtilem actionem, quia respõdet Ias. quòd est impossibile transferre directam & vtilem actionem simul, cum non possint concurrere, & nos habemus, quòd verba contrahentium debent intelligi, ita vt contrarietatem non contineant, secundum Bar. in l. final. §. item quæsitum. ff. de condit. indebit. Item licitum est verba impropriare, vt intelligantur secundum subiectam materiam, l. si vno. ff. locat. l. insulam.

lam.ff.de præſcript. verb.vnde quia eſt im poſſibile transferre directam & vtilem ſimul, debemus intelligere, translatam eſſe directam, quò ad exercitium, vtilē autem propriè, ſecundum quòd conuenit vaſallo. Vel & ſecundò poſſumus dicere, prout dicit Cur.par.prima quęſt.nona nu.nono.videlicet, ꝙ dominium directum in vniuerſo remanet penes concedentem, ſed rerum particularium tranſit in vaſallum; doctrina eſt ſingularis & notabilis Bal.in l.prima.C. vnde. legit.per gl. ibi, cum qua tranſeunt doctor. Addo ego, ꝙ triplex dominium habemus, directum & vtile, & de iſtis duobus plenè proſequitur Bart. in l. ſi quis. §.differentia.ff. de aquirend. poſſeſ. habemus etiam aliud dominium maius, de quo habetur in.c.imperialem, circa principium, ibi, Maiores domini, & in.§.illud quoq;.de prohib.feud.alie. per Feder. & ita declarat Guid. Pap. quæſt. 551. Et exemplificari poteſt in Imperatore, qui appellat ſe dominum totius orbis.l.deprecatio.ff.ad.l.rhod. de iact. quod eſt ratione iuriſditionis & protectionis, vt notant

doct.

doct.in procem. digestorũ. Tenẽdo tamẽ opinionem Oldrad.quòd non sit feudum, sed donatio ad contraria respondet Ias. Ad primum de signis accidentalibus respondet, quòd nõ arguit,nec infert de necessitate, quòd sit feudum, nam videmus, quòd portatio anulli non arguit matrimonium.c.illud. de præsumpt. immo neq; instrumenta dotalia arguunt de neccessitate matrimonium.l.neq;.C.de.nupt. notat Innoc.in.d.c.illud.Non obstat secundum de retentione seruitij feudalis, quia nec præstationes seruilis ministerij arguunt de neccessitate aliquem seruum,l.2.C. de ingen.manumis. l.liberos la. secunda. C. de liber.caus.Bald.hic credidit,quòd si tale pactum apponatur,contractus sit innominatus,adducit tria iura,primò tex. in. l. si margaritam. ff. pro soc. vbi si margaritã tibi vendendã dedero, vt si eã decem vendidisses,redderes mihi decem, si pluris,haberes quod excedit, oritur actio præscriptis verbis,nisi animo contrahendæ societatis id actum sit,secundò adducit tex. in l.vbi ita donatur.ff. de donat. caus. mort.

ubi

vbi quando donatur causa mortis, ita vt nullo casu reuocetur, potius est donatio inter viuos, quàm causa mortis. Tertiò adducit tex. in leg. final. ff. de condit. caus. dat. vbi si dedi tibi pecuniam, vt stichum dares, non est emptio nec venditio, sed contractus innominatus, voluit dicere Bal. hunc contractum esse mixtum, argumento l. Aristo. ff. de donat. quo loci habetur, quòd si donauero seruum, vt post quinquēnium manumittas mixtum est negotium, & sic ante quinquēnium est donatio, post quinquēniū est obligatio. Aquēs. hic dicit quòd tota difficultas cōsistit in hoc, vt videamus an istud, ꝙ dominiū directū remeneat apud dominū, sit de substantialibus, vel naturalibus ipsius feudi; & breuiter concludit, esse de naturalibus, & per consequēs valere pactum. Ego pro resolutione considero, quòd in contractibus, quædam sunt substantialia, quædam naturalia, & qnædam accidentalia, secundum glos. & doctor. in l. pacta conuenta. ff. de contrah. empt. substantialium appellatione comprehendimus quæcunque sunt de materia

& forma, nam ſine illis contractus conſiſtere nequeunt, huiuſmodi eſt conſenſus in quolibet contractu, tanquàm forma, l. prima. §. conuentionis. ff. de pact. res autem & pretium in emptione & venditione conſideratur tanquam materia, l. 2. §. ſine pretio, & l. nec emptio. ff. de contrahend. emptio. Res & merces conſideratur in locatione & conductione l. 2. ff. locat. & conduc. hæc omnia dicuntur ſubſtantialia contractus, quia concurrunt ad illius ſubſtãtiam. antequàm initus & concluſus dici poſſit. Naturalia quoque ad contractum iam formatũ & in eſſe deductum accedunt, & hæc duplicis generis ſunt, nempe interna & externa, interna ſunt, quæ per naturam, uelut intrinſeca qualitate, contractui cohærent, ita vt dicere poſſis, naturam eſſe uirtutem, à propria contractus ſpecie productam, quam dialectici propriam paſſionẽ rei nominant, veluti enatam & mox conſurgentem ex principijs eſſentialibus, unde Bal. hic. num. 46. natura (inquit) nihil aliud eſt, quàm qualitas innata à principio generationis, ex qua virtus contractus proficiſcitur,

ficiſcitur, externa ſunt, quæ ex conſuetudi ne plerunque adſunt, nec alia ratione natu ralia dicuntur, quàm quòd aſſiduá conſue tudine quæ altera natura eſt, accedant. Exemplis utriuſque generis res erit clarior, uidemus.n.ꝙ in uenditione dominiū rei venditæ, vel quaſi.i. vſucapiendi condi tio, tranſit in emptorem, hoc eſt naturale internum, uſque adeo, ut in cōtrarium nō liceat paciſci, manente eodem genere cōtractus.l.cum manu ſata.§.ultimo.ff.de con trahend.emptio. Sic etiam donationi cau ſa mortis, naturaliter ineſt, & quidem intrinſecè, quòd reuocari poſſit, modo ſi in contrarium fiat pactum, ꝙ nullo caſu reuo cari poſſit, non erit donatio cauſa mortis ſed inter uiuos.l.ubi ita donatur.ff. de donat.cauſ.mort. externa naturalia ſunt quæ pacto mutari poſſunt, manente eodem ge nere contractus, veluti quando in uenditione, & emptione fit pactum, quòd euictio non præſtetur.l.emptorem.§. qui autem.ff.de actionib.empt. Sic & in emphiteutico contractu, pęna commiſſi, ſi nō ſol uatur ſtatuto tempore, externum natura-

le eſt,ideo pactione mutatur,l.prima,& 2. C.de iure emphiteut.cap.vltimo.extra locat. Accidentalia autem ea ſunt, quæ non modo non pertinent ad ſubſtantiam, ſed nec etiam ad naturam contractus, & hæc à contrahentibus,prout libitum eſt, apponi poſſunt,vt quòd res vendita locetur uẽditori,vel alteri.l.fundi partem.ff.de contrahend.emptio.& ſimiles conuentiones, quas iureconſulti vocant adminicula. reſoluendo igitur dico,quòd ſi quęramus,an tale pactum ſit contra ſubſtantialia uel naturalia contractus,vtique dicendum eſt,eſſe contra ſubſtantialia, vel ſaltem naturalia,ſed interna,quia directum dominium remanere apud dominum,eſt virtus à propria conrractus ſpetie producta, conſurgẽs ex principiis eſſentialibus,quippe qui vaſallus dari non poſſit, quin etiam non detur dominus directus, ſaltem in uniuerſo,ſi verò queramus, an valeat talis conceſſio,tanquam feudum, an tanquàm donatio, tunc conſiderandi ſunt duo caſus. Primus eſt, ſi in conceſſione non exprimatur, quòd ſit feudum, & tunc cenſebitur
libera

libera donatio. Quia non debemus rece dere à proprietate verborum.l.non aliter ff.de legat.3.maximè cum ſimus in beneſi cijs, l. final. ff. de conſtitutionib. princip. & in dubio conceſſio facta à Principe videtur potius donatio, quàm feudum, ut maior ſit liberalitas principis, argumento l.filiusfamilias.§. nonnunquàm. ff. de donat.ubi filiusfamilias, qui habet liberam peculij adminiſtrationem, donare poteſt, ſi hoc ex perſona patris colligi poſſit, puta quia ſit filius Senatoris, facit tex.in c.pri mo.extra.de donat.quo loci habetur, nobilitatem hanc legem ſibi imponere, vt de bere ſe exiſtimet quod ſponte tribuit, & niſi in beneficijs creuerit, nihil ſe pręſtitiſ ſe putet. Et ita Paul.de Caſtr.in conſ.161. incipit in præſenti cauſa.ad fin.uolum.pri mo, concludit, non eſſe feudum, quando res fuit ſimpliciter data, & non fuit expreſ ſum, quòd res daretur in feudum, quem re fert & ſequitur Celſ. Vgo.in conſ.20.nu. 8. Et in his terminis procedit conſilium Guliel. de Perno. num.3. vbi voluit conceſſionem Regis Federici factam de quo-

dam loco, esse donationem, quia in ea nulla erant uerba infeudationem indicantia, idem consuluit in consil. 20. in concessione iurisdictionis ecclesiæ montis Regalis. Quapropter in tali donatione succedent fœminæ sicut masculi, nã ista est differentia inter feudum & donationẽ, ut per Angel. in cons. 242. & per Dec. in cons. 32. Secundus est casus, quando in concessione exprimitur, & donatio, & feudum, tunc dico debere iudicari tanquam feudum, & non tanquàm donationem. quia quando duo negocia geruntur, & unum tantũ subsistere potest, tũc illud debet attẽdi, quod potest subsistere, siue subsistat perpetuò. l. vbi ita donatur. ff. de donat. caus. mort. siue subsistat ad tempus. l. cum pręcario. ff. de præcar. sed sic est quòd talis concessio non potest considerari tanquàm donatio, quia donatio seruitij naturam non recipit l. prima. ff. de donation. ergo necesse est; ut dicamus talem concessionem esse feudum præcipuè cum in dubio debeat attendi id de quo magis participat contractus, uulgata. leg. cũ quęritur. ff. de stat. homin. sed

magis

magis participiat de feudo, quàm de donatione, propter retentionem seruitij, ergo feudum erit & non donatio. Hanc tamen conclusionem uidetur admitere Dec. in cons. 269. & cons. 413. quando donatio esset facta à Principe iure feudi, secus si esset facta absq; aliqua reseruatione, præter fidelitatem, quia tunc uoluit Dec. esse donationem, & non feudum. Et illa uerba, præter fidelitatem, intelliguntur alio respectu, quàm ratione feudi. ego autem puto, hanc declarationem Deci. nō posse procedere, Quia nulla est differentia, an concedatur res aliqua in feudum, an pro ea reseruetur fidelitas, nā nihil interest an quid explicitè, uel implicitè promitatur. l. final. ff. de liber. caus. ubi si libertus iurauerit, se operas præstuturum, operas qualescūque promisisse uidetur, quæ iure licito imponuntur. Ergo sicut est feudum, quando est facta mentio feudi, ita erit feudum, quando est reséruata fidelitas, ita Cuuerar. in c. Imperialem, de prohib. feud. alienar. per Federic.

An vasallo detur rei vindicatio.

SEQVVNTVR illa verba, (vsusfructus ad accipientem trãseat) ex quibus colligitur, quòd feudum habet conuenientiam cum vsufructu, quæ similitudo probatur ex multis. Primò, sicut fructuarius habet ius vtendi, fruendi, salua rerum substantia, inst. de vsufr. in princip. ita vasallus eodem modo vti frui debet, salua rei feudalis substãtia, vnde dixit egregiè Bal. in c. primo. §. publici latrones. de pac. tenend. ꝙ si habens castrum in feudum malè tractat subditos, ꝙ dominus potest ipsum monere, vt eos tractet debito modo, aliàs sibi poterit castrum auferre. Ratio decisionis est, quia vasallus malè utitur substantia domini, argumento l. si cum dotẽ. §. si verò. ff. solut. matrimon. Secundò, sicut fructuarius naturaliter possidere videtur, l. naturaliter. ff. de acquir. poses. ita feudatarius naturaliter possidere dicitur, c. 1. §. final. de inuestit. de re alien. fact. Tertiò, sicut fructuarius proprietatem nullo tem

pore

pore præſcribit. l. neq; fructuarium. C. de vſufruct. ita vaſallus nullo tempore prædij proprietatem præſcribit, eo quòd non pro ſuo, ſed pro alieno poſſideat, argumento. l. 3. & l. cum notiſſimi, §. vltimo. C. de præſcript. 30. annor. Quartò, ſicut fructuarius, meliorem proprietatis cauſam facere poteſt, deteriorem autem non poteſt. l. ſi cuius §. fructuarius. ff. de vſufruct. ita feudatarius meliorem quidem conditionem facere poteſt, deteriorem verò non vtiq;. c. primo. §. è contrario. de inueſtitur. de re alien. fact. Quintò, ſicut fructuarius non poteſt diſponere de vſufructu, nec quidē in vltima volūtate, l. 3. & l. 5. ff. quib. mod. vſufruct. amit. nec etiam inter viuos fundum oppignerando. l. intereſt. C. de uſufr. ita vaſallus non poteſt diſponere in teſtamento de feudo, c. primo. de ſucceſ. feud. nec inter viuos alienare, nec obligare, ſine conſenſu domini, toto titulo de prohibit. feud. alie. per Lothar. & toto titul. de prohib. feud. alien. p Federic. Et ideo dici poteſt, quòd vaſallus habeat vſumfructum, non cauſalem, neq; formalem, ſed anomalum,

lum, siue singularem. Causalem non habet, quia is comprehendit plenum dominium, & in feudis proprietas remanet penes concedentem, ut supra diximus. Formalem non habet, quia is comprehendit vsumfructum tantum, forma separatum à directo & vtili dominio. dicamus ergo, ꝙ habet vsumfructum anomalum, siue singularem, seu potius improprium, secundum Bal. qui dicit, quòd vsusfructus hic ponitur impropriè pro vtili dominio, & hoc est quartum requisitum feudi, ꝙ.s. dominium vtile transferatur in vasallum, ex quo sequitur, quòd sicut rei uindicatio datur domino directo. §. omnium, instit. de actionib. l. prima. §. primo. ff. si pars. hæredit. petat, ita vasallo datur rei vindicatio contra quemlibet posessorem. c. primo. §. rei autem. de inuestit. de re alien. fact. & potest se defendere. c. primo. de contro. int. vasal. &. al. de benef. & in agendo contra posessorem prę fertur domino qm̄ vtile dominium præfer tur directo, l. prima, & 2. ff. si ager vectig. not. glos. in. l. in traditionibus. C. de pact. In quo tamen sic distingue aut dominus

uult,

vult agere contra possessorem, ita quòd sibi restituatur possessio, & res feudalis sibi tradatur, & tunc præfertur vasallus domino. Ratio quia vasallus posset etiã agere contra dominum possidentem rem feudalem l. prima. §. quod autem. ff. de superfic. l. prima. in fin. ff. vsufr. quemad. caueat. & d. l. prima & secunda. ff. si. ager. vectigal. vel emphit. pet. Aut vult agere cõtra tertiũ possessorẽ vt declaretur dominus directò, & sic ciuilis possessor, nõ autem vt sibi tradatur res feudalis & tunc vterq; potest agere, vt not. in rub. ff. de rei. vindicat. Rõ quia agunt respectu diuersorum, argumento. l. tertiæ. §. ex plurimis. ff. de aqui. possess. ita distinguit Cardin. Alex. in dicto titulo. de inuest. de re. alie. fact. in princ. ad probãdam ipsam conclusionem faciunt adducta per Ias. infra nu. 42.

An uasallus possit constituere seruitutem.

SECVNDÒ infero, quòd sicut ille, qui est verus dominus prædij vicini, & pleno iure, potest seruitutes reales constitue-

re.

re,vel imponere.l.prima.ff.commun.prædio.inst.de seruit.§. ideo autem . ita etiam vasallus potest imponere, qui habet vtile dominium, vt est casus in . c . primo . vers. quid ergo . de inuest. de re alie . fact . qui vult,quòd durante feudo, durat seruitus, vel seruitutis impositio,sed eo finito, finitur etiã seruitus imposita, & ita tenet ibi Bal.Aluar.& Iser.qui dicit ꝙ possidente uasallo, dominus non potest agere negatoria sed si feudum pleno iure reuertatur ad dominum, extinguitur seruitus,eam opinionem reprobaui in. c.imperialẽ,in prin. de prohib.feud.alie.ꝑ Feder. sed ea concessa. animaduertatis,quia idem Iser.intelligit. d . vers. quid ergo,quando seruitus est imposita extra iuditium, secus si per sententiam,quia tunc noceret domino c . primo.§.si vasallus,de benefitio, si de . feud. fuer.contro.c.primo.de controuers. inter vasal. & alium de benefic. vbi habetur, ꝙ omnia iuditiaria obstãt domino propter auctoritatẽ rei iudicatę, nisi appareat de collusione,vel fraude vasalli, de iure ciuili est tex.in.l.si prætor.§.primo . ff . de iudit.

dic.in argumentum tamen,vbi, ſi quis per dolum ſententiam prętoris obtinuerit,iudex querelam rei debet admitere,an autẽ talis ſententia præiudicet etiam agnatis, ſicut præiudicat domino, videatis Iſer. & Prępoſ.in d.c.1.§.ſi vaſallus.ſi de feud.fue. contro.

An feudi augmenta ſpectent ad vaſallum.

TERTIO infertur,ꝙ feudorum augumenta ſpectent ad vaſallum non autẽ ad dominum infeudantem. c.primo. §. ſi quis de manſo,ſi de inueſt. feud.ibi,omne incrementum iure feudi obtinebit. limitatur, quando dominus in feudi conceſſione ſibi aliquid reſeruaſſet,vt puta uiam eũdi ad alia loca, aut ius hiemandi, vel æſtiuandi, nam tunc incrementum erit domini,ita text. in d. §.ſi quis de manſo, & ibi Baro à Tautenberg.& Corn.in conſil. 15. vol.4.nu.13.

Limitatur ſecundò,quando feudum eſſet datum ad menſuram,ſeu numerum modiorum, nam tunc omne incremẽtum erit

domini,

domini & non vasalli, ita Iser.in d.§.si quis de manso,& ibidem Aluarot. argumento. l.Rutilia pola.ff.de cõtrah.empt.vnde forsitan limitatus ager dicebatur, l.in agris. ff.de aqui.rer.dom. Aliud est, si meris terminis demonstretur locus, qui terminorum natura non est, futuras accessiones impedire.

Limitatur tertio in incremento accedẽte feudo, antequàm tradatur, nã illud erit domini, etiam si illud ignoranter postea tradatur, l.Iulianus.§.si Titius. ff.de actio. empt.inst.de emp.& vendit.§.sed & si, Bal. & Aluar.in d.§.siquis de manso, si de inuestit.feud.fuer.contro.

Limitatur quartò, in augumento insolito, de quo non potuit verisimiliter cogitari, nam istud pertinet ad dominum, exemplo emphiteusis, ita Bal.in addition. Specul.in titulo locati, per glosam, quã ad hoc auream reputauit, in l.si merces.§.si uis maior.ff.locat.

Limitatur quintò & vltimò, quando aliud expresè de conuentione partiũ constaret, quia tenor inuestituræ semper est at-

ten-

tendendus,§.final.quid.ſit inueſtitur.l.inter ſocerum.§.cum inter. ff. de pact. & ita voluerũt Bal.& Aluar.in d.§.ſiquis de mã-ſo. An autem aucto territorio per alluuionem, iuriſdictio domini caſtri ſe extendat ad illud,cõſuluit Bolognin.conſ.14.Cur. Iun.conſ.56. Et An aucto feudo debeatur pinquius ſeruitium,uideatis Iſer.in tit. de controuerſ.inueſtitur.§.quod autem.n.17. in princip.

An vaſallus inuito domino poſsit feudum meliorare.

QVARTO infertur,quòd licet nemo poſsit inuito domino rem alienam meliorare.l.hactenus.§.final.l.ęquiſſimum.§.primo.l.ſedet ſi quis.§.peti.ff.de vſufr. tamen benefitiarius cliens, inuito domino,beneficium meliorare poteſt. d. c.1.§.e cõtrario.de inueſt.de re.alien.fact. not.Cacialupus.ĩ c.primo.de feud.cognit. in 26.differentia,adeo quòd ſi feudum ad dominum, vel agnatum ob finitam generationem deuoluatur, hæres habet retentionem,

tionem, donec aut expreſſè tollantur, aut reficiantur, c. primo. §. ſi vaſallus, in titulo. hic finitur lex Conradi. diſtinguendo pro ut diſtinguit tex. in d. c. 1. §. ex contrario. de inue. de re. al. fact. vt ſi quidem tale adiectum ſit, quod per ſe ſubſiſtere poſſit. i. vt per ſe cenſeatur tanquàm prædium, tūc dominus aut agna ti, æſtimationem luere cogantur, ſi verò per ſe ſubſiſtere non poſſit, vt ſeruitus, tunc domino, vel agnatis accedet vnà cū feudo, cum ſit acceſſorium, & principalis naturam ſequatur. Idem dicere debemus de incremento quod citra vaſſalli induſtriam per naturam accedit, vt alluuione. Nam iſtud incremētum erit domini, aut agnatorum ſine pecunia, vt cumque per ſe etiam ſubſiſtere dicatur, vt dixit Aluar. in d. §. ſi quis de manſo, &. d. §. è contrario. Rurſus, quod diximus de expenſis reſtituendis, intellige de neceſſarijs ex. penſę neceſſarię ſunt, quæ fiunt in reficiendo collapſa l. vtiles. ff. de pet. hæredit. ibi, quæ fiunt reficiendorum ædificiorum gratia, l. ſi neceſſarias. ff. de pignorat. actio. l. prima. &. l. impenſæ. ff. de impens. in reb.

dotal.

dotal. fact. sunt etiam necessariæ, quæ fiunt in ampliando, secundum Bar. in .l. in fundo .ff. de rei. vindicat. Plus dico, quòd etiã impensa facta in destruendo ædificiũ non sufficiens ad hoc vt fiat sufficiens, dicitur impensa necessaria, argumento eius quod habetur Luc. cap. 12. Expensæ autẽ factæ in faciendo de nouo, non semper sunt necessariæ l. impensæ. ff. de verb. signif. l. diuortio. §. impendia. ff. solut. matri. vbi, si maritus nouam uillam extruxit, necessario, vel veterem collapsam restituit, maritus potest petere illas expensas. Villa habet tres partes, Vrbanã, quæ est habitatio domini, Rusticam, quæ est habitatio laboratorum, Fructuariam, quæ est ad conseruationem fructuum, vt scribit Columel. li. 1. cap. 6. de re rustic. & probatur iure, nam de habitatione domini loquitur. l. plenũ. ff. de us. & habitat. de habitatione rusticorum loquitur. l. uideamus. ff. locat. de parte fructuaria loquitur. l. arboribus, in prin. ff. de usufr. Illud certum est, quòd expensæ factæ in construendis locis, pro conseruatione castri, & iurisdictionis, censentur ne-

cessariæ,& ideo consuluit Bal.in cons.435. vol.5. Feudatarium posse ędificare arces in locis sibi infeudatis, quia cui conceditur iurisdictio,videtur etiam concedi locus vbi tutè & commodè exerceri possit, l.secunda.ff.de iurisd.omn. iudic. refert & sequitur Federic.Scot.cons.7.tomo.2.per totum.Illud vos præteriti nolo,quòd tempore belli & necessitatis dominus feudi potest custodire castrum inuito vasallo, & simul cum eo,ita Bal.in c. primo. §. quid ergo. de inuestit. de re alien.fact.& illud fortificare potest,Alber.in l.fin.ff.de vs. & habitat.Angel.in auth. nunc si hæres. C. de litigios. per illum textum,subdens ibidem, quòd ille qui habet decimam in aliquo territorio,potest ibi apponere custodes pro suo interesse, ne decipiatur in decima per possessores, allegat tex. in leg. si ita.§.dominus.ff.de us.& habit.vbi dominus proprietatis, etiam inuito vsufructuario,fundum custodire potest, interest.n. eius,fines prædij tueri,& ibidem Alber.de ros.idem determinat,ac ita iudicatũ fuisse se cõsulente,refert Iacob.de Sãcto.Georg.

in

in inuestitur. sua feudali. in verbo: de castro.nu. xj.Plus dico,quòd dominus temporalis tempore belli & necessitatis potest incastellare ecclesiam, Luc.de Pen.in. l.si diuina,C.de exactor.tribut.li.x.Quod credo verum, accedente episcopi consensu.Dicit tamen Cardin.Alex.in. d. §.quid ergo,quòd non liberatur propterea vasallus à custodia,ad quam tenetur, subdens, ꝗ vasallus tempore suspecto, puta bellorum, si dubitat se insufficientem ad construendum castrum, debet denuntiare domino vt veniat, aut mittat ad custodiēdū, allegat Rom.in l.si mora,& ibi Puteū etiā. ff.solut.matrimo.

Sed an tunc Princeps,si fotrificauit Castrum,possit repetere expensas à vasallo,& ob eas, Castrum retinere,Iacob.de Sancto Georg.in tract.de roid. in vlti. car. & Anton.Capit.in sua inuestitur.in verbo.Feudorum custodia, tenent,quòd non possit, ea ratione,quia non sunt factæ principaliter ad vtilitatem vasalli, sed domini, licet secundariò cedant in vtilitatem vasalli, vnde debet inspici id, quod principaliter

agitur .l.si quis nec causam.ff. si cert.petat. videte Cremens.singul. 27.

An valeat pactum, quòd in vasallum nullum dominium transeat.

SED quæritur, An valeat pactum in inuestitura appositum, quòd in uasallum nullum transeat, dominium? Aquens. auctor huius quæstionis putat, idem esse dicendum, quod dictum fuit in quæstione contraria; quia contrariorum eadem est disciplina, vt no. in l. prima. ff. de acquir. poss. ergo sicut valet pactum quòd in vasallum transeat omne dominium, ita valebit, quòd in eum nullum transeat, neq; etiam vtile.

An feudum ecclesiasticum transeat ad hæredes in infinitum.

SVCCEDVNT illa verba (vt ad eum, hæredesq; suos imperpetuum) quibus verbis denotatur quintum requisitum in feudo, quod est, vt transeat ad hæredes in

perpe-

perpetuum, & sic excluditur vsusfructus, qui non transit ad hæredes. §. finitur, instit. de vsuf. l. 3. C. eo. Notate q̃a perpetuũ quandoq; capitur pro centum annis, Bar. in l. si vsusfructus. ff. de vsufr. legat. quandoq; capitur pro 30. annis, l. omnes. & l. sicut. C. de præscrip. 30. annor. quandoq; exponitur ad dies vitæ. l. prima. ff. pro Soci. dicitur et perpetuum, quod certo tempore nõ limitatur, l. iurisperitos, & ibi Bar. ff. de excusat. tutor. Nonnunquàm exponitur, donec durat locatio. l. debitor. ff. de pignorib. l. in prædijs. ff. in quib. caus. pign. taci. contrahat. & demum capitur pro seculis, secũdum Bar. in l. annua. §. à Titia. ff. de annu. legat. Et in hac significatione capitur, in hac materia nostra feudali, uidelicet pro descendentibus in infinitum. Inter æternum autem, sempiternum & perpetuum, licet nullam omnino prisci, doctique latini differentiam esse voluerint, huius tamen tempestatis philosophi nonnulli, ac etiam theologi, ex mente Aristotelis ea inter se nomina differre volunt, vt perpetuum sit, cui & principium detur & fi-

nis, vt exteriorem hunc hominem, vt vniuersum mundum dicimus, sempiternum sit, quod principium habet, & non finem, huiusmodi esse dicimus Angelos & demones, ac etiam hominem interiorem. Aeternum, quod neq; principium, neq; finem sit habiturũ, & hoc nil aliud esse dicimus, quàm deum, ita etiam glos. in. l. eum debere. ff. de seruit. vrba. præd. constituit differentiam inter æternum & sempiternum.

An feudum ecclesiasticum transeat ad hæredes.

SED an hoc quòd transeat ad hæredes in perpetuum, habeat locum etiam in feudo ecclesiastico, Bald. in auth. defuncto. n. 10. C. ad Trebel. cõcludit, successionem in tali feudo non dari vltra nepotes, per text. in §. emphiteusim. auth. de non. alien. aut permut. reb. eccles. vbi emphiteusis non potest concedi vltra tertiam generationem. At communis opinio est in contrarium, quòd immo trãseat in infinitum, quam refert & sequitur Cur. par. tertia. mẽ

bro.

bro.2.& Duare.cap.xj.nu. 2. Mouentur p tex. in c. primo .§. hoc quoq;.de his qui. feud.dar.pos. qui generaliter loquitur, & sine aliqua distinctione, ideo generaliter de quocunq; feudo intelligi debet. Neq; obstat tex.in d.§.emphiteusim.de nō.alie. aut permut.reb.eccles.q̄a respōdet Duar. quòd inter emphiteusim & feudum sunt multę differentiæ,nam fœminæ succedunt in emphiteusi,& non in feudo. ego aliter respondeo,& dico,quòd tex.in.d.§.emphiteusim, loquitur,quando est talis consuetudo non concedendi,nisi vsq; ad tertiam generationem, alioquin pugnaret tex. in. §. licentiam. auth. de alien. & emphite. vbi conceditur ecclesijs licentia dandi emphiteusim in perpetuum, seruatis tamen solennitatibus si non sunt solitę concedi, vel etiam non seruatis solennitatibus si sunt solitæ concedi,iuxta tex.in.c. secundo.extra.de.feud.

Quid de fedo dignitatis.

SED dubitatur de feudo Ducatus, Comitatus,:& Marchiæ. An ad descenden

tes transeat, videtur prima facie dicẽdũ quod non, per tex. in c. primo. de feud. march. vbi dicit tex. quòd hæres in tali feudo nullo modo succedit, nisi ab Imperatore per inuestituram aquisiuerit. Contraria tamẽ opinio est verior, quòd s. transeat per tex. in c. primo. de alienat. feud. vbi textus in hæc verba habet, hodie est vsurpatũ, quòd detur successio. Tenentes primam opinionem respõdent ad hunc textum, quòd verbum vsurpatum accipitur in malam partẽ pro abusu, ideo sequendum esse rationabilem vsum, quòd s. non detur successio. Attamen ego credo veriorem esse sententiam illorum, qui tenent, tale feudum transire ad hæredes, per tex. in c. imperialẽ, de prohib. feud. alien. per Feder. §. præterea, qui dicit Marchiam & ducatum inter hęredes non diuidi, ergo transeunt ad hæredes, quia priuatio præsuponit habitum. l. decem. ff. de verbor. obligat. ideo intellige textum, quòd hodie contraria consuetudo inoleuit, quia non est nouum, aliquid contraria consuetudine recipi. Propterea concludo etiam huiusmodi feuda digni-

tatum

tatum transire ad descendentes in infinitum, non tamen omnes, sed primogenitos tantum, vt etiam cõsuetudo obseruat not. doct. in c. primo. quis dic. dux. march. & com. & non tantum transit ad descendentes, verum etiam ad transuersales, dato ꝙ essent in centesimo, & millesimo gradu, ita notab. Bal. in c. 1. §. fin. de feud. marchi. & ibi Aluar. & Laudens. dicunt esse singulare.

An feudum concessum ad vtendum & fruendum morte extinguatur.

QVAERIT hic Bal. An si concedatur feudum ad vtendum & fruendũ extinguatur morte, & concludit ꝙ sic per text. in. leg. habitatio. §. sed si. ff. de vs. & habitat. vbi si habitatio relicta est, ut quis ea vtatur & fruatur, non transit ad hęredes. Ratio esse potest, quia ista cõcessio est facta in proprios vsus perinde ac si dictum fuisset cõcedo tibi in feudum ad alimenta, sed quod in proprios vsus relinquitur, morte finitur. l. dominus. ff. de vsufr. ergo.

go.&c.Sed ipsemet Bal.arguit in cõtrariũ de tex.in l.donationes in concubinam. §. species. ff. de donat.ubi si res donatur ad vsum,uidetur donata proprietas. Respondet ipse Bal.duobus modis. Primò, quòd loquitur in rebus, quæ vsu consumuntur, sentiens aliud esse in immobilibus,adducit tex.in.l.species. ff.de aur. & argent. legat.vbi si legatus sit vsusfructus auri & argenti, intelligitur respectu proprietatis sed ego retorqueo responsionem contra eum, quia si illud est, quia sumus in rebus, quæ vsu consumuntur, & sic propter subiectam materiam, ita in casu nostro subiecta materiá requirit, vt illa verba exponantur in perpetuum, secundum naturam cõtractus feudalis Secundò respondet, ꝙ in d.§.species,verbum vsusfructus, fuit appositum causa demonstrationis, non autẽ causa arctandę dispositionis,quia in testamentis fit plenior interpretatio.l. in testamentis.ff.de reg.iur.Hæc responsio nõ placet Aquens. ea ratione,quia in feudis fit latior interpretatio, quàm in testamentis, vt not.in l.fi.ff.de cõstit.princip.Ergo uerbum

bum vſusfructus intelligetur appoſitum cauſa demonſtrationis,tã in feudis, quàm in vltimis voluntatibus.vltra Aquenſ.dicatis,ꝙ ibi non apparet teſtamẽtum,& potius præſumitur contractus,dum loquitur de rebus extra dotem datis, ad vſum puellæ; Contraria opinio,quòd.ſ.talis conceſſio non extinguatur morte videtur verior, quam tenet.d.Iaſ.hic.nu.103.comprobãs eam multis argumẽtis,ſed præcipuè,quia verba in diſpoſitionibus poſita intelligun tur ſecundum ſubiectam materiam, & ſic ſecundum naturam contractuum, ſuper quibus interponuntur. l. ſi vno, in princip.cum ſimilibus.ff.locat.ſed natura contractus feudi eſt, ut non finiatur morte, ergo illa uerba ad utendum & fruendum in conceſſione poſita, debent intelligi ſecundum naturam contractus feudalis, ſicut etiam uerbum uſusfructus exponitur hic pro utili dominio. Et ita tenendo poſſumus reſpondere ad.l.ſi habitatio. ff. de uſ.& habitat. prout reſpõdet Martin.Lau denſ.in.c.primo. infra tit.primo.quòd ibi natura illius diſpoſitionis, nempe habitationis,

tionis,non eſt,ut tranſeat ad hęredes,ſicut hic, nimirum ſi ibi non tranſit. Si tamen uellemus tenere contrariam opinionem, quòd non tranſeat, debemus conſtituere regulam cum ſuis limitationibus,prout fecit Afflict.hic.nu.66. quia tamen confusè loquutus eſt,ego clarè procedam. Regula ſit, quòd feudum conceſſum ad utendum & fruendum,non trãſmititur ad hæredes, nam quod in proprios uſus relinquitur, morte finitur. Limitat Afli.9. modis,ego eas ad quatuor redigam. Prima eſt,quando ex præcedentibus uel ſubſequentibus poteſt apparere, quòd dominus inueſtiẽs noluit cõcedere utile dominiũ,argumẽto tex.in. d.l.donationes.§.ſpecies.ff.de donat.&.l.ſpecies ff.de aur.& argent. legat. Hæc autem mens colligitur ex multis, primò,Quando in inuęſtitura dictum fuiſſet. Pro te & hæredibus,ita Bald.hic,qui dicit, quòd in perſona hæredis erit nouus vſusfructus. 2. Quandò feudum venderetur ad uſumfructum.Quia etiam tunc videtur conceſſum vtile dominium,§.uenditæ. inſtit.de rer.diuiſ.ita Bald.in rub.C. de iur.

emphit.nu.9.3.Quando etiam in inuestitura appofita esset clausula.Pleno iure.ita Bal.in l.1.C.de fructib.& lit.expens.Rō.qa pleno iure ēt id possidere dr qui possidet vt dominus, l. 1. in verbo. Pleno iure. C. de reuoc.donat.de ista clausula, videte Felyn.in c.auditis, num.5.cum seq.extra,de præscrip.4.Quando in inuestitura dictum fuisset, quòd uassallus non possit feudum vendere, vel alienare, Quia tunc uidetur concessum vtile dominium,& sibi,& hæredibus,ita Bal.in l.Proculus.ff.de usufruct. Ratio.Quia ista clausula,quòd non posit alienare,non cadit in usufructu formali; idem uoluit ipse Bal.quando dominus imponeret seruitutem in feudo,quæ non cadit in concessione vsusfructus. Ex hoc infert idem Bal.quòd si uxor sit relicta vsufructuaria sub cōditione,ne alienet, quòd videtur concessa proprietas, ideo si esset alius institutus post mortem uxoris tanquàm hæres grauata,poterit detrahere trebellianicam, sequitur Paul.de monte Pico in l.Titia.§.Titia cũ nuberet. ff. de leg. 2.num.155.qui dicit, quòd est peregrina

deci-

decisio,& bene, Videtur.n.esse contra tex. in l.legata inutiliter.ff.de adimend. legat. vbi summitur illa regula, quæ se habet,ꝙ ea quæ inducta sunt ad diminutionem,nõ debent operari augumentum,sed pro responsione dicatis, ꝙ illa regula duas patitur limitationes, primò, limitatur per Angel.in d.l.Proculus. de vsufr. vt procedat solum,quando nulla præcessit dispositio concessiua, secus si præcessit, vt in casu nostro. 2.limitatur, quando dispositio alioqui inanis & frustatoria redderetur ꝑ tex.notab.in l.denique.§.interdum,& ibi doct.ff.de pecul.legat.vbi,quidam seruo libertatẽ dederat sub cõditione, si rationes redidisset,& si hæredibus centum de peculio tradidisset. Respondet Vlp. testatorẽ voluisse eum retinere peculium ex eo, ꝙ de peculio iusserat,eum centũ inferre, tradit Ias.in l.centurio. ff. de vulgar. & pupil. num.57.Et hoc est in casu nostro, Quoniã alioquin illa prohibitio alienationis nihil operaretur. Regula supra firmata, limitatur secundo loco,respectu personarum, quia tunc concessum ad utendum & fruendum

dum non finitur morte, ita Bald. in l. si pater. C. de inoffic. testament. qui dicit, quòd si concedatur filio intelligitur ad uitam, si extraneo intelligitur perpetuò. similiter si concedatur ecclesiæ, vel religiosis personis, tunc. n. uidetur concessum vtile dominium in perpetuum, ex quo ecclesia nunquam moritur, ita glos. prima, in l. si mulier. C. de iure dot. & ibi Bal. & Cin.

Tertiò limitatur, si in inuestitura dictũ fuerit, vt inuestitus percipiat vsumfructũ, vel alimenta. Quia illa dictio (vt) non restringit inuestituram, ita Bar. in l. libertis. ff. de alim. leg. vbi post Oldr. uidetur cõstituere differentiã, an legatũ sit relictũ p uiã determinatiõis, vel p viã modi nã p uiã demonstrationis restringitur, p uiã modi nõ restringitur, quia modus adijcitur fauore legatarij argum. l. qđ fauore. C. de legib.

Quartam limitationem posuit Afflict. quando daretur res mobilis ad vsumfructum. Quæ limitatio destruit eius regulã in feudo, quod consistit in re immobili, & secundum subiectam materiam debet intelligi de vtili dominio.

An

An in feudo succedant extranei.

SEQVITVR in hoc quinto requisito illud verbum (suos) vt excludantur omnes contractus, in quibus extranei succedunt, vel saltem omnes agnati ab intestato.l.hæredis appellatione, ff.de verbor.significat. sit igitur conclusio, quòd in hac materia feudali succedunt filij & descendentes à primo inuestito, & non extranei. c.primo.§.si clientulus.de alien.feud.c.primo.§.final.si de feud. defunct.fuer.controuers.c.primo.§.similiter.de leg.Conrad.c. primo,de eo.qui fin.fec.agnat. cum similibus. Hanc conclusionem limitat quinque modis Roman. in leg. etiam filij. ff. solut. matrimon.

Primò limitatur, quando sumus in feudo libero & franco, pro quo non obligatur vasallus ad præstationem seruitij, quia tunc in extraneum transibit, sicut transit in fœminam, adducit tex. in c.si cui, de capitul.extraordin.Conrad. Sed ilud capitulum, & illum titulum paucissimi libri habent

bent, ideo pro suppositio habetur, & pro apocripho, nec super eo potest fieri aliquod fundamentum.

Secundò limitatur, quando pro feudo nullum præstatur seruitium personale. Quia istud non est propriè feudum, sed cõtractus innominatus. Nam de natura feudi venit exhibitio personalis seruitij, cap. primo, de for. fidelit. cum c. subsequẽti. de no. for. fidelit. ita limitat Bal. in c. primo. §. & quia vidimus, inf. tit. primo, ad finẽ allegat tex. in d. c. si cui militi. de capitul. extraord. Conrad. sed iam dixi, illud capitulum, non posse allegari pro lege, & ita reprobat Iacob. de Sancto Georg. in sua inuest. in uers. & fœminis. nu. 5.

Tertiò limitatur. quando feudum esset exiguum, quia tunc succedit extraneus, sicut & fœmina, rationem adducit. Quia nõ astringitur ad fidelitatem, ergo neque ad seruitia. mihi nõ placet, quia infra ostendam, fidelitatem præstari etiam pro feudo exiguo, pro qualitate tamen feudi.

Quartò limitatur. quando feudum esset emptum, quia tunc extraneus poterit

ſuccedere,ſed iam uobis ſupra oſtendi,feudum emptũ eſſe propriè feudum, propterea ipſemet Rom. reprobauit hanc limitationem,mouetur hac validiſſima ratione. ſtat regula, quòd res non debet regulari ſecundum naturam contractus,ſed contractus debet regulari ſecundum naturã rei, adducit tria iura,primò.tex.in l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis. ff.de uerb.obl.ubi ſtipulatio, quãuis ſit tranſmiſibilis ad hæredem, tñ non tranſmittitur, quando res in ea deducta non eſt trãſmiſibilis,vt eſt vſusfructus.

Secundò adducit l. ſi quis domum. §. hic ſubiungi, ff. locat. vbi, ſi fructuarius locauerit fundum in quinquenium, hæres non tenebitur, ſi ante quinquenium deceſſerit, quia contractus locationis debet regulari ſecundum naturam rei, ſuper qua interponitur.

Tertiò adducit tex.in leg.neceſſaria.§. ſi.ff.de pericul.& commod.rei vendit.vbi eſt ſimilis caſus, in venditione vſusfructus in quo hæres non tenetur.

Quintò & vltimò limitatur, quando concederetur pro ſe & quibuſcunque hæ-

redibus

redibus, quia tunc transibit in extraneum hæredem, immo ét in legatarium, ita Bal. in cap. primo, in princ, de prohib. feud. alie per Feder. argumento, l. in conuentionibus. ff. de verb. signific. vbi si facta fuerit locatio pro se & hæredibus, ius hęredum ad legatarium transferri potest. pro hac opinione uidetur tex. in cap. primo, de feud. non hab. propr. natur. feud. vbi, si quis fundum ea lege dederit, ut ipse & sui hæredes, & cui dederit, habeant, poterit illud vendere & donare, ergo transibit in extraneum, contrarium voluit idem Bal. in cap. primo, §. donare. qual. olim. feu. poter. alienar. mouetur, quia illa dictio vniuersalis (quibuscunque) debet restringi ad personas habiles, l. prima, C. de sacros. ecclesi. secundò mouetur ab absurdo euitando, nā si extranei admitterentur, sequeretur absurdum in duobus, primò, quia succederent qui non essent agnationis communis secundò, quia posset succeddere etiam uxor, vel alia mulier extranea, & sic impropriaretur feudum in duobus, & hanc opinionem sequitur Dec. in consi. 171. & 193.

vbi dicit, quòd per illam dictionem, Quibus dederitis, non admituntur bastardi legitimati, nec etiã extranei. Ego vltra omnes alios inter has duas opiniones concordiam sic comprecarer, vt dicamus, aut dictum fuit pro se & quibuscunque, & tunc debet restringi ad habiles, & procedat secunda opinio, quia illa verba, Quibuscunque, quando possunt aliquid operari, nunquàm censentur habilitare personam aliàs inhabilem, l. 2. §. quod ait prætor, & ibi gl. & Bar. ff. qui satisdat. cogant. sed hic potest intelligi de filijs hæredibus, siue sint heredes de iure ciuili, siue de iure prætorio, ergo &c. Aut dictũ fuit pro se, suis & quibuscunq; hæredibus, & tunc transibit etiam in extraneos, & ita procedat prima opinio, ita innuere videtur tex. in c. primo. de feud. non habent. propr. natur. feud. Ratio esse potest, quia aliàs esset superflua, cum iam dictum fuerit pro se & suis. do vobis tex. in simili in l. prospexit. ff. qui & à quib. vbi lex quæ prohibet mulierem diuertentem à marito posse manumitere seruos, ne questioni subducãtur,

intelligitur, vt ne eum quidem seruũ possit manumitere, qui fuit extra eius ministerium, vel in agro, quod quidem perquam durum est, sed ita lex scripta est, illum enim effectum operatur illa geminatio ibi posita. [Omnes omnino manumitere prohibetur] & ita illum textum intelligit & declarat Io. Anibal. in l. nemo potest. nu. 87. ff. de leg primò. Ex quo dari potest alia limitatio, siue declaratio ad hanc conclusionem, & erit sexta, ꝙ quàmuis in feudis appellatione hæredis intelligatur de filio, tamen secus est, vbi adsunt verba geminata, vt si dictum esset, pro omnibus & quibuscunq; hæredibus.

An & quando fœminæ succedant.

IN hoc eodem quinto requisito requiritur alia qualitas hæredum, vt quòd sint masculi, & non fœminæ, nisi de ijs nominatim dictum fuerit, c. primo. de natur. success. feud. c. primo. de succes. fratr. §. ad filias. Prima igitur erit limitatio, quando pactum esset appositum, quòd fœmina suc

cedat, Animaduertatis tamē, quia multum refert, qualiter verba inuestituræ concipiā tur, nam si feudum detur simpliciter per hæc verba. Pro te & hæredibus masculis & fœminis, nunquàm tamen simul venient fœminæ cum masculis sed tantummodo masculis omnibus deficientibus c. primo. §. quin etiam, Episcop. vel Abbat. c. primo. §. filia. de succes. feud. & sic ex natura iuris feudorum infringitur natura copulæ, vt nō æqualitatem successionis, sed ordinem significet, vt docet eleganter Zas. in titu. de succes. feud. Sed si concedatur masculis simul cum fœminis, aut fœminis sicut masculis, aut sub alia æquipollenti oratione certe in hoc casu & fęminæ cum ipsis masculis succedēt, ita singulariter docet Bal. in l. quoties. C. de suis & legit. allegat tex. in. l. si quis Titio. ff. de vsufr. accrescend. refert & sequitur Franc. Cremens. singulari suo. 70. sed istud vltimum videtur contra tex. in. d. l. si quis Titio, vbi non est differentia, an dicā. Lego illi cum illo. an dicam. Lego illi & illi, de quo etiam est tex. expressus in. l. illi cum illo. ff. de vsufr. legat. sic

etiam

etiam si legetur fundus & domus, vel fundus cum domo.l.si quis inquilinos.§.si ita legatum. de legat. primò.Rursus animaduertendum est, quòd multum refert adhuc, an dictum fuerit simpliciter, quòd fęmina succedat in feudo, an uero dictũ fuerit, quòd Titia filia succedat, primo casu ordine successiuo admitentur, filia, neptis, proneptis, & deinceps. 2.casu, filia bene ad mittetur, sed non descendẽtes ab ea, quia pactum personale non egreditur personã. l.si vnus.§.ante omnia.l.qui in futurum.§. si ex altera.ff.de pac. Ita determinat Isern. in c.1.§.hoc autem.inf.qui. feud. dar. pos. Iacob.de Sanct. Georg.in sua inuest.feud. in uers. & fęminis. num. 2.Sed hic oportune quæro de una notabili quæstione, in qua Iureconsulti nostri temporis superioribus diebus consuluerunt. Si uasallus de feudo pro se & omnibus suis hæredibus inuestitutus sit, an filiæ ipsius, deficientib. masculis, succedere possint, & sanè Iurecõsultus quidam respondit, posse fęminam succedere, idq; propter generalitatem uerbi, omnibus, quod neminem excludit. l.

 iulianus

Iulianus, in princip. ff. de legat. tertiò, & ex pressum dicitur, quod sub generalitate uer borum continetur. l. prætor ait. ubi Bar. & Alex. ff. de no. oper. nuntiat. ergò filia ex generali clausula omnium hæredum tanquàm expressa, admitenda erit ad succes- sionem. sed alius Iureconsultus, de eadem quæstione interogatus, contrarium respon dit, cuius opinio etiam mihi magis proba tur, ea ratione, quia necesse est, ut nomina tim & in specie fiat mētio de fœmina, quòd nominatim fiat mentio, probatur per hæc verba in diffinitione posita; (si de ijs nominatim dictum fuerit) quòd in specie exprimi debeat, probatur per tex. in. c. primo. §. hoc autem, de his qui feud. dar. pos. vbi dicitur, filias à successione feudi re moueri, & earum filios, nisi specialiter di- ctum fuerit, vt ad eas pertineat, & ita in ter minis huius quæstionis cōcludit Bernard. Vvalth. miscel. 2. cap. 42 Non ob. quod di- ctum fuit, de generalitate verbi (omnibus) quia verba generalia, quando possunt ali- quid operari, nunquàm censentur habili- tare personam inhabilem. d. l. 2. §. quod

ait

ait prætor.ff. qui. satisdat. cogantur. Non ob.quod expressum dicatur, quod sub generalitate verborum continetur. quia vbi exigitur expressa mentio, verba generalia nō sufficiunt, ita limitat Cardi. Alba. in. l. prætor ait.ff.de no.oper.nuntiat.probatur per .ca.secundum. de præbend. in 6. Vbi beneficia vacantia in curia, alius quàm papa conferre non potest, quacunq; super hoc sit auctoritate munitus nisi ei specialis & expressa auctoritas fuerit attributa, probatur etiā per tex. in c. quia periculosum.de sent.excom.in 6.vbi Episcopi nullam interdicti, vel suspensionis incurrunt sententiam, nisi de eis expressa mentio habeatur. Cōcludo igitur, quòd si aliquis sit inuestitus pro se & omnibus hæredibus, fęmina propterea, non poterit succedere. Secundò limitatur, quod diximus de fęmina: quando feudum est fœmineum per text. in d.c.primo.de natur.succes.feud.Ibi. Filia non succedit nisi ex pacto, vel nisi feudum sit fęmineum, pondera illa verba disiunctiue posita. Ratio est, quia à principio habuit illam qualitatem fęmineam, ergo debet

debet perdurare, argumēto. l. pater. §. quindecim. de legat. 3. Intelligatis tamen fęminam succedere in tali feudo, quando est sola sine masculo, secus masculo existente, ꝑ tex. in c. 1. de feud. fęmin. 3. limitatur. Quando dominus ex gratia filiā inuestiret forsitan propter patris egregia seruitia vel quando filia, mortuo patre, redimeret feudum à domino, tex. est in c. 1. quemad. feud. ad. fil. pertine. scitote tamen, quòd est magna controuersia inter doctores, an ille tex. loquatur in feudo antiquo, an verò in nouo nam si loquitur in antiquo, prout innuere videtur tex. ibi. (à parētibus nō posse reuocari) tunc obstat, quia dominus nō potest hoc facere in præiudiciū agnatorū c. 1. de alienat. feud. pater. Si loquitur in nouo, prout intelligunt Doctores, tūc obstat, quia casus est de indubitabili, agnati. n. non possunt conqueri de inuestitura filiæ, cùm nouū feudum non transmittatur ad transuersales c. 1. de fratri. de no. benef. inuestit. c. 1. de succes. fratr. & gradib. succedent. in feudo. Aluarot. in d. c. 1. quemad. feud. ad. fil. pertin. valde laborat in solutione

ne istius difficultatis,credo ego illum tex. loqui tã in feudo nouo, quàm in antiquo, quod tamen ad dominum reuertatur. Scire debetis,quòd vasallo mortuo,in quo generatio suæ familiæ finitur, possunt eius consanguinei & agnati offitio iudicis petere,vt ipsi prę alijs inuestiantur de feudo ad ipsum reuerso, quo casu dominus tenetur illos inuestire, & si non inuestiat possunt appellare,est dictum notabile Bar.in.l.prima.§.pmititur.ff.de aqu. quotid. & æstiu. per illum text. vbi, ius aquæ ducendæ, quod datur prædijs,extincta persona non extinguitur,quod datur personis,cum persona ammititur.Planè ei, ad quem dominium transit, impetrabile est, nec est hoc beneficiũ,sed iniuria,si quis forte nõ impetrauerit.quæ tamen conclusio intelligitur, quando dominus vellet,vel teneretur reinfeudare, vt pulcherrimè declarat Rui. in cons.125.vol.1.per totum. Modo in casu. c.primi.quemad.feud.ad.fil.pertin. dominus propter seruitia patris egregia,inuestiuit filiam, deciditur ibi, quòd non potest reuocari ab vllo ex parẽtibus,quia nõ pos

sunt

ſunt conqueri, ex quo non ſunt deſcenden tes à primo ĩueſtito, cõqueri bene poſſent, ſi extraneis daretur ipſis neglectis patet, quia præſuponit tex. quòd feudum ſit reuerſum ad dominum dum ibi dicitur, niſi à domino redemerit. feudum igitur reuerſum ad dominum facilius eſt concedendũ filiab. vaſalli, q̃ agnatis nõ deſcẽdẽtib. à primo inueſtito. Notate tamen, quòd ad hoc vt dominus teneatur inueſtire parentes, etiam trãſuerſales, finita generatione, duo requirũtur, primò, ꝙ petant talem renouationem infra annum, aliàs eo elapſo eſt præſcriptum huic beneficio, ꝑ tex. in c. Titius. ſi de feu. fuer. cõtrouerſ. int. dom. & agnat. ſeq. tur Dec. in dicto cõſ. 131. qui in cõſ. 328. intelligit à die ſciẽtię, q᷑ tenet ẽt gl. in d. c. Titius. ſi de feud. fuer. cõtrou. Secundò, requiritur, quòd tales agnati impetrantes ſint hæredes vaſalli defuncti Alex. in l. ſi mihi & Titio. ff. de uer. b. obligat. & in conſil. 10. uolum. 3. & in conſil. 161. volum. 7. ſequitur idem Dec. in dicto conſ. 131. qui in conſ. 78. declarat, vt procedat in feudo hæreditario, aliàs poterũt

impe-

impetrare, licet non sint hæredes.

Quartò conclusio, de fœmina, limitatur, quando feudum esset datum ad nullum seruitiũ, & sic esset francum, quoniã tunc fœmina succedet, ita Bal. in c. primo. §. & quia vidimus, qui feud. dar. poss. allegat tex. in c. si cui militi, de capitul. extraord. Conrad. sed contra Bald. tenuit Mart. de laud. in d. §. & quia, mouetur per tex. in §. hoc autem notandum, eod. tit. generaliter loquentem, vbi datur regula, ꝙ fœmina non succedit, & respondet ad dictum capitulum, si cui militi, quòd illud reperitur in paucis libris, & est apocriphũ, nec debet allegari pro lege, gl. in c. fin. uers. si iusta causa. de prohi. fe alie. per loth. si quis tamen desiderat videre d. capitulum, & alia capitula extraordinaria, videat post summam Iac. de Ardiz. car. mihi 210. cap. 148. cum sequent. incipiunt summopere mandare curamus.

Quintò fallit. quando feudum esset datum ad certum seruitium, quọd mulier possset explicare. Quia tunc fœmina succedet, vt inquit Bald. in leg. quoties, C. de

suis

ſuis & legit.hæredib. allegat text. in d. ſi cui, ideo non eſt admitenda, cum eodem vitio laboret, quo præcedens.

Sextò limitatur. Quando feudum eſſet emptum, ſecundum Odofr. in ſua ſumma, in tit. de ijs qui feud. dar. poſ. ſequitur Bald. in d. c. primo. §. & quia vidimus, eod. titulo. duobus concurrentibus, primò, ſi ſit conceſſum pro nullis ſeruitijs.

Secundò, ſi ſit emptum iuſto prętio. Cõtrarium tamen firmauit Iſer. in d. c. primo, §. cum verò Conradus, & ibidem Mart. de laud. & Iacob. de Sancto Geor. in uerſ. & fœminis, vbi dicit, ſe uidiſſe iudicari cõtra opinionem Odofr. diximus ſupra, ideo nõ repeto. Ne recoctam Cramben, (ut eſt in prouerbio) ad mẽſam reponere uidear.

Septimò limitatur in feudo exiguo, quam limitationem ſequi videntur Præpoſ. & Afflic. in d. §. hoc autẽ. ea ratione, quia non obligat vaſallum ad aliquam fidelitatem, ſed eam reprobauimus in multis capitulis, ideo venio ad octauam, 8. igitur fallit, quando extat conſuetudo in aliquo loco, quòd fœmina ſuccedat, vt

eſt

est in regno Siciliȩ,nõ existente masculo, secundum Iser.in d.c.primo.§.& quia vidimus,de ijs qui feud.dar.pos.& in hac ciuitate Paduȩ,secũdum Iacob.de Beluis. ibidem, & testatur Cur.Iun. de feud. par. 3. num.x.& in cons.184.nu. 4. necnon & Io. Baptista Ferretus in cons. 87 . nu. 20. idẽ seruatur secundum ius Francorum,quo iure soror succedit fratri in feudis antiquis Ab.in c.significauit, de rescript. & obseruatur in multis locis, præsertim ecclesiasticis vt dicit Tho. Mar. de feud. lib . j. titu. xi.de feud.fœmi.nu.23.cum seq.Rõ.quia consuetudo est seruanda in feudis. c. primo,de feud.cognit.c.primo,de gradib.succedent. in feudo. Vtrum autem familia possit introducere vnam consuetudinem, videatis Cur.in dicto tract.in 3.part. eo. num.10.Duare.cap.10.num.8.& 9. vbi dicit,quòd in casibus, in quibus succedũt fȩminȩ, semper excludũtur,si extant masculi.c.primo.§.filia,de succes.feud.c.primo, in fi. de eo,qui sibj & hæredib.alias limitationes videatis apud eundem Cur. ubi supra Tho. de Marin.& Iacob. de San.Geor

gio,

gio, in vers. & fœminis vnam ego addo pulcherrimam, & singularem. Quæ est, vt non procedat in feudo regalis dignitatis ita Cels. Vgo cons. 20. num. 6. adducit Panor. consil. 3. vol. 2. uide Tho. de Mari. in tit. de feud. fœmi. siue mater. est tit. xi. nu. 70. Memoria teneo, aliquãdo legisse, apud Vallens. historiarum Ferd. regis. li. 2. quòd cum Martinus Aragoniæ atque Siciliæ Rex sine liberis decesisset, asserebãt hi singuli ad se Regni successionem pertinere.

Primò Ludouicus, ex Iolante fratris filia nepos.

Secundò Iacobus comes Vrgellensis Germanus, consobrinus Regis defuncti, petens anteferri, cum masculus ex masculo descenderet.

Tertiò Ferdinandus ex Helionora Martini sorore ex utroque parente, dicens bona omnia naturali iure ac legibus ad proximiorem deferri, & quod dicitur, fœminas non succedere, illud intelligi, quando mares ipsi æquè proximi sunt, ac eodem cum fœminis gradu coniuncti.

Quartò denique et Federicus ex filio defun-

defuncti nepos, sed illegitimus mouebat controuersiam, asserens se habere iuditiũ defuncti, qui moriens, eius regnum esse iusserat, cui iure deberetur, haud ferè aliter, quàm Alexander Magnus, qui interogatus, quem Imperij faceret hæredem, respondit dignissimum, ideo mereri dicebat, ut si non aliorum, saltem sui ratio haberetur, ex quo amplissima parta victoria, Regnum Siciliæ Aragonico adiecerat res postquam vi, armis, ac dubio marte gesta est, tandem iuditio ac legibus eam trãsigi placuit, in nouem conuenere viros, summę doctrinæ, probitatis, atque pruden tiæ, tres.n. ex Aragonia cœperunt ex Valentia tres, ex Catalonia alios tres, qui per xxx. dies aduocatos partium audierunt, & postremò, re cognita, Ferdinandum de scripto Regem promuntiarunt, & tamen scitis Regnum Siciliæ esse feudum sedis Apostolicæ, c. ad apostolicam, de re iudic. in 6. sed hoc forsitan propter consuetudinem, quæ potest admittere fœminas etiã extantibus masculis, & consuetudini multum tribuere debemus, præcipuè in feu-

dis regalibus, siue dignitatis, vt inquit Bal dus in c. primo, de feud. March.

Qui sint feudorum incapaces.

SEQVVNTVR illa verba (ad hoc vt domino seruiant) ex quibus colligitur sextum requisitum feudi, quod est, vt seruitia præstentur ad differentiam omnium aliorum contractuum, in quibus non præstantur seruitia, nimirum si fœmina non succedit in feudo. Sed oritur quęstio, quid si armis se assuefecerit, ita quòd possit seruire, prout fecit vxor Mithridatis, Pantasilea Regina Amazonum, Zenobia Regina Austriæ, & similes. Videtur dicendum, ꝙ tunc possit succedere, arguendo à cessante ratione. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patronat. & ita limitabat Iser. in c. primo, §. & quia vidimus. infra. tit. primo, sed hãc limitationem reprehendunt Laudens. Aluar. & omnes ibidem, mouentur, quia sunt quinque rationes quare fœmina nõ succedit, quas affert Bal. in l. quoties. C. de suis. & legit. hæredib. Prima est quia fœminæ domi-

domino seruire non possunt.c.primo, an mut.vel aliàs.imperfect.Secunda est, propter publicam honestatem, argumento.l. primæ.ff.de postul.Tertia ē, propter fragilitatem consilij.c.forus.de verb.signific. Quarta, propter lubricitatem voti, nā quater mutantur in hora. Quinta & vltima propter periculositatem secreti, quod retinere non possunt; licet igitur cesset prima ratio, videlicet quia possint seruire, remanent tamen alia quatuor, quo casu, succedat illa regula, quòd quando duæ, aut plures sunt rationes eiusdem dispositionis, si vna est sublata, & altera remanet, habet locum adhuc ipsa dispositio. §.affinitatis, instit.de nupt. facit adhuc, quia si sola ratio esset, quòd mulier non succedat quia pugnare non potest, sequeretur ꝙ eius filius posset succedere, ex quo in eo cessat hæc ratio, sed consequens est falsum, c.primo, §.hoc quoque, infra tit.primo, ergo & antecedens. Quid de hermaphrodito, tractat Iacob.de Ardiz.in tit. de feud. succes.§.eodem modo, Ferar.de feud.lib. 3.cap.9.de muto surdo, vel alias imperfe-

cto natura, haberis tex. in capit. primo, an mut. surd. uel aliàs. imperfect. De cæco, Monoculo, Claudo, & similibus videatis Tiraquel. de primogenit. quæst. 21. num. 13. cum seq. ego in his ratione sensuum inhabilibus, ita distingui debere semper existimaui, quòd aut summus ī feudo nouo, aut in antiquo, si in nouo, tunc procedat tex. in c. primò. §. mutus, Episcop. vel abbat. in quo deciditur, mutum non posse retinere feudum, sed illud ammittere, & ad dominum deuolui. Si in antiquo, & tunc, aut defectus est naturalis, aut accidentalis, Primò casu, facit à successione repelli, quia iure naturę non debetur ei beneficiū cui ipsa natura præbet obstaculum. Secundo casu, placet distinctio Bald. in d. §. mutus, dicentis, quòd aut culpa præcessit casum, & tunc amittitur feudum, argumento cap. 2. extra. depos. aut fuit casus merè fortuitus, & tunc nō amittitur, quia afflictio nō est danda afflicto. Videndum nunc est, an clericus possit succedere in feudo, & prima facie videtur dicendum, quòd non succedat, per tex. in c. primo, §.

qui

qui clericus, si de feud. defunct. content. sit int. do. & agn. vbi tex. in hæc verba habet, qui clericus efficitur, aut votum religionis assumit, hoc ipso feudum ammittit.

Secundò probatur per tex. in c. primo, de vasal. milit. qui arm. bellic. depos. ubi milites seculi, qui factus est miles Christi, feudum amittit, quia beneficium non pertinet ad eum, qui non debet gerere offitium.

Tertiò probatur per tex. in cap. primo, an mut. surd. vel al. imperfect. vbi sicut mutus, surdus, vel aliàs imperfectus feudũ retinere non possunt, quia domino seruire non valent, sic dicimus in clerico, in fœmina, & similibus.

Quartò videtur tex. clarus in c. vni. de feud. fœmi. vbi clericus, & alius qui uouit religionem non potest succedere in feudo, per quæ iura Io. Andr. Butr. Panor. & Imol. in c. in præsentia. de probatio. determinant, quòd feudum, sicut non transit in clericum, ita non transeat in ecclesiã, seu monasterium, ad quod est glos. in ter-

minis,& ibi Bal.i l.de quibus.ff. de legib. vbi expresse dicit, quòd Monachus non succedit in feudo paterno, quia non potest præstare seruitium debitum. In cōtrarium videtur pugnare tex. in cap.ex transmissa,& c.ceterum, de for.compet. vbi summus Pont.remittit clericos ad dominos seculares super seculari feudo, ergo clerici possunt tenere feuda, à dominis temporalibus.

Secundò, facit tex. in c.Romana.§.debet.de appellat.in 6. quo loci, ab Episcopis debet appellari ad archiepiscopum, etiam in causis, in quibus habent temporalem iurisdictionē, nisi forte de consuetudine, aut priuilegio, vel alio iure speciali sit appellandum ad alium, glos. ibi exēplificat in causa feudali.

Tertiò facit tex. in c. si quis laicus, 23. quæst.quinta, vbi, si quis laicus iuramentum violando profanat quod Regi & domino suo præstitit, anathemate multatur, nisi p dignā pœnitētiæ satisfactionē emēdauerit. Episcopus, præsbiter, Diaconus, si hoc crimen commiserit, degradetur.

Quartò facit tex.in c. primo, §. item si clericus, de capitul. Conrad. vbi Episcopus, vel Abbas feudum ob culpam suam amittit, ergo culpa non commissa retinet, & sic est feudi capax, & hãc opinionẽ, quòd clericus sit successibilis in feudo Hostiens.in d.c. in præsentia. de probat. Bal. valde notabiliter, in c.quę in ecclesiarum, de constit.in glos.prima, & in authent.nisi C.ad Trebellia. pro qua consuluit Hier. Sciurph.in cõs.68.per totũ centur.prima. Tota difficultas huius quæstionis pendet ab hoc, an clericus, vel monachus, & succe siuè ecclesia, vel monasterium possint seruire per substitutum, nec ne. Nam si possunt, erunt capaces, aliàs secus. Feder. Scenchius, in d.c.primo.de milit.vasal.qui arm. beli.depos.tenet, quòd possint seruire per substitutum, argumento tex.in c.primo.§. si quis decesserit, si de feud. defunct. content.sit int.do. vbi filius impubes non cogitur facere fidelitatem, nec præstare seruitium, alius tamen pro eo faciens seruitiũ, admittetur. Facit etiam tex.in c.primo.§. firmiter. de prohib. feud. alie. per. Fede-

ric.vbi,ſi vaſallus nō iuerit cum domino, in expeditione,vel non miſerit pro ſe aliū domino acceptabilem, feudum amittit, ergo vaſallus poteſt ſeruire per ſubſtitutum, præcipuè quando aliquis fuit inueſtitus pro ſe & hæredibus,nam quandocūque in conceſſione feudi fit mentio hæredum, nunquàm intelligitur electa induſtria perſonæ, ita multum notanter dixit Cin. in l. quiſquis cenſibus.C.de epiſc. & cleric. refert & ſequitur ibi Bal. pro notabili verbo,ſubdens,quòd credit verū,quia induſtrialia non tranſeunt ad hæredes. l. cuius bonis, & ibi gloſ.not.ff.de curat.furioſ. Contrariam partem defendit Sonſbech.par. 12.nu. 144.cum ſequent. Mouetur ea ratione,quia mutus,ſurdus, & aliàs imperfectus,item fœminę non ſuccedunt in feudo, ex quo ſeruire non poſſunt cum tamen negari nequeat, quin per ſubſtitutum ſeruire poſſent.Secundò mouetur p text. in d.c.primo.de mil.vaſal.qui ar.bel. depoſ. vbi clericus effectus amittit feudum, ſi voluiſſet per ſubſtitutum poſſe ſeruire, id dixiſſet, nam lubens per ſubſti-

tutum seruiuisset &c.

Tertiò moueor ego vltra Sonsbech. tali ratione. Ea quæ personę industriam, aut fidem requirunt, non possunt explicari p substitutum, c. si. §. is autem, de offic. delegat. Sed feudum requirit fidem, & nō simplicem, sed iuramēto firmatam, vt in titul. qual. iurar. deb. vasal. ergo non poterit explicari per substitutum. c. veritatis. extra, de iureiur. quàmuis per substitutum prę-stari possit. c. primo. §. sed vtrum. per quos fiat. inuest. Nō ob. tex. in c. primo. §. si quis decesserit. si de feud. def. cōt. sit int. do. & agn. quia loquitur in impedimento temporali, quod non nocet, aliud est in impedimento perpetuo. l. sed est quæsitum. ff. de liber. & posth. Et ita debemus intelligere tex. in d. c. 1. §. firmiter. de prohi. fe. al. p Feder. quòd scilicet loquatur de vasallo impedito. Non ob. quòd quando fit mentio hæredum, non intelligitur electa industria personæ, quia hoc est falsum, præcipuè in materia feudali, probo. Nam verbū hæredibus, in infeudatione positum restringitur ad hæredes sanguinis primi in-

uestiti,

uestiti, c. primo. §. cum verò Cōradus. qui. feud. dar. pos. c. primo, §. & si clientulus. de alie. feud. ergo non censetur recessum à vera & propria natura feudi, ita vt per se ipsum vasallus seruiat. Ideo puto doct. prædictos intelligi debere. s. non esse electam industriam personæ, quando dictioni hæredibus esset adiecta alia qualitas, quæ faceret feudum non habere propriam naturam feudi. Sit igitur conclusio, clericum in feudo succedere non posse, quæ est cōis tā legistarum q̃ canonistarum, vt p Felyn. Dec. & Paris. in d. c. in præsentia. de probat. Hæc tamen communis conclusio recipit multas limitationes, Prima est, quando pro feudo præstatur seruitium reale, autem etiam personale, dummodo honestè per ecclesiasticam personam exhiberi valeat, veluti, si dominum comitari teneretur in aduentu alicuius Principis, vel in accessu ad aliquem principem, & in similibus, in quibus non exercentur arma. Hanc fallentiam ponit Fel. in d. c. in præsentia. nu. 46. sequitur ibi Dec. col. penult. & Paris. nume. 193. Fuit autem hæc originalis

opinio

opinio Innoc. in d.c. in pręsentia. nu. quinto. quem canonistę omnes ibidem sequuntur. No. tamen, quòd in dubio feudum pręsumitur rectum & proprium, & per consequens, quòd pro eo pręstetur seruitium personale militare, probatur. Quia pro feudo regulariter præstatur iuramentum fidelitatis secundum formam antiquæ & nouæ fidelitatis, vt in titul. de for. fidelit. cum tit. seq. de nou. for. fidelit. In qua forma personale etiam militare seruitiũ promittitur, vt ex lectura ipsorum titulorum apparet, secundum Afflict. in d.c. primo. de mil. vasal. qui. arma belli. depos. & Alex. cons. 30. num. 21. cũ seq. vol. primo. & cõs. 6. nu. 8. cum seq. vol. quinto. ergo præsumitur, quòd seruitium personale pro eo præstetur; quæ pręsumptio transfert onus probandi in aduersarium, Bar. in l. Illa stipulatione. n. 10. ff. de verb. obligat. Secunda est limitatio. in feudo libero & franco, nam in eo poterit succedere clericus, secũdum Fel. & Dec. in d.c. in præsentia, Facit ratio, quia si potest succedere in feudo, pro quo præstatur seruitium personale honestum,

vt ſupra diximus , multo magis poterit ſuccedere in eo , pro quo nullum præſtatur ſeruitium , hæc fallentia communiter recipitur ab omnibus, Curt.in ſuo trac.de feud.par.tertia.quæſt.10.nu.27 .Paris de Put.in trac. de feud.redintegrat.cap.133. nu.18.qui loquitur in eccleſia. Attamē eſt animaduertēdum ad id , quod dicit idem Fel.ibi,quia dicit,illud procedere,etiam ſi pro feudo franco aliquod ſeruitium præſtetur,nam ſi præſtatur ſeruitium,quomodo francum dicetur,ideo pugnantia ſcribere videtur , l. vbi repugnantia.ff de regul. iur.intelligas ergo,aut feudum eſſe liberũ & francum, pro quo nullum præſtatur ſeruitiũ,aut ſi præſtatur,(quo caſu non erit liberum & francum) intelligi debere de ſeruitio , quod honeſtè per clericum præſtari poſſit. Tertia limitatio in feudis eccleſiaſticis,quia clerici in eis ſuccedunt, ita Iaſ. conſ.117.vol.quarto.verſ.ſecundò,principaliter mouetur. Quia non eſt veriſimile, quòd ſummus Pontifex voluerit excludere ſuum genus clericorum,immo è contra, ſicut in ſimili videmus, quòd licet aliàs pri

legium

uilegiuum immunitatis concessum tibi & posteris, non compræhendat descendentes ex fœminis, l. prima. §. fi. ff. de iur. immunit. tamen si illa concessio fiat à fœmina, tūc compræhenduntur etiam fœminę, propter qualitatem personæ concedentis, ita notabiliter Anc. in cons. 241. decima columna. Prę terea cessant rationes, quæ assignantur in iuribus feudorum, prohibētium clericos succedere ī feudis secularibus, videlicet. Quia factus est miles Christi, & desijt esse miles seculi, & quia nemo militans deo implicat se negotijs secularibus, nam istæ rationes militāt in feudis secularibus, & non ecclesiasticis, quia propter feuda ecclesiastica non efficitur miles seculi, sed durat miles ecclesiæ, ergo &c.

Quarta est limitatio, quando clericus de nouo inuestiretur à domino sciente ipsum esse clericum, quia tūc potest feudum retinere, ita Aluar. in c. primo. de feud. fœmin. Curt. Iun. loco supra citato, limitatione octaua. & sic intelligitur tex. in c. primo. §. fi. de capitul. Conrad. dū dicitur, ꝙ Episcopus, vel Abbas feudū ob suam culpam

pam amitit, & sic est feudi capax, propter concessionem domini, qui eos de nouo inuestierat, ita etiam procedat tex. in c. vnic. §. vtrum. de stat. regular. in. 6. Huc accedit alia limitatio, quam Fel. facit in d. c. in pręsentia. nu. 47. de fœmina, quę & si regulariter in successione feudorum sit inhabilis tamen sciēter inuestita admittitur, vt per substitutum seruire valeat, nam videtur actum, vt seruiat per substitutū, & ita pulcherrimè Alex. in cons. 10. vol. quinto. argumento. l. vnic. §. vbi autem legatarij. C. de caduc. tollend. vers. sin autem ad deficiētis personam, & ideo infert Cur. ꝙ si fœmina efficiatur monialis, tale feudum transibit ad monasteriū. Quinta est limitatio, vbi adesset cōsuetudo, quòd clerici succedant & seruiant per substitutos, ita Somsbech. nu. 147. post Cassan. in consuetud. Bur. in tit. de feud. §. 5. in decima limit. & ita in Episcopis & Cardinalibus seruari asserit Iul. Clar. tract. de feud. quæst. 78. licet in alijs minoribus non ita seruari dicat. quod dictum est de clericis, intelligendum est procedere, quando ipsi clerici essent

ſent in ſacris conſtituti, ſecus ſi eſſent cleri ci primæ tonſuræ, ita Bal. & alij in d. c. 1. §. qui clericus. ſi de feud. def. cont. ſit. Rō eſt, quia clericus primæ tonſuræ nondum eſt vere clericus, Ideo poteſt ad ſeculum libere redire, c. hi qui poſt ſanctum, 30. diſtinct. poteſt etiam vxorem liberè ducere, tot. titul. de cleric. coniug. extra. hoc idem quod dixi de clerico primæ tonſuræ, habet locum in monacho intra annum probationis conſtituto, quia interim bona ſua retinet, & recuperat, vt no. in auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. eccleſ. quod ſequitur Alua. in d. c. primo. de vaſal. mil. qui. ar. belli. depoſ. quæ omnia ſunt bene notanda, cum ſępius poſſint cōtingere. At ſi clerici, vel monachi habitum clericalem, & ſtigmata religionis plene accepiſſent, tunc certe ſi habitum abijcerent, feudum non recuperarent tex. eſt, in c. primo. uerſ. ex hoc illud. de feud. fœmin. Rō eſt, quia ex tali apoſtaſia efficitur infamis, ideo nō poteſt ſtare in curia domini. cap. primo. an ille, qui interf. fra. dom. ſui. præterea Apoſtata eſt hęreticus. c. excommunicamus. extra. de hæret.

ſed

ſed hæreticus non poteſt feudum retinere, vel recuperare, argumento cap. 1. hic finitur lex Conrad. in fi. Ergo &c. Quod habebit locum etiam diſpenſatione impetrata ſuper apoſtaſia, cum iam ſemel quæſitum ſit ius agnatis, vel filijs. Sanctè. n. in hoc inquit Diocletianus Imperator i l. nec auus. C. de emãcipat. liberor. In cuiuſq; iniuriã benefitia tribuere, nõ eſt moris noſtri, ſententiam certè vero Principe digna, atque vtinam eam omnes memoria tenerent, & ita concludit Sonsbech. dicta par. 12. nu. 140. cum ſequent. cui libens ſubſcribo, quia ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit, l. ſunt perſonæ. ff. de religioſ. & ſumpt. funer.

An milites Hieroſolimitani ſint capaces feudorum.

QVAERO An milites Hieroſolimitani, ſiue cruce ſignati, ſint capaces feudorũ. Curt. Sen. in conſ. 62. & 63. conſuluit pro parte affirmatiua, quia non depoſuerunt arma, immo deo ſeruiũt in mi

litia

litia contra infideles, Ideo Ab. in rub. de regularib. dicit, quòd isti milites sunt impropriè religiosi, Idem Ab. in c. quamuis, de decim. appellat eos quasi religiosos, ergo cum non desinant esse milites, poterunt succedere. Contrariam sententiam veriorem esse puto, quòd immo non sint capaces, pro qua probãda pręmitto, milites Hierosolimitanos dici religiosos, & ecclesiasticas personas, secundum gloß. in c. quisquis. 17. quæst. quarta. in c. ex parte, de decim. in c. sciant cuncti, de electio. in 6. quod probatur etiam in libro suarum cõstitutionum, cui titulus est. Stabilimenta militum sacri ordinis diui Ioannis Baptistę Hierosolimitani, præsertim in procemio, & in alijs quàm pluribus capitulis, in quibus vocant se religiosos. Plus dico vobis, quòd sunt religiosi regulares, quia profitentur castitatem, paupertatem & obedientiam, quæ tria sunt substantialia verę, & regularis religionis. c. cum ad monasterium. de stat. monach. & Canonic. regular. Ergo tanquàm clerici sunt incapaces, nimirum si iure Pontificio eis interdicitur

M mu-

muliebris consuetudo,in.c.vxoratus in fi. de conuers. coniugat. habetis pulcherrimam decisionẽ Capel.Tholos. quæst.448. Secundò propriùs ad rem nostram accedit, quod legitur in dicto libro suarum cõstitutionum,cap.12.in tit.de fratrib. & in cap.25. in titulo. de inhibitionib. & pæn. vbi cauetur, quòd alicui dictorum fratrũ non licet aliquo pacto, se,homagio,confęderatione, aut iuramento astringere alicui personæ,sine sui magni magistri licentia & cap.28. inhibetur ne se implicẽt bellis Christianorum, ergo non possunt succedere in feudo,cuius occasione prętatur iuramentum,vt in titulo.qualit.iurar.deb. vasal. fidelit.cum duobus titulis subsequẽtibus,& pro hac opinione steterunt quàm plures,præcipuè Alexandrin.cons.80.Crauet.cons. 303.& Ossas. decis. Pedemont. 27.nu.18.

An possit fieri remissio fidelitatis in feudis.

SEPTIMVM requisitum est,quòd præstetur fidelitas,ideo apponũtur illa ver

ba in diffinitione, cum fidelitate, siue fideliter. nec mirum, cum feudum à fidelitate dicatur, vt supra ostẽdimus, sed hinc sumpta occasione Quæro. An possit fieri remissio fidelitatis in feudis. Communis est opinio, quòd non possit, quæ probatur ex duobus. Primò. Quia pacta, quę sunt contra substantialia contractus improbãtur à iure. l. pacta quæ contra. ff. de contrah. emptio. & ibi notatur, l. cum præcario. ff. de præcar. Sed ad esse feudi requiritur fidelitas, vnde etiam dictum est feudum, ergo non potest fieri remissio fidelitatis. Secundo, valet argumentum ab etimologia vocabuli, negatiuè, vt tradunt doct. in l. secunda. §. appellata. ff. si cer. petat. ergo valebit consequentia, non præstatur fidelitas, igitur non est feudum, licet affirmatiuè nõ teneat hoc argumentum; non enim procedit, in contractu præstatur fidelitas, ergo feudum, quia sunt alij multi contractus, in quibus fides præstatur, l. prima. ff. de pact. l. prima. ff. si. cert. petat. l. prima. ff. de constit. pecun. cum similibus. Contra hanc cõmunem sententiam videtur pugnare tex.

in c.primo.§.final.ī.per quos fiat.inuestitur.vbi valet pactū,quòd fidelitas nō prȩstetur & tex.in c.primo.§.est & alia. quæ. fuit.pri.caus.benef.ammitēd.Ibi,sunt quædam feuda ita data,vt pro his fidelitas non sit præstanda.Sed Respondere,quòd aliud est,quòd non præstetur iuramentum fidelitatis, aliud est,quòd non præstetur ipsa fidelitas, iuramentum fidelitatis potest remitti per pactum, sed tamen ipsa fidelitas non potest remitti,ita declarat Aluarot.in d.§.est & alia,Cur.de feud.par.1.quæst.7. Pro qua declaratione facit tex.in c.veritatis. extra.de iureiur. vbi remisso iuramento fidelitatis regi Siciliæ, nō censetur propterea remissa fidelitatis præstatio. Ex quo infero, quòd si concedatur Castrum in feudum liberum & francum, vel in quo remittatur iuramentum fidelitatis,nihilominus vasallus non erit exemptus à capitulis fidelitatis,de quibus in c. primo . de form.fidelit.& c.seq.de no.for. fidel.Ratio est.Quia tale feudum contineret repugnā tiam quādam,videlicet,quòd sit feudum, & quòd sit liberum, ab omni fidelitate, vt

dicit

dicit Imol.in c.ad noſtram, de reb. eccleſ. non alienand.Ex hoc etiam infert dominus Iaſ.quòd non valet pactum, quòd uaſſallus non cadat à feudo propter feloniã, tum quia eſſet contra ſubſtantialia ipſius feudi,contra.l.pacta quæ contra.ff.de con trahend.emptio. Tum quia vaſallus hoc pacto inuitaretur ad delinquendum, contra tex.in l.conuenire.ff. de pact. dotalib. tum quia dolus de futuro remiti non poteſt.l.ſi vnus.§.illud. ff. de pact. & hac de cauſa non valet pactum,quòd donatio nõ poſſit reuocari propter ingratitudinem, ita Specul.in tit.de donat.§.primo, verſic. quid ſi actũ, ſequitur Bald.in l.final.C.de pact.& in l.fin.C.oper.libert.ſic etiam pactum de non accuſando aliquem pro crimine commitendo, non valet, etiam ſi eſſet iuramento firmatum,quia remitererur dolus de futuro, ita Ab.in c.quemadmodum,dé iureiur. & hac de cauſa, liberatio adminiſtrationis, quæ fit à teſtatore tuto ri,eſt inualida,ſecundum Fely.in c.ſi diligenti.num. 34. de for. compet. Reperio, quòd Cur.quæſt.7.nu.3. diſtinguebat,in-

ter feloniam, quæ consistit in cōmittendo & eam quæ consistit in ommitendo, ita ꝙ valeat pactum, quòd non cadat propter il lam, quę consistit in omitendo, secus propter eam, quæ consistit in committendo, faciunt not. per glos. & doct. in l. si mora. ff. solu. matrim. quam literis aureis scribē dam esse dicit ibi Bal. quòd. s. odiosior est mora commissa in faciendo, quàm in negligendo. Confirmo, nam uidemus, ꝙ non ualet argumentum à delicto in commitendo ad delictum in omittendo, ut not. Bar. in l. licet. §. final. ff. de pecul. Dec. consil. 151. num. 9. 192. num. 5. 605. num. primo. & 2. & in l. quod te. ff. si cert. petat. num. 49. inde est, quòd delictum, quod cō sistit in omittendo, non punitur criminaliter, licet è contra puniatur criminaliter illud; quod consistit in commitendo, ita pulcrè Bald. in l. data opera. C. qui accus. non pos. sequitur Paul. de Cast. in leg. prima, num. 9. ff. de legib. inde est etiam, quòd dolus in omittendo non facit retractare sententiam, licet dolus in committendo faciat eam retractare, secundū

Aret.

Aret.in l. si is ad quem. ff. de aquir. hęredit. Osasc. decis. Pedem. 71. num. 39. cum innumeris alijs congestis per Tiraquel. in tract. de pęn. causa. 44. num. 24. cum pluribus sequentibus.

Mihi tamen hæc distinctio Cur. nō probatur, quia illa regula, quòd s. sit grauius delictum in commitendo quàm in omittendo, limitatur non habere locum in ijs qui ex offitio suo tenentur aliquid facere, quia negligentia eorum æquiparatur dolo, Ancar. cons. 158. Crauet. cons. 132. nu. quartò, ideo infertur prælatum, tam pro negligentia, quàm pro dolo, deponendū esse, c. dictum. 81. distinct. vbi glos. multos canones citat, adde glos. in c. non omnes. secunda, quest. septima, infertur ad aduocatum, qui tenetur ad damnum resarciendum, si amittit causam clientuli sui, tam negligentia, quàm dolo, Fel. in c. tua nos, de homicid. infertur ad medicum, cuius negligentia moriuntur infirmi, quia perinde est, ac si eos occidisset, & ideo non potest ad sacros ordines promoueri, Ab. in c. ad aures. de ætat. & qualit. infertur de

niquè ad iudicem, qui si negligat facere iu stitiam; punitur, & infra quantum tempus dicatur negligens, & multa alia, videatis apud Parid. de Put. latè, in trac. sindicatus in verbo negligentia, per totum, modo ad propositum, Vasallus ex offitio suo tenetur duo præstare, quorum alterum consistit in committendo, alterum in omittendo, in committēdo, quando vasallus committit feloniam contra dominum, in omitendo, quando non denuntiat insidias, quas sciebat contra dominum parari, ergo vtroque casu fidelitas erit præstanda, & non ualebit pactum. Probo minorem, per doctrinam Bar. in l. vtrum, in fi. ff. ad l. Pompe. de paricid. & ibi Marsil. nume. 6. vbi dicit, quòd vasallus conscius conspirationis, eam detegere omninò debet, alioquin punitur, & est tex. exp. essus in c. primo, §. item qui dominū, quæ fuit. pri. caus. benefit. amittend. ibi, Quod si non fecerit, dolo, uel negligentia sua, vel fraude celauerit, benefitio se cariturum agnoscat, est etiam tex. in c. primo, §. licet. si de feud. defunct. vbi, si magnum domino pericu-

lum imminere nouerit, sine interpellatione eum adiuuare tenetur,& si non fecerit, feudo priuandus erit,c.primo,uers. tu tamē scias,hic finit lex.Conrad.& hoc,quia ille certiorandus non est,qui non ignorauit,l. prima,ī fi.ff.de actionib. empt. Qua ratione feudo priuatur vasallus, si inuestituram intra annum non petierit.c.primo, §.preterea.de prohib.feud.alienat. per Feder.alias notabiles limitationes ad illam regulā, videatis apud Alban.inter iurecōsultos nostræ ętatis famosissimum, & optimè meritum Cardinalem. in d. l. si mora, solut.matrimo.

Casus in quibus fidelitas non præstatur.

SVNT tamen multi casus,in quibus fidelitas non pręstatur.Primus est,quando feudum esset modicum, & exiguum. Quia pro modicis non debent homines maximas exactiones sustinere,vt dicit tex. in §.final.autentic.de fid.instrum.& de minimis non curant leges.l. scio.ff.de in integ.restit.leg.quamuis.ff.de condit.& demon-

monſtrat.cum ſimilibus, ita concludit Iacob.de Ardizo. in titul. qualit.iurar.deb. uaſal.fidelit. immo vero, modicum & nihil æquiparantur,c.licet cauſam,de probation.ibi, eorum dictis nulla,vel modica fides adhibenda,c.cum te,de re iudicat.ibi nulla vel minima facta iniuria,ſed hęc opinio mihi non probatur,quia licet feudum ſit exiguum, tamen ſeruitium recipit determinationem, ex feudi qualitate,argumento.l.cum poſt.§.gener.ff. de iure. dot. vbi ſi gener à ſocero dotem ſibi dari ſtipulatus ſit, conſtituitur dos pro modo facultatum patris,& dignitate mariti; Atque inde eſt, quòd ſi feudum ſit exiguum & tenue, vaſallus non tenetur præſtare ſeruitium militare integrum, ſed fit ſolutio in pecunia pro feudi qualitate, ita Capit.deciſ.32.num.2.Alciat.conſ.222.Nec obſtat dum dicitur, quòd de minimis non curat prætor, quia reſpondeo, quòd immo de minimis ratio haberi ſolet, quando in eo ꝓportionabiliter eſt eadem ratio, quę in magno, ſecus ubi ratio diſpoſitionis ceſſaret,quia tunc non inſpicitur minimũ

ita

ita Abb.& Dec.tradunt in c.de appellatio nibus, extra de appellat. per tex. in c. & si questiones,de Simon.quo loci ordinatio, vel consecratio non censetur simoniaca, licet ordinatori, vel consecranti aliquid datum fuerit, sed in casu nostro proportionabiliter militat eadem ratio in paruo, quæ militat in magnó, ergo &c. quod aũt feudum modicum ac tenue dicatur, uideatis Iser.in c. primo. §. sed si feudum,in fi. infra. Episcopum vel Abbat. qui iudicis arbitrio relinquit,ita quòd arbitrari & iudicare possit,ex qualitate domini, & uasalli & ex qualitate rei atque seruitij, argumento.l. penult. §.final. ff. de condit.& demonstrat.l.Męuia in fine. ff.de annu.legat. id tamen nolo uos præterire, quòd idem Iser.in c.1.de vasal. decrepit.ætat.& in c.primo.§.fi.de capitaneo,qui cur.vend. scripsit,esse cõsuetudinẽ in regno Siciliȩ, ꝙ integrum seruitium militare prȩstȩtur pro feudis valoris vnciarũ uiginti auri, Sed in hoc debet attendi cõsuetudo vniuscuiusq; prouinciæ, quia quælibet ciuitas abundat suo sensu,c.vtinam.76.distinct.c.

cer-

certificari.de ſepultur.qua ceſſante,ad arbitrium iudicis recurrere debemus. Secundus eſt caſus,quando dominus eſſet hęreticus vel excõmunicatus,vel à Principe bannitus,de hæretico habetis tex.in c.final.extra.de hæretic. de excommunicato habetis tex.in c.nos ſanctorũ, & c.iuratos. 15. quęſt.6.de bãnito habetis tex.in c.primo. hic.finit lex.Cõrad.vel Feder.vbi etiam fit mentio de excommunicato,quę iura abſoluunt vaſallum, à præſtatione fidelitatis ꝓpter hæreſim,excommunicationem & bãnum, quod dicitur de excommunicato & bannito procedit, donec cum eccleſia vel ſuo ſuperiore reconcilientur,ut dicit tex. in d. c.nos ſanctorum. 15.quæſt.6.& c.primo.hic finit. lex Conrad. ſed dubium eſt. An hæretici ad catholicam fidem redeuntes bona ſua antea confiſcata recuperent, nec ne. Ioãni Germano gloſatori placuit. 23.quæſ.7.in ſumma, hęreticis reuerſis,bona ſua ex miſericordia reſtitui.Probatur ꝑ tex.in c.3.ead.23.quæſt.7. Ibi teneant nõ ſolum ſua,quæ habebãt,ſed etiam noſtra, quæ non habebant,ſed quod plus eſt,reſti

tuuntur

tuũtur etiam episcopatus eadẽ 23. quęst. quarta. c. ipsa pietas, ibi, nec eis, postquàm erroris sui pœnitet, honor clericatus aut episcopatus aufertur. at contraria opinio est magis communis & verior, vt ex multis probat Fel. post Ab. Butr. & alios in. c. vergentis. extra. de hęretic. præcipuè per illũ textum ibi. Nec ad eos bona eorum vlterius reuertantur, nisi eis ad cor reuertentibus, misereri voluerit; & sic intelliguntur iura in contrarium adducta, quòd. s. de sola misericordia restituantur. Tertius est casus, in quo pręstatur fidelitas, contra Imperatorem, & Regem, c. primo. de no. for. fidelit. vbi dicitur, quòd in iuramento fidelitatis semper intelligitur exceptus Imperator, vel Rex, licet non dicatur. Pari, immo maiori ratione excipitur Ro. Põtifex, c. venientes. de iureiur. Ibi, in quo debet intelligi ius superioris exceptum, immo si expressè iuraret, tale iuramentum nõ valeret, quia contra legem & bonos mores c. non est obligatorium, de regul. iur. in sexto. & ita Bal. in c. imperialem. §. fi. de prohib. feud. alien. per Federic. nu. 23. Praete-

rea

rea excipitur prior dominus, à quo vasallus aliquod feudum esset cōsecutus, dicto titulo. hic finit lex Conrad. §. fin. Sed vbi vtrumq; feudum est adeo antiquū, quòd ignoratur, quis prior dominus, tunc vasallus debet seruire maiori, & vbi essēt æquales, locus erit gratificationi, secundum Afflict. in d. §. final. nu. 45. At Bal. in l. quæritur. prima. lectur. ff. de stat. homin. voluit, quòd debeat seruire illi, à quo habet maius feudum, quod mihi videtur rationabilius, cum. n. afficiatur pro re, quod maius est, debet præualere. Sed hic occurrit pulcherima quæstio, aliquis est inuestitutus à duce Mantuæ de vno feudo, postea contingit ei succedere agnato suo in alio feudo, quod erat antiquum in agnatione sua, & pro eo præstat iuramētum Duci Ferrarię, dubitatur, cui dicatur obligatus ratione antiquioris feudi, videtur quòd duci Mantuæ, ipsi. n. est prius iuratum, vnde prior in tempore, est potior in iure c. qui prior. de regul. iur. in 6. In contrarium est veritas secundum Afflict. in d. §. fin. nu. 47. allegat Iacob. de Ardizo. in titu. de succes. feud. §. cō

uenit

uenit etiam,& est text. in c. satis bene, de prohib.feud.alien.per Lothar.vbi cum ali quis duo haberet eaque recognosceret à duobus dominis, mortuus est duob. filijs relictis, qui castra diuiserunt, & quilibet iurauerat suo domino, modo alter mortuus est,deciditur ibi,quòd feudum reuertitur ad superstitem cum illa primeua natura,cum qua erat apud patrem. Quod dictum est de priore domino quòd.s.intelligatur exceptus, limitatur, quando vnum ex feudis esset ligium,i.recognosceretur à supremo Principe,quia tunc debet ipsum præferre antiquiori, ita Bal. in cons. 291. vol.secundo,vbi scribit,quòd aliàs dominus posset ei dicere,qui non est mecum,cõtra me est, sed de hoc videbimus infra in diuisionibus feudorum. Quid si Dux deficiat a Rege domino mediato, cui vasallus debeat seruire potius Regi, an Duci, videatis Speculat.in titul.de feud.§. quoniã,vers.quartodecimo quæritur,q. eã late tractat,cui subscripsit Martian.Laudẽs. ĩ suo tract.de bello.quæst.40. ad quos vos delego.Id vnum obseruetis,quòd lice vasallus

ſallus de perſona ſua ſeruiet antiquiori, vtriq; tamen ſeruiet de burſa, pro natura & qualitate feudorum, ita Bal. in l. vnic. §. ne autem. C. de caduc. tollend. & in dicto §. fin. vbi vnum dicit non obliuiſcendum, ſed ſemper memorię mandādū, quòd ſcilicet vaſallus, qui ſecundo domino facit fidelitatem, debet eum certiorare de priore domino, & proteſtari, quòd ſit ſaluum ius illius, aliàs ei tenetur ad intereſſe, & nō poteſt accipere aliud feudum etiam ligium ad præiudicium prioris domini. Quartus eſt caſus, quādo bellum eſſet iniuſtū, quia tunc vaſallus non tenetur ſeruare fidelitatem domino, dicto tit. hic. fin. lex Conrad. in prin. & in c. primo. de no. for. fidelit. Iniuſtum autem bellum dicitur. 5. modis ſecundum gloſ. 23. quæſt. ſecunda. in ſumma ex perſona, ex re, ex cauſa, ex animo, & ex auctoritate, hos modos ad tres contraxit Gaiet. ī ſua ſumma, in verſiculo bellū, ego autem ad duos redigo, ad perſonā & cauſam, omnis. n. bona diuiſio, aut eſt bimēbris, aut reducibilis ad bimembrem, ſecū dum philoſoph. quem allegat Iaſ. in rub.

ff. de

ff. de vulgar. & pupil. Primò est iniustum ratione personæ cõmittentis, si desit aucto ritas. c. quod dicitur, 23. quæst. prima. suscipiendi. n. belli consilium, atq; auctoritas, est apud Principes, nec pertinet ad priuatam personam mouere bellum, sed debet ius suum in iuditio prosequi. est iniustum ratione personæ bellantis, vt in sacerdote cui non licet arma tractare, 23. quæst. octaua. c. clerici, & c. his quibus, immo etiam inter Christianos Principes est prohibitum, & ideo valde miratur Hostiensis. Quomodo Principes, qui quotidie inter se bella gerunt, à suis cõfesoribus absoluantur, ita retulit Io. de ligna. in c. quod super his. de vot. Anto. Corset. in suo tract. de potest. reg. in quinta par. nu. 36. Puto tamen excipiendum esse bellum iustum ex causa, vt inf. videbitis ab infidelibus autem, nõ tantum per Christianos Principes verum etiã per ecclesiam, Regna omnibus modis auferenda esse sentio cum Conrad. Bru. in tract. de hęretic. li. quinto. cap. quinto. vt in personas facientes iustitiam, transferantur. Secundò est iniustum ratione causæ, si

ſit voluntariæ,non neceſſariæ c. noli. 23. quæſt.prima,vbi redditur ratio.non.n.pax quæritur, vt bellũ exerceatur,ſed bellum geritur,vt pax acquiratur,iuſtum eſt igitur bellum, quod ex edicto geritur pro rebus repetēdis, aut pro propulſanda hominum iniuria.c.iuſtum eſt bellum,ead.23.quæſt. ſecunda.iuſtum eſt etiam, quod fit pro tutanda patria,ead.23.quæſt.octaua.c.ſi nulla,iuſtum eſt etiam, quod fit pro ſe ipſo defendendo,quia illa fidelitas intelligitur cō tra alium,non cōtra ſe ipſum,dicto tit. hic. fini. lex Conrad.vbi gloſ.fi.& ibidem Iſer. Sed eſto quòd bellum ſit iuſtum ratione pſonę, & cauſæ,nihilominus redditur iniuſtum ratione animi,propter prauam intentionem,dicit.n.Auguſt.in lib.contra Fauſtum,c.noli.23.quæſt.prima.nocendi cupiditas,vlciſcendi crudelitas implacatus, & implacabilis animus,& ſi quæ ſunt ſimilia, hęc ſunt,quæ in bellis iure culpantur.Not. tamen ſecundum Archiepiſ. Florent. par. tertia.titul.quarto.cap.primo. in fi. quòd cum quis aliàs habet iuſtum bellum ratione perſonæ, & cauſæ,licet nō ſit iuſtum ex
inten-

intentione,quia animo vlciſcendi facit,& per hoc grauiter peccet, tamen de damnis datis, & rebus ablatis, non tenetur ad reſtitutionem,ſaltem vſq; ad illam quantitatem,in qua ſibi ille tenebatur,ſeu quouſque ſe ad iuſtitiam faciendam offert. Sunt tamen qui dicant, vaſallum teneri etiam in iniuſto bello defendere dominum, ſed ad offenſionem non teneri, niſi velit, de quo videtur tex. in d. c.primo.in princip. hic fin.lex Conrad.ſed Bal.ibi.nu.quinto. & 6. reprehendit Obertum, & Gerardum dicens, quòd in hoc fuerunt duo pecora, quia non habuerunt in conſideratione,ius gentium, ciuile, & diuinum, nam iniuſta bella ſunt aperta latrocinia,vt not. in l.ex hoc iure.ff.de iuſtit.& iur.& ſceleratis prę ſtare patrociniũ defenſionis, eſt legibus, & ipſi naturæ contrarium.l.per omnes.C. de defenſor. ciuitat. & non minus malus eſt,qui fauet mala commitẽti, quàm ille qui cõmittit,inquit tex.in.c. ita planè.23. quæſt.quarta.vnde dicitur,in.c. qui cõſentit.2.quæſt.tertia.quòd ille qui peccãtem defendit,acrius punitur,quàm ille qui pec

cat. Ideo concludo, vasallum non teneri, neque ad offensionem, neque ad defensionem in bello iniusto. Quid autem de subditis, videatis Luc. de Pen. in l. prima. C. ne rusti. ad vllum obseq. deuoc. li. xj. qui constituit differentiam inter subditos & vasallos, quæ mihi non placet per prædicta. Fateor tamen cum Bal. in cons. 358. vol. secundo, quòd in dubio præsumendum est pro Principe, & quòd debemus ei parere, quia est persona publica, præcipuè si sit indictum bellum de consilio procerum, vt voluerunt Iser. & Aluar. in c. domino guerram faciẽte, dicto titulo. hic. finit lex Conrad. & Iacob. de Sancto Georg. in sua inuestitur. feudal. in verbo. Et promiserunt eidem domino prestare debita seruitia, cum alijs quæ possent adduci. Consulerem igitur domino, ne iniustum bellũ moueat Consulerem etiam subdito, vt suo Principi obediat, nisi esset notoria Principis iniustitia.

Seruitia certa quæ dicantur.

SERVITIA, ad quæ tenentur vasalli, aut sunt expressa & limitata, aut non

expressa,

expreſſa, ſed indefinitè promiſſa, ideo ſubiunguntur in diffinitione, illa verba. Siue ſeruitium illud nominatim ſit expreſſum, ſiue indeterminatè ſit promiſſum, prioris generis vocantur conditionata.i.qualificata ad certum ſeruitium, vel conditionata, quaſi pactionata, ſumendo conditionem pro pacto; vt declarat Io. Rain.in c. imperialé.§.firmiter.de prohib. feud. alien. per Feder.poſt Aluarot.in c.primo. §. fin. de capitan.qui.cur.vendid.Exemplum, ſi dãtur pro aſſocianda vxore domini; vel filia maritanda, c.primo.§.fi.quid ſit inueſt. vel pro ſeruiendo domino in menſa.c.primo.in princip. de not. feud. vel quòd debeant ſeruire cum vno, aut duobus equis prout dicta exempla traduntur per gloſ. Iſer.& Aluarot.in cap.primo.§.final.de capitan. qui cur.vendid.& hoc caſu non tenebitur vaſallus ad aliud ſeruitium, niſi ad ſpecificatum in conceſſione feudi, ſecundum gloſ.in d.§.fin.quia contractus ex cõuentione legem accipiunt.l.prima.§.ſi conueniat.ff.depoſit.l.contractus. ff. de regul. iur.cum vulgat.& dominus in paciſcendo

cum vasallo, videtur voluisse recedere à dispositione legis & contentari de eo, quòd fuit deductum in pactum. l. fi. C. de pact. quæ super dote. & ita concludit Iacob. de Sancto. Georg. in sua inuest. in versiculo. & promiserunt. nu. 28. quæ opinio mihi non probatur, nam licet fiat pactū, vt certa seruitia præstentur, nō intelliguntur propterea remissa illa seruitia, quæ præstāda sunt ex natura feudi, argumento. tex. in l. quoties. ff. de actionib. & obligat. vbi quoties lex obligationem introducit, nisi nominatim cauerit, vt ea sola vtamur etiam veteres actiones nobis competunt, facit tex. in l. verba. ff. de aliment. & cibar. legat. vbi enumeratio quorundam libertorum, legatum generale non vitiat, facit tex. in l. quæsitum. §. si quis fundum ff. de fund. instru. vbi si quis fundum, ita vt instructus est, legauerit, & adiecerit aliquam rem, quæ nominatim expressa non erat, non videtur minutum legatum, sed ex abundanti adiectum, & ita concludit Iacob. de Ardiz. in summa, cap. 33. in titulo. vtrum illę res, quæ. pos. dar. in feud. pos. dari & ad

cert.

cert.seruit.nec non & Iser.& Aluar.in d.§. si. de capit. qui. cur. vendid. Sed An pro feudo prĉstari possit certa annua pensio, ita quòd sit feudum, an verò eo in casu erit emphiteusis, dubitant doct.reperio ꝙ Bal.in l.liberti.C.de oper.libert. voluit, ꝙ si concedatur feudũ pro annua quantitate fruměti, istud non est propriè feudum, sed potius emphiteusis, vel contractus innominatus, l.naturalis.§.at cum de ff.de præ script.verb.Idem Bal.in c.si cautio, in fi.extra de rescript.decidit, quòd si concedatur feudum pro centum libris annuatim soluendis, istud magis accedit ad naturam locationis, quàm feudi, idem Bal.in c.primo. extra.de caus.posses.& propriet. dixit, ꝙ si pro feudo soluatur aliquid annuũ, iste est census, & non fidelitas & transit ad quemlibet hæredem extraneum, & ad fœminam. & ita attestatur se respõdisse de facto, quia feudum conceditur pro seruitio personali, & pro fidelitate, & nõ pro seruitio pecuniario quod est notandum, quia ecclesiæ Lombardiæ non curant de seruitijs personalibus, sed de realibus, teste eodem Bal.

in titul.de pac.Constant. in verbo libellarię,ad fi. In contrarium faciunt ea quæ diximus in ea quæstione, an in feudo pecunia interuenire possit,quia si non desint esse feudum, vbi adest titulus emptionis & venditionis, multo magis erit feudum, si pro eo præstabitur pensio,& quòd hoc dicatur feudum tenet Alex.consi.79. vol.primo. dubio quinto.vbi tamen dicit, quòd non habet tunc propriam & veram naturā feudi Martin.Laudens.in c. primo.in princip.infra.qui feud.dar.pos.videtur distinguere. Aut datur tanta pensio,quæ conrespondet fructibus rei feudalis,& tunc dicetur potius emphiteusis, vel contractus innominatus,quàm feudum.Aut non conrespondet fructibus, puta si soluitur libra piperis,vel ensis,vel accipiter,& tūc respiciendo,quod principaliter agitur, dicetur feudum, videtur.n.principaliter cōcessum propter fidelitatem,adducit,quod notabiliter voluit Butr. in c. in literis,de restitut. spoliat.vbi vult,quòd si aliqua castra dent ciuitati annuatim aliquod brauiū, vel banderias significatur subiectio,& quidam ho

nor

nor, & licet dominus Iaſ.videatur mordere iſtam doctrinam,propter id,quod dicimus in emphiteuſi, in qua modicus canon datur in recognitionem dominij directi, vt declarat Bar.in l.item ſi verberatum. §. ſi quis rem,in ſecundo notabili. ff. de rei. vindicat.tamen ipſemet Iaſ. in concluſione,videtur hanc doctrinam ſequi,adducēs duo bona ſimilia, vnum eſt, quia ſic videmus in contractibus nominatis, ſi. n.vendo tibi ſpeciem pro certa quantitate & pro alia ſpetie,inſpicitur,quid præualeat, an quantitas,& erit venditio, an ſpecies & tunc erit permutatio,per notata per Bald. in.l.Ariſto.ff.de donan.cum concordantibus. Alterum eſt de pacto appoſito iuxta contractum nominatum, cuius relatione facta ad contractum,reſultat contractus innominatus,quia tunc ſi queratur, an remanebit contractus nominatus, vel innominatus, attenditur quod eſt principale, vt probat tex. in l. cum te, & ibi Bar. Bal. & Angel.C.de pact.inter. emptor. & venditor.cum alijs concordātibus adductis per Alex.&alios,in.l.in bonæfidei.C.de pact.

in

In dubio autem dicit. d. Iaſ. quòd ſi dictũ eſt in feudum, erit feudum, Alioquin erit contractus innominatus, ſed iſtud dictum Iaſ. repræhendit Aquenſ. nam licet dicatur, quòd conceditur in feudum, tamen ſi magis participat de emphiteuſi, & pacta tendant ad emphiteuſim, magis debet attendi natura, quàm denominatio partiũ. d.l. vbi ita donatur. ff. de don. cauſ. mor. Propterea Aquenſ. ipſe conſiderat, quòd reſolutio huius quæſtionis pendet ab hoc, vt videamus, An præſtatio mercedis annuæ ſit contra ſubſtantiam, & formam cõtractus feudi, quo caſu non cenſebitur iure feudi, An vero ſit ſolum contra naturã, quo caſu cenſebitur feudum alteratum, & in cæteris præter illud, quod eſt alteratum, retinebit naturam feudi, & demum cõclu dit, quòd præſtatio mercedis annuæ eſt contra naturam feudi, non autem contra ſubſtantiam, quia de ſubſtantia feudi eſt conceſſio rei immobilis, & in hoc concor dat cum emphiteuſi, Item, quòd concedatur cum fidelitate, & iſta eſt forma ſubſtan tialis ipſius feudi, per quam diſtat ab emphiteuſi

phiteusi,& ab alijs contractibus. Mihi placet opinio Aquens. quòd solutio pensionis sit contra naturalia, quia de natura feudi est, quòd præstētur seruitia personalia, & non realia, probo per notabilem doctrinam Pau. de Cast. in l. secunda. C. de oper. libert. vbi dicit, quòd quando vasalli teneatur ad aliqua onera personalia, potest dominus ex causa illa commutare in pecunia, & imponere charitatiuum subsidium; & sic potest eos astringere etiam ad seruitia realia, vt statim uidebimus. libet referre, quod in clientum officio, & feudorum consuetudine, non paruũ usum antiquitus præstitere, nam fructum palmę cliens patrono offerebat in recognitionem annuam, quam faciebat ipso anni limine, i. Kalēdis Iannuarijs, quibus & magistratus inire moris erat, sic. n. Martialis in Xenijs.

Aurea porrigitur Iani Cariota Kalendis.
Sed tamen hoc munus pauperis esse solet.
Idem alibi.
Hoc linitur sputo Iani Cariota Kalendis.
Quam fert cum paruo sordidus asse cliens.

Cliens

Cliens dicitur vasallus, qui tenetur præstare domino sex ista, incolume, tutum, honestum, vtile, facile, & possibile. c. primo, de for. fidelit. merito Cariotum siue caricam, vt pote rem dulcissimam domino offerebat, & (vt videtis ex Martiale) assem, non in satisfactionem, sed vt domino, qui tum honestius patronus nominabatur se deditum ostenderet, ita interpretatur Steph. Forcat. in sua iuris ciuilis pænu cap. 17 Ad quod respexisse uidetur antiquitas, dũ munismata in gratiam principum consecrabat, memini me vidisse munisma Traiani à Prouincijs gratiæ dicatum, ex opposito cuius aderat inscriptio, in hæc uerba, προς δοξον ιερος, i. gratia consecrandi, seu faciendi sacrum munus, de quo etiã apud Sebastian. Eritium non tam nobilitate generis quam bonarum literarum studijs Clarissimum, & Reip. Venetæ Senatorem amplissimum in suo pulcherimo numismatum libello.

Ser-

Seruitia incerta, quæ nam ſint.

VLTIMO loco in diffinitione ponũtur illa uerba,(ſiue indeterminate ꝓmiſſum) vt oſtenderet auctor, vaſallum teneri ad ſeruitia conſueta; quæ veniunt ex forma fidelitatis, de quibus in cap. primo, de for. fidelit. cum c. ſeq. & ſunt illa ſex, de quibus ſupra fecimus mentionem, quæ ad tria rediguntur, ad perſonam, ad bona, & ad honores. Quò ad perſonam, quia tenetur vaſallus domino præſtare auxilium in guera, c. domino gueram faciente, in dicto titulo, hic finit lex Conrad. c. primo, de nou. for. fidelit. verſ. & ſi contingit, ca. primo, quib. mod. feud. amit. intelligendo in bello iuſto, vt ſupra diximus, & non tantum ipſi domino, uerùm etiam ipſe dominus ſi imminet neceſſitas, poteſt mandare ſubdito, quòd ſeruitia illa perſonalia prę̃ſtet alteri, ita eleganter Bal. in l. prima, in fi. C. de oper. libert. quod eſt notabile, ſi eſt verum, ſed nunquid teneatur vaſallus dominum ſequi extra prouinciam Bal. in

c.pri-

c.primo,quib.mod. feud. amit. nume. 4. concludit,quòd ſic, quia in quocunque loco eſt dominus cum ſuo exercitu, ibi cenſetur eſſe ſuum territorium, quod dicitur à poteſtate terrendi. l.pupillus. §. territorium.ff.de verbor. ſignific. inferens propterea, quòd ſi Rex Francorum vadit in Iberniam cauſa bellandi, vaſalli ipſius Regis tenentur eum ſequi, aliàs amitterent feudum, ſed hoc procedit in bello quod habet cauſam neceſſariam,& non voluntariam,ſecundum Iſer.in c. primo, §.ſimiliter,de capit.qui cur.vendid. in c.primo.§. ſed nec eſt iuſtior. quæ, fu.pri.cauſ.benef. amittend. Quo ad bona tenetur vaſallus ſeruire domino.Quia dominus poteſt ei imponere ſubſidium ſiue collectam, eſt autẽ collecta impoſitio muneris, ſiue oneris, ſecundum Alber. in dictionario, in verbo collecta,quæ etiam appellatur ſubſidium,à ſubueniendo,quod eſt duplex, uoluntarium,& neceſſarium,voluntarium dicitur illud, quod gratioſè conceditur, & cenſetur quædam donatio,quæ procedit à liberalitate, neceſſarium dicitur illud,

quod

quod imponitur alicui homini, vel popu lo, ita quòd coactè quodammodo subitur & tale subsidium appellatur indictum, vel superindictum, idest impositum, vel super impositum, l. prima, C. de superindict. li. x. & l. indictiones, C. de ann. & tribut. eo. lib. x. pro qua distinctione subsidij voluntarij & necessarij uidetur tex. in l. munus propriè. ff. de verbor. signific. pulchrè Guid. Pap. in quęst. Delphin. 371. Quod subsidium per Canonistas appellatur charitatiuum subsidium. c. cum Apostolus, & ibi Ab. & doct. omnes, de censib. exigitur tamen etiam ab inuito, vt dicunt ibi Scribẽtes, quia vbi charitas non perficit, exhibẽda est potestas inquit tex. in cap. qui emen dat. 65. distinct. differunt autem collectæ, siue subsidia ista à tributis, quia tributa sunt perpetua & certa, collectæ autem mu tantur, & variantur secundum occurrentiam negotiorum, vt dixit Bal. cons. 280. volum. 2. in quibus casibus possit fieri cha ritatiuum istud subsidium à subditis, habetis apud Oldrad. in cons. 104. incipit, circa propositam quæstionem, latissimè tra-

ctat,

ctat Remig. de Gonny, in suo tractat. de charitat. subsidio, quæst.quinta, ego quò ad seculares attinet referam sex casus, in quibus dominus potest imponere collectam, siue subsidium suis vasallis, quos refert etiam Specul.in tit.de feud.§.quoniã quasi ad finem illius.

Primus est, pro causa expeditionis siue belli, quo in casu, quantitas subsidij erat in Alemania tertia pars fructuũ vnius anni, in Lonbardia uerò soluebantur duodecim denarij pro quolibet modio frumẽti, cap.primo.§.similiter, de capitul.Conrad. Hodie ista uariatio fuit sublata, & omnes vasalli tam in Italia, quàm in Alemania fuerunt ad æqualitatem redacti, soluunt.n.vasalli medietatem reditus vnius anni, c.primo, §. firmiter.de prohib.feud. alienat.per Federic. Notate tamen, quòd licet dominus possit imponere collectam, tamen si feudatarius vult ire cum persona ad seruiendum, dominus tenetur recipere seruitium personale, ita Iser.in c.primo,§. final.de capit.qui cur.uendid.limitatur tamen in tribus casibus per eundem Iser.ibi

dem,

dem,primo, quando hæres vasalli, à quo peteretur pecunia,non esset strenuus. Secundò.quando ipsemet vasallus, cui datū fuerat feudum, esset infirmus, uel senex. Tertiò quando alius esset fortior,& magis strenuus, fauor enim utilitatis Regni, hoc admittit. Quartò,limitate vos vltra Iser. ex causa necessitatis,per doctrinam Paul. de Cast. in d.l.2.C.de oper.liber.sed quid si uasallus vellet soluere pecuniam, & nollet seruire perso naliter,an possit hoc facere, Iser.in d.§.fin.concludit, quòd dominus non potest cogi, quia aliud pro alio, inuito creditore solui nō potest,l.2.§.primo,ff.si cert.pet.

Secundus est casus, quando Princeps faceret transitū per locum vasalli, l. 2. C. de quib.munerib.uel præst.nemi.liceat,se excusat.li.x.l.secunda.C.de exactor. tributo.eod.li.l.nullus.C.de curs. public.li.xij. & Io.Andr.ibi in addit.intelligit istum secundum casum in Imperatore eunte Romam pro coronatione, nam tunc vasalli dominorum euntium cum Imperatore dare deberent eis sumptus, refert Otho Fri-

sing.lib. Feder.2. cap. 12. esse consuetudinem Regum Frãcorũ, quæ & Theutonicorum, vt quotiescunque ad sumendam Romani Imperij coronam, militem ad transalpizandum cogerẽt, in campo quodam mansionem faciunt, vbi ligno in altũ porrecto scutum suspenditur, vniuersorumque equitum agmen feuda habentium, ad excubias proxima nocte Principi faciẽdas, per curiæ præconem exposcitur, quod sectantes, qui in eius comitatu sunt, singuli singulos beneficiatos suos per præcones exposcunt, at sequenti die, quicunque nocturnis vigilijs defuisse deprænensus fuerat, denuo ad præsentiã Regis aliorumq; Principum, vel virorum illustrium euocatur, sicq; omnes omnium beneficiati, qui sine bona voluntate dominorum suorum domi remanserint in feudis condemnantur. Sed quæritur, quid si ipse dominus vadit ad Principem pro obtinendo aliquas literas, vel priuilegia, vel gratias, an subditi teneantur contribuere ad huiusmodi expensas, Iacob. de Sancto. Georg. in sua. inuestitur. in verbo & promiserunt.

nu. 25. ita pulcherrimè distinguit. Aut impetratio concernit commodum solius domini,& tunc debet facere expensas de suo proprio. Aut concernit vtilitatem subditorum, & tunc ipsi subditi tenebuntur. Aut cōcernit vtilitatem tam domini, quàm vasalli,& tunc ambo contribuent pro rata, argumento. l. si proprietarius, ff. de damn. infect.

Tertius est casus pro filia maritāda, quā opinionem tenuit glos. in l. placet, C. de sacros. eccles. Boer. quæst. 126. nu. xj. in fi. vbi scribit, quòd tenebitur vasallus etiam pro filia, quæ religionem ingreditur, quia bonum est argumentum, de matrimonio carnali ad spirituale. c. inter corporalia. de trāslat. prælat. & quia magis curamus de anima, quàm de corpore. c. præcipimus xij, quæst. prima. Et non modo pro vna filia, potest imponere collectas, sed pro pluribus, quod refert Tiraquel. de iure primogen. quæst. 70. nu. 2. Id vnum obseruādum est, quod scriptum reliquit Guid. Pap. quæst. 57. Dominum. s. non posse exigere collectas pro secundis nuptijs. l. boues. §.

 hoc

hoc ſermone.ff.de verbor. ſignif. Prædictã intelligatis procedere ſecundum Io. Rainald. quando dominus faceret expenſas ꝑ filia fœmina, ſecus ſi filius domini duceret vxorem, nam tunc dominus non dat, ſed recipit dotem, ideo vaſalli & ſubditi non tenentur eo in caſu præſtare ſubſidium. Sed an filia met pro ſe maritanda poſſit petere auxilium, videatis Boer. deciſ. 130. Quid modo ſi dominus nuptui daret filiã ſuam ſpuriam, an vaſalli teneantur præſtare ſubſidium domino, Martin. de Laud. in c. primo. an apud iudic. vel Cur. domin. quęſt.feud.termin.deb.atteſtatur ſe conſuluiſſe pro parte affirmatiua, ꝙ teneãtur, motus. Quia pater de iure canonico tenetur alere filiã ſpuriã .c. cum haberet, extra.de eo.qui dux. in matri. quã polluit, per adulter. ideo etiam tenetur dotare, per notatã per Bar. in l.fin.ff.de his quib. vt indig. per Bal.in auth. ex complexu.C. de inceſt. nupt. Contrarium tenuit Iacob. de Sancto. Georg.in verbo.Qui quidem inueſtiti, nume. 79. Quia pater non tenetur dotare filiam ſpuriam, tex. eſt notabilis.in l. vxorẽ

§.pater

§. pater naturalis. ff. de legat.3.sed illum textum intelligit Bal.in.l. neq; mater.C. de iur.dot.quãdo filia ſpuria nõ eſt inops, vel quando ex honeſto exercitio poteſt ſibi querere dotem, quia in his caſibus pater non tenetur eam dotare,aliàs ſecus, at tamen licet iſta Bal.limitatio procederet, adhuc tamen alia ratione eam reprobat ipſe Iacobin. Quia præſupoſito quòd pater teneatur eam dotare, non tamen tenetur ei tantum dare,quantum filiæ legitimæ & naturali, ſed tenetur dare tãtummodo dotem cõreſpondentem alimentis, quo caſu non eſſet de honore domini imponere talem collectam, immo non poteſt eam imponere pro modica cauſa,ex ſentẽtia Luc. de Pen.in l.prima.C.vt ruſti. ad nulla obſeq. Quid de maritagio ſororis videte Boer.deciſ.129.

Quartus eſt caſus pro militia,vel pro ſe, vel pro filio ſuo. In hoc tamen caſu Io. Blanc. in ſua ſumma li. 2.cap.primo.in tit. quib.mod. feud. amit. tenet,ſubditos non eſſe obligatos contribuere ad illam expenſam ea ratione,quia dominus militiam aſ-

ſumit pro libito voluntatis, vnde cum voluntariè hoc faciat non eſt illi ſubueniendum, l. ſecūda. §. ſi quis cū poſſit. ff. ſi. quis. caution. l. ſi fideiuſor. §. ſi neceſſaria. ff. qui. ſatiſ. cogantur. At Io. Rain. in c. imperialē, diſtinguit. aut dominus facit ſe creari militem ex neceſſitate; puta pro conſeruatione bonorum & nobilitatis ſui generis, iuxta. l. 3. §. prēſes. & l. honorem. ff. de muneríb. & honorib. tunc ſi ex hoc dominus efficeretur pauper, & diminueretur eius ſtatus, vaſalli & ſubditi tenentur præſtare auxilium domino. Si verò neceſſitas non vrgeat ad aſſumendam militiam, tunc non tenentur, nam imputandum eſt ſibi, quòd nulla neceſſitate ſubſiſtente fecit ſe creari militem, argumento. l. item hi qui; & l. qui data opera. ff. ex quib. cauſ. maior. Sed an debeatur ſubſidium in doctoratu filij, videtur quòd ſic, quia priuilegia conceſſa militibus cōceduntur doctoribus & aduocatis, Alex. in l. centurio. ff. de vulgar. & pupil. vbi facit decem ęquiparationes, Caſſan. in conſuetud. Burgund. non audet affirmare, quia Doctor. communiter dicūt,

quòd

quòd in his attendi debet consuetudo, maxime cum quælibet interpretatio assumat robur ex communi vsu loquendi. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de legat. tertiò. sed ex communi vsu loquendi, appellatione militis non venit Doctor, ergo &c. Credo ego non esse recedendũ ab opinione Luc. de Pen. in d. l. prima. C. vt rustic. ad nulla obseq. li. x.

Quintus est pro captiuitate domini, ꝑ quo videtur tex. in c. primo. §. item si delator. quæ fuit pri. caus. benefic. amittend. In illis verbis, si cognouerit dominum inclusum, & eum, cum potuerit, non liberauit. Et ideo dicit Luc. de Pen. in l. agros. C. de fund. limitroph. li. x. quòd si Rex se redimeret cum pecunia, potest compellere subditos ad eam exsoluendam. Limitat tamẽ hunc casum Iacob. de Sancto Georg. in verbo qui quidem inuestiti. nu. 77. dupliciter. Primò, nisi dominus esset carceratus propter crimen suum, uel & secundò ad instantiam creditorum, etiam si iurasset soluere creditoribus intra certum diem, & immineat periculum, ne incurrat periurium,

quia in his duobus casibus vasallus non tenetur iuuare dominum, nec pręstare illi auxilium. c. primo. §. licet vasallus, si de feud. defunct. content. sit inter. dom. & agnat. & c. primo. §. final. de alienat. feud. patre. Resolutio parebit ex inf. dicẽdis. Sextus casus est, pro emenda terra, quo casu cõcludit Io. Rain. quòd si ille acquirit pro sustentamento suo (ut eius uerbis utar) quia aliàs non bene posset defendere statũ suum, tunc uasalli, & subditi tenentur præstare auxilium domino, quia tenentur ipsum inopem alimentare. l. alimenta, & l. fin. ff. de liber. agnoscẽd. l. diuus Claudius. ff. de iur. patronat. Martin. de Laud. in d. c. primo. §. similiter. de capitul. Conrad. dicit, vasallos non teneri præstare auxilium domino, nisi super hoc sit specialis consuetudo. Resolutio huius quæstionis pendet ab hoc, an vasalli teneantur præstare alimenta in casu necessitatis, de qua hic Ias. num. 70. Mihi placet quod scribit Bal. in. l. vni. §. sed scimus. C. de lat. liber. tollẽd. ut s. vasalli teneãtur subuenire dominis indigentibus, de reditibus feudi, non autem

de

de reditibus bonorum ſuorum non feudalium. Cuius opinio poteſt comprobari exemplo donatoris, qui ſi factus eſt inops debet ali,& ad hoc cogitur donatarius, aliàs reuocatur donatio, ſecundum gloſ.in l. fin.C.de reuocand.donatio. Notate tamen, quòd ſi dominus indebita, aut iniuſta, vel vltra debitum modum exigeret à ſubditis vel vaſallis, ſeruitia, poſſunt vaſalli & ſubditi implorare offitium ſuperioris, vt domini oppreſionem reprimant, & ſic ſoluere non teneantur, Bal.& Præpoſ.in c. primo.§.pręterea ſi inter.de prohib.feud. alienat.per Feder.Aluar.in cap. 1. apud. quem, vel.quos controuerſ.feud.Et ſi dominus monitus non deſiſtat ab iniuſta exactione, poterit feudo priuari per ſuperiorem, per not.per Bal.in tit.de pac. tenend. §. publici.

Quò autem ad honores attinet. Quæritur, an vaſallus poſſit dominum in ius vocare ſine venia, videtur dicendum quòd non, per tex.in c.primo.§.final.de milit. vaſal.qui contum.eſt, in illis verbis, (eum ſalua reuerentia competenter cogere) Contrarium

trarium determinat glos. ibi, quam sequitur Bal. quia vasallus non est de personis enumeratis in edicto prætoris, argumento. §. pœnales. instit. de actionib. Nec est bona æquiparatio de liberto ad vasallum, quia licet dominus habeat vasallum obligatum in multis, ita vasallus in eisdem habet dominum obligatum. c. imperialem in fi. & ibi per Iser. de prohib. feud. alienat. per Federic. sunt enim ista quasi correlatiua, dominus & vasallus, ita vt dispositũ in vno, cẽseatur dispositum in alio, vt not. per Aluar. in c. primo. §. præterea, in secundo notabili. quid sit inuest. & est tex. in c. 1. de for. fidelit. vbi dominus & vasallus iudicantur ad paria, circa quam regulam videatis Afflict. decis. 265. vbi ponit xv. fallẽtias, similiter non obstat tex. in §. final. de milit. vasal. qui contumax est. Quia intelligitur de reuerentia, quæ præstatur eum honestate verborũ, sed non sequitur, quòd non possit dominum in ius vocare sine venia, sicut etiam subditus potest agere contra Remp. vel Principem, non impetrata venia, ita Bal. & Afflict. in d. §. final. de mi-

lit.

lit. vasal. qui cont. est notate tamen, quòd pro alijs non debet esse in iuditio contra dominum suum, vt in tit. de for. fidelit. in princip. & ibi Aluarot. qua de re videatis decisionẽ Gui. Pap. quæst. 551. & Bal. cons. 410. vol. 5. Quò autem ad reuerentiam exteriorẽ, & in Hispania, & ĩ Germania, more receptum est, ꝙ soli Principes ac Duces tecto capite cum Rege loquantur, Comites autem, & Barones, ac cæteri, non nisi capite sem p nudato, vt testatur Io. Aurpas, singul. allegat. li. 1. c. 27. Alias obligationes vasalli erga dominum vsq; ad numerũ 34. in totum, notabiles & singulares, uideatis apud Afflict. dicta decis. 265.

An ualeat pactum, quòd pro feudo nullum præstetur seruitium.

PRo complemento huisce quæstionis secundæ, Quæro an valeat pactum, ꝙ pro feudo nullum præstetur seruitium neque reale, neque personale. Aquens. hic concludit, valere, dicens, seruitium etiam personale non esse de forma substantiali ipsius

ipſius feudi, atque ita etiam expreſsè uoluit Iſern. in c. primo. §. final. in quib. cauſ. feud. amit. affirmans, quòd non ſeruitium aliquod ſed fidelitas eſt de ſubſtantia feudi. Credo ego, quòd ſeruitium abſque fidelitate non eſt de ſubſtantia feudi, ſed ſi ipſius vaſalli ſeruitium conſideratur, prout ineſt fidelitati, tunc tale ſeruitium erit de ſubſtantia feudi in conſequentiam, c. primo, hic finit lex Conrad. & ita expreſsè declarat Camerar. in repetit. c. imperialẽ, de prohib. feud. alie. per Federic. Quod etiam innuere videtur Roman. in conſil. 368. dum dixit, quòd vaſallus tenetur ad fidelitatem, & conſequenter ad ſeruitium. In hac igitur ſecunda quæſtione principali habuiſtis duo ſubſtantialia feudi, & naturalia. de ſubſtantia feudi eſt, quòd cõſiſtat in re immobili, quæ conſideratur tãquàm materia, ſimiliter de ſubſtantia feudi eſt, quòd pro eo præſtetur fides, quæ cõſideratur tãquàm forma, ex quo ſequitur, quòd pro feudo debet recognoſci dominus tanquàm ſuperior ſaltem reſpectu dominij in vniuerſo. Naturalia autem ipſius

feudi sunt, primum, quòd beneuole concedatur. Secundum, quòd transeat ad hæredes in perpetuum. Tertium, quòd transeat ad hæredes suos. Quartum, ꝙ transeat ad masculos. Quintum, pro eo præstetur seruitium. Septimum, quòd præstetur seruitium personale.

Quot sint diuisionis genera.

SE offert nunc tertia, & ultima quæstio principalis, quæ in diuisione versatur, quæ in viginti duo genera ferè excurrit, vt à plerisque omnibus maximè autē ab Aluaroto, & Præposito notatur, sunt etiā nonnulli, qui usque ad centum, & decem feudorum genera ennumerarunt, in quorum classe fuit, Thó. de Marinis, nos autē ad certa quędam capita, ordine methodico reuocabimus, ne etiam in hoc, comprendij nostri institutum, multorum inculcatione excedatur.

Sciendum est igitur, quòd diuisionis speties duæ sunt, quarum altera est essentialis, altera vero accidentalis. Essentialis

est

est illa, quæ fit per ea, quæ rei substantiam attingunt, accidentalis autem est illa quę fit per ea, quæ à rei substantia, aliena habētur. At utriusque diuisionis, triplex est ratio, nam essentialis prima est, qua genus in suas formas, vel differentias diuiditur. In formas, siuę species, hoc modo. Animalium, aliud est homo, aliud ē equus, aliud est bos in differētias, vt animalium, aliud est aquaticum, aliud terrenum, aliud ancipitis uitæ. Secunda est, qua totum in partes distribuitur, vt dialectica, in rationem inueniendi, & in rationem iudicandi, distribui solet. Et Theorica in inuentionem, collocationem, elocutionem, memoriam, & pronuntiationem. Quo genere diuisionis, seu mauis partitionis, Oratores & Poetæ, sæpe vtuntur. Tertia est, cū vox æquiuoca in suas significationes distinguitur, quę sæpius & verius distinctio, quàm diuisio appellatur, vt cum dicimus canem esse terrestrē, marinum, & cælestē. Accidentalis autem diuisio & ipsa triplex est. Prima est illa, qua accidentia, per res subiectas distribuere solemus. Qualis hęc

fuerit.

fuerit. Bonorum alia corporis, alia animi, alia fortunæ,& virtutum, aliæ sunt positæ in ratione, aliæ in voluntate, siue appetitu, aliæ in alia parte. Cuius generis diuidendi differentiæ, ex sola cathegoria substantię petuntur.

Secunda est, quæ res subiectas per accidentia, atque attribuita partitur, quali vsus est Cicero in partitione oratoria, quando hominum duo genera fecit. Alterum urbanum, Agreste alterum, quæ quidem forma, per nouem categorias, in quibus accidentia distributa sunt, diffunditur latissimeque patet, quod exemplo hominis comprobari potest, si per ea diuidatur, quæ illi insunt, cum tamen illius natura vna,& simplex sit.

Propria & impropria feuda quænam sint.

SVMMA igitur feudorum diuisio ea erit, quæ in rectum diducitur, & non rectum, quandoquidem accidentia per res subiectas distribuat,& ex categoria su

stantiæ

ſtantiæ petatur. Rectum feudum dicimus, quod propriam feudi naturam tenet, eam ſ. quę ex diffinitione colligitur, videlicet, primò, quòd beneuolè & liberè concedatur, ſecundò, quòd tranſeat ad hæredes, tertiò, quòd tranſeat ad ſuos, quartò, ꝗ hæredes ſint maſculi, quintò, quòd pro ipſo feudo præſtetur ſeruitium, ſextò & vltimò, quòd ſeruitium ſit perſonale, & non reale. Ex quo ſequitur, quòd illud erit nō rectum, & improprium feudum, quod degenerat in ſupradictis, & ſic primo loco, feudum improprium eſt illud quod emitur, & quod non amore & honore, ſed pro pecunia datur, ſecundò, feudum temporale eſt improprium, quod lapſo certo tempore, ſiue expreſſo, ſiue tacito finitur, vt eſt feudum habitationis, mercedis, & offitiorum, exempli gratia feudum guardiæ, gaſtaldiæ, aduocariæ, cancellarię, commiſſariæ, ſcutiferi, curſoris, & ſimilium. Tertiò feudum eſt improprium illud, quod eſt alienabile in extraneos, vt quando conceditur pro ſe, ſuis & quibus dederit. Quartò eſt improprium illud feudum, quod eſt

fœmi-

fœmineum, nam & ipsum à vera feudorum natura recedit, licet fœmina sit heres sanguinis. Quintò est improprium feudum annalis præstationis; quando.s.pro eo præstatur seruitium aliquod reale. Sextò & vltimò, adhuc illud impropriũ dicitur, quod est liberum & francum, pro quo nullum præstatur seruitium. Intelligatis tamen feuda esse impropria in alteratis, nã in non alteratis propriã feudorũ naturã habẽt, c.primo, de feud. non habẽt. propr.natur.feud. ex quo sequitur, quòd feudum emptum in capite acquisitionis erit improprium, & eo excepto in reliquis naturam proprij feudi retinebit. Vnde infero, quòd emptor feudi non cogitur petere nouam inuestituram à domino, ex quo non fit inuestitura pro feudo empto, secundum Isern. in c.primo, §.præterea si quis in feudatus. num. 29. de prohib. feud. alien. per Federic. & in c. 1. §. si minori. nu. secundo, si de feud. defunct. fuer. controuers. Quod intelligite respectu releuij soluendi quia illud soluere non tenetur, vt declarat Tho. Mari. de feud. cum fidelit. nu. 33.

est autem releuium honorarium, quod nouus vasallus patrono introitus causa elargitur, quasi morte alterius vasalli vel alio casu feudum ceciderit, quod iam à nouo subleuetur, sic & in emphiteusi, cum fundus alienatus est, domino quinquagesima pretij pars erogatur, l.3.C.de iur.emphit. quod laudemium appellatur, rectius laudatiuum dici voluit Bude. siue donatiuum, vt voluit Alciat. Infero secundò, quòd si feudum est emptum ex pecunia paterna, & in eo debeat succedere primogenitus, tantum ille primogenitus conferre debet fratribus, quãtum ex patris substantia discessit pro emptione ipsius feudi, vel eis exhibere partem, secus si aliter quàm ex pecunia propria pater acquisiuerit ipsũ feudũ, quia tunc non confertur extimatio cum alijs fratribus, ita idem Iser. in d.c.primo. §.præterea ducatus.de prohib.feud.alien. per.Federic. & ibi latè Sigismũd. Iofred. per plures columnas, Luc.de Pen.in l.prima.C.de imponend. lucr.descript.li.x.Infero tertiò, quòd eo casu, quo vasallus amittit feudũ, & diuestitur per dominum,

non

non perdit precium, quod pro dicto feudo exbursatum fuit, tex. glo. & doct. in c. 1. de natur. feud. quod tamen non firmo. Infero quartò, quòd ex quo in capite acquisitionis est improprium, fęmina non poterit in eo succedere, vt voluit idem Iser. in c. 1. §. cum uerò Cōradus, aliàs. §. hoc autem, & Laudens. in. §. & quia. de his qui. feud. dar. pos. quod sequitur Iacob. de Sancto. Georg. in inuestit. feudal. in uerbo. Et fœminis, vbi attestatur se uidisse, ita iudicari contra opinionem Odofred. qui affirmatiuam sequebatur, idem tamen Iacobin. saluabat opinionem Odofred. in uno casu, quando aliquis emisset comitatum, uel ducatum, & promisisset soluere cēsum singulis annis, quia tunc talis titulus esset censualis, & non feudalis. Sed mihi nō placet, quia hæc restrictio est extra materiā, nos. n. dicimus, quòd fœmina succedit in feudalibus, & non in cēsualibus & ita etiā reprobauit Tho. Mari. de feud. fœmin. nu. 21. Aliter saluabat Bal. in. d. c. primo. §. & quia vidimus. qui feud. d ar. Pos. duobus. s. concurrentibus, primum est, quòd

feudũ ſit emptum iuſto prętio, quia beneſi tium nõ recipit, qui tantundem ſoluit. Secundũ, quando nullum ſeruitium eſt pro eo pręſtandum, ſequitur conſulẽdo Cur. Iun.conſ.49.Soc.Iun.conſ.165.nu.16.volumine primo.mouentur per tex.in c.ſi cũ militia.de capitul. extraord. Conrad. qui tex. eſt apocriphus, vt ſupra dixi, & non debet haberi pro lege, ſi tamen vobis placeret opinio Bal.intelligatis eam procedere, quando non eſſent alij maſculi de agnatione, quia tunc poſſet ſuccedere, ita habetur apud Bernard. Mursmer. practicarum obſeruat. libr. primo. titul. de feud. cap. 17.

Secunda ſpecies feudi improprij eſt tẽporalis ad differentiam perpetui, quod eſt proprium, temporale autem dicitur, quod lapſo certo tempore, ſiue expreſſo, ſiue tacito, finitur, ſecundum Bal. in c.primo. in princip.de feud.guard.Huiuſmodi eſt feudum habitationis, quod eius eſt naturæ, vt cum perſona accipiente pereat.l.ſi habitatio.§.ad hæredes.ff.de vſ.& habitat.Præterea eius eſt naturæ, vt deſerta habitatio-

ne

ne feudum amitatur, secundum Bal. hic. nu.39. qui tamen adducit tex. in c. summo pere. §. inter, de capit. extraord. Conrad. Sed quærit idẽ Bal. An vasallus possit tunc alteri locare, quãdo domus alicui data est in feudum ad habitandum, & concludit pro parte affirmatiua, quòd possit locare, quia non videtur habitationem deserere, qui dimittit inquilinum. l. cum scimus. C. de agricol. & censib. li. xi. l. prima. C. si. per vim, vel alio modo. Qui enim per alium habitat, & cõmoda percipit, per se ipsum habitare videtur, vnde fit, quòd fructuarius possit locare. l. antiquitas. C. de vsufruct. Idem tamen Bal. limitat, quando in habitãdo per se ipsum, versaretur aliquod commodum domini, nam tunc non posset alteri locare, argumento. l. inter artifices. ff. de solutionib. Huiusmodi etiam est feudum soldatæ, quod eius est naturæ, vt post mortem tam accipientis, quàm etiam dantis extinguatur, c. primo. §. soldata, quis dicat. dux march. & com. Huiusmodi quoque sunt feuda Guardiæ, Gastaldiæ, Aduocariæ, & aliorum offitiorũ, quæ sunt illius

 naturæ,

naturæ,vt finito anno (offitia.n .vt plurimum per annum concedebantur.l .pridie. ff.de fer.l.publius. ff. de condition.& demonstrat.)vel etiam finito tempore stabilito,(dominus enim longius spatium præstituere potest) reuocantur,etiam non restituto precio, quod in eã rem datum est. c.primo.de feud.guard.& ibi Aluarot. declarat . Intelligatis tamen feuda ista esse impropria in hoc, quòd non transeunt ad hæredes in reliquis aũt sunt recta & ꝓpria sic feuda cameræ, & caneuę recta vocauit Obertus, in c.primo.§.siverò.quid sit. inuestitur. Sed an valeat pactum, vt hæc feuda nunquàm reuocari possint, quærit Bal. hic.nu.54. qui post Iacob. de Beluis. quem allegat,dicit,valere tale pactũ, quia prouisio conuentionalis est potẽtior prouisione legali,argumento.l. quod si nolit. §. quid ita.ff.de ædilit. edict. vbi in materia redhibitoriæ,ea cõuẽtio rata habetur, vt redhibeatur intra certũ tempus, si autẽ de tempore nihil conuẽtũ sit, datur actio intra sexaginta dies,si verò conuenerit,vt in perpetuũ fiat redhibitio, Vlp. putat, &

hanc

hanc conuentionem valere.

Tertia species feudi improprij est transitorij ad hæredes extraneos, qui non sunt de sanguine acquirẽtis feudum, prout est feudum, quod conceditur alicui ea lege, eoq; pacto, vt ipse habeat sui, & quibus dederit. c. primo. de feud. non habet. propr. natur. feud. istud feudum est infrascriptæ naturæ. Primò, quia in quamcunque personam, etiam sine volũtate domini, alienari potest, siue masculum, siue fęminam, siue agnatum, siue extraneum, nõ solum vt feudum, sed vt allodium, d. c. primo. de feud. non habent. propr. natur. feud. Secundò, illius est naturæ tale feudum, quòd licet à vasallo in quamcunque personam alienari possit, sine consensu domini, tamen quamdiu apud illum primum vasallum fuerit, qui hac conditione accepit, habebit recti feudi naturam. Ideo fidelitatis iuramentũ præstare tenetur, seruitia exhibere, & ex eisdem causis ammittet, quibus & verum feudum, d. c. primo. in secundo respons. de feud. non habent. propr. natur. feud. Tertiò, adhuc eius est naturæ, quòd si vasallus

mortuus non alienauerit tunc transmittitur ad solos masculos, sicut aliud feudum, propter illam regulam, quæ colligitur in d.c. primo. de feud. non habent. propr. natur. feud. videlicet, quòd feudum in alteratis degenerat à vera feudorum natura, in non alteratis autem retinet propriã feudi naturam. Quod diximus de feudo concesso pro te, tuis, & quibus dederis, quòd sit alienabile etiam in allodium, debet intelligi, si verba inuestituræ sint concepta eo modo, quo proposuimus, cæterum si dominus ita dixisset. Do tibi, tuis, & quibus in feudum dederis, hoc casu, vt rectum feudum censebitur, eo excepto, quòd vasallus sine domini voluntate in quelibet alienare poterit, ut dicit tex. in d.c. primo. in fi. Notate igitur differentiam inter istos duos casus, An scilicet dictum fuerit, (& cui dederis) An uero dictum fuerit (& cui dederis in feudum) sed quærit Sonsbech. par. quinta. nu. octauo. An vasallus ex concessione illius clausulæ (& cui dederit) possit illud feudum facere allodium etiã quoad se, cum etiam in alios extraneos possit

illud

illud liberè transferre, & concludit quòd non, & rectè quidem, per illam regulam quæ habet, quòd nemo sibi causam possessionis suę mutare potest, l. cum nemo. C. de acquir. possess.

Quarta species feudi improprij est fœminei, ad differentiam masculini, quod est proprium, vt in diffinitione uidimus. Fœmininum dupliciter consideratur. Primò illud, quod à fœmina est aquisitum, & istud est eius naturæ, quòd etiam si pacto prouisum non sit, vt fœmine succedant, nihilominus succedent, masculis non extantibus, si tamen adsint masculi excludentur, c. primo, de feud. fœmin. Secundò dicitur fœmineũ, etiam quòd à masculo sit acquisitum, cum pacto, quòd hæredes sui masculi & fœminę succedant, & istud est huius naturæ; Primò, quòd licet copulatiuè sit in inuestitura compræhensum quòd filij & filiæ succedant, non tamen simul venient, sed demum non extantibus masculis. c. primo. §. filia. de success. feud. c. primo. §. quin etiam, in titul. Episcop. uel Abbat. Idem dicatis, si dictum fuerit, masculis

lis cum fœminis, quia non est differentia, an dictum fuerit, illi & illi, vel illi cum illo.l.si quis Titio.ff.de usuf. accrescend.l.illi cum illo.ff.de usufr. legat. nec est differentia, an legetur fundus cum domo, vel fundus & domus,l.si quis inquilinos. §. si ita legatum. ff. de leg.primò. Secundò est eius naturæ tale feudum sic concessum, ꝙ filia semel exclusa,erit semper exclusa, ipsa & eius soboles,ita Bal.Iser.Aluarot.Pręposi.& alij, in. c.primo.§.quin etiam Episcop.uel Ab. per illũ textum, ibi.Vlterius fœminę non admitantur, pro qua opinione etiam consuluerunt quamplures relati per Cur.in tertia par.quęst.27. Sed ea opinio mihi non probatur,& eam reprobauit Sonsbech.par.nona.nu.128.qui mouetur per tex.ĩ c.primo.§.si duo fratres.de feud. Marchi.in fi.ubi æquiparatur feudum acceptum pro masculis & fœminis,cum feudo nouo,accepto à duobus fratribus, pacto, ut sibi mutuò succedant, sed certum est, quòd si alter fratrum moriatur cum liberis, q postea & ipsi e fatis migrauerint, succedit frater, ergò &c. Non obstat tex.

 in

in d. c.primo. §. quin etiam, Episcop. uel Ab. Quia intelligi debet, donec superest masculus, in ambigua enim oratione ille intellectus semper est amplectendus, qui communi iuri consonat, qui sit humanior, uerisimilior, rationabilior, & careat uitio. l.quoties.l.semper in dubijs. ff. de regul. iur.l.quoties.ff.de uerbor.obligat.l.in ambigua, & l. benignius. ff.de legib. Sed an fœmina semel admissa per masculum excludatur, qui postea natus sit, glos.in.c.primo. de eo qui. sib. uel.hęred.illam excludit, quia id hæredi licere debet, quod licebat etiam defuncto.l.qui in ius alterius.ff. de regul.iur. sed defuncto licebat excludere fœminam, ergo &c.

Secundò, fœmina conditionaliter feudum habere uidetur, si masculus non superest, c.primo.§. filia. de succes. feud. ideo conditione existente ius illius resoluitur. l.necessario.§.quòd si pendente.ff.de pericul.& commod. rei vendit. & maximè illud, quod contra propriam naturam contractus erat acquisitũ. l.si vnus.§. pactus, vers.quod in specie.ff.de pact. Tertiò.quando

do ius in eum casum peruenit, à quo incipere non potest, debet vitiari. l. quia in eũ. ff. ad l. aquil. vt in libertorum assignatione responsum est. §. datur. inst. de assignat. libert. Cõtraria tamen opinio receptior est, & verior, quia illud quod aliquid acquirẽdum impedit, acquisitum non potest tollere, l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. quod. n. legitimè factum est, rescindi non debet. c. factum legitimè. de regul. iur. in 6. Non obstat quòd id hæredi licere debet, quod licet defuncto, quia regula ꝓcedit in iure reali, secus in iure personali, vt declarat Dec. in d. l. qui in ius. Non obstat, quòd fœmina intelligatur habere feudum sub conditione, quia conditio intelligitur tempore aditionis, post aditionem, non potest considerari, quia est actus legitimus, qui non recipit diem, neq; conditionem. l. actus legitimi. ff. de regul. iur. Non obstat, quòd peruenerit ad eum casum, à quo incipere non potest & ideo vitietur quia procedit quando factum est imperfectum, secus si perfectum, l. pluribus. §. & si placet. ff. de verbor. obligationib. & de tali im-

li imperfecto loquitur tex.in dicto. §. datur. Quinta species feudi improprij est liberi & franci, pro quo nullum prestatur seruitium, ad differentiam recti feudi, quod datur ad hoc vt vasallus seruiat, dicitur francum, quia est liberum & solutum à seruitijs, siue operis vasallorum secundum Bal.hic l.in tradendis,cum ibi not.ff.commu.prædio. sed inde videtur sequi absurdum propter manifestam contrarietatē, & quòd propterea talis infeudatio nō debeat ualere,c. solicitudinē extra,de appellat, in glos. fin. l. vbi repugnantia .ff.de regul.iur.si.n. esset omnino liberum,potius esset donatio, quàm feudum,sicuti.n. quis non potest esse liber & seruus simul, ita quoque non poterit esse vasallus & liber simul, ideo Io. Andr.in addit.Specul.in titul. de prescript. sic distinguit. Aut in tali concessione feudi fuerunt aliqua seruitia expressa, & ad illa tenetur vasallus propter conuentionem, argumento.l.vt iusiurandi. §.iurare.ff.de oper.liberto.aut nulla seruitia sunt expressa, & tunc aut præstitit uasallus iuramen-

tum

tum fidelitatis, & tenetur tantum ad ea, quæ habentur in titul. de for. fidelit. cum titul. seq. aut nullum præstitit iuramentũ, & adhuc tenetur ad ea, quæ habentur in dicto titul. de for. fidelit. ad alia autem nõ tenetur. Dicit tamen Oldrad. in cons. 234 incipit factum tale est, quòd licet teneatur ad ea, quæ in sacramento fidelitatis cõtinentur, tamen inter hæc non reperitur, quòd aliquis debeat dominũ sequi in bello, & si teneretur, deberet hoc facere expensis domini, maximè si longus esset excursus. Quod Oldr. consilium refert Bal. in c. primo, in princip. de capita. qui cur. vẽd. animaduertendum tamen est, quòd quando feudum est francum à seruitijs, seu operis exhibendis, non tamen est francum à maleficijs, siue in faciendo, siue in tacendo consistentibus, vt supra ostendimus.

Feudi franci natura multiplex est, Primò, in tali feudo succedit ecclesia saluo iure domini, licet in alio feudo non succedat, ut voluit Bald. in auth. nisi rogati. C. ad Trebellia. quem refert Curt. par. prima sui tracta. quæst. 8. notant doct. in cap. cum

inter

inter dilectos, de fid.instrument.& in c.fi. de reb.ecclef.non alienand.contrarium tenuit Sonsbech. per ratione expressam in c.primo, de alien. feud. dum ideo non admittitur ecclesia, quia feudum nunquam reuersurum sit ad dominum, cum ecclesia nunquam desinat esse hæres.

Secundò, licet ius testandi non habeat locum in feudis.c.primo, de succes. feud. cap. primo, §. donare. qualit. olim feud. poter. alienar. tamen hoc fallit in feudo franco, argumento, l.si quando.C.de inof fit.testament.& ita Bal.uoluit in dicta, auth.nisi rogati, C.ad Trebellia.quem sequitur idem Cur.in dicta par.sui tracta. Tertiò eius naturæ dicunt esse tale feudum, ut vasallus illud alienare possit inuito domino, saluo tamen semper iure ipsius domini, secundum Bal. in l.prima. C. si à non compet.iudic.quē refert & sequitur Cur. in dicta pri.part. quæst. x. num.31.& Zas. in x.part.

Sed ego in vtroque capite puto contrariū verius esse, & sic, quòd vasallus non possit de eo testari, nec illud alienare, per

textum

textum clarum & apertum in d. c. primo, de feud. non hab. propr. natur. feud. qui tex. in effectu vult, quòd in solis alteratis, feudum deficiat, quò ad propriam naturam, in alijs verò semper suam seruet naturam.

Quartò dicunt, tale feudum esse huius naturæ, quòd refutatio non habet in eo locum, licet in alijs feudis admittatur, ita singulariter Bald. in c. cęterum, de iudit. extra, & malè. Quia si habet locum in aliis, quæ ratio potest esse, quòd non habeat locum in feudo franco, cum maximè in alijs retineat propriam feudi naturam, immo multo magis debet habere locum in feudo franco, quod magis participat de gratia, quãto minus vasallus obligatur ad seruitia. Alij addunt aliam naturam in materia successionis fœminarum, sed quia iam supra reprobauimus, non repeto, ne recoctam Crambcn (vt est in prouerbio) ad mẽsam reponere videar.

Sexta species feudi improprij est, quãdo pro eo præstatur annua pensio, ad differentiam feudi proprij, pro quo præstatur

serui-

ſeruitium perſonale. Huius feudi natura hæc eſt, quòd ſi vaſallus ceſſauerit per biẽnium vel triennium ſoluere penſionem, debet priuari feudo, ſicut emphiteuta priuatur, ita voluit Innoc. in c. ad apoſtolicæ, de re iudic. in 6. per illum textum, vbi Papa priuauit Federicum Regno Siciliæ, quia ceſſauerat per nouem annos, & vltra, penſionem ſoluere, idem voluit Bald. in c. quę in eccleſiarum, de conſtitutio. dicens, ꝙ hoc eſt ſingulare dictum Innoc. & ꝙ pro eo eſt text. unicus in vſibus feudorum, in cap. primo, §. ſed non eſt alia, quæ fuit. pri. cauſ. benef. amittend. vbi non eſt alia iuſtior cauſa beneficij amittendi, quàm ſi recuſauerit facere ſeruitium, pro quo datum fuit, cui textui (inquit Bald.) nec Apollo reſponderet. Contrariam opinionem tenuit Speculat. in titul. locat. §. nũc aliqua, verſ. 85. quem ſequitur Imol. in c. 2. extra de feud. qui ſubdit, quòd etiam ſi per mille annos vaſallus ceſſaret, non caderet à iure ſuo, & iſta eſt magis communis opinio, vt inquit hic Iaſ. nume. 57. Pro qua opinione eſt tex. in c. primo. §. licet. ſi

de feud.defunct.sit content.inter.domin. & agnat.vbi vasallus non tenetur præstare seruitium domino, nisi sit requisitus, etiam si staret per mille annos, ergo per lapsum biennij, vel triẽnij nõ potest priuari, aliàs si posset priuari, illa dies tacita interpellaret, & constitueret in mora, secundum gl. & Doct.in leg.si mora. ff.solut. matrimo. Et ita tenendo possumus respondere adductis in contrarium, ad primum de.c. ad apostolice.de re iud.in.6. Respondet Geminian.ibi, ꝙ non fuit priuatus propter nõ solutum canonem, sed propter quatuor causas ibi relatas, subdit postea tex. posset etiam merito repræhendi, quòd annuam pensionem mille scutorum per nouem annos, & amplius soluere prętermiserat, & sic videtur pręsuponere, quòd per hoc non incurrisset pœnam priuationis. Ad secũdum de c.primo.§.sed non est alia. quæ. fuit. pri.caus.benefit. amittend. respondet Aluar.ibi, quòd ille tex.loquitur, quando ex illa tantum causa fuit concessum feudum, secus si datur principaliter ob fidelitatem, & vltra ob pensionem aliquam, quia pen

sio

ſio eſt cauſa impulſiua,& non finalis.

Tenentes primam opinionem, quòd ca dat à feudo, reſpondet ad.§.licet vaſallus. ſi de feud. defunct. content.ſit. quòd ille tex. loquitur in ſeruitijs perſonalibus ſecus in realibus. Tertia fuit opinio Martin. Laudenſ. in c. primo. in princip. qui feud.dar.poſ.cum diſtinctione,ita vt dicamus. Aut in infeudatione cõtrahẽtes principaliter habuerunt reſpectum ad præſtationem realem,ac reditum, ſiue cenſum, & commodũ burſale potius, quàm ad beneficium & gratiam feudi,vt in hoc exemplo. Princeps inueſtiuit te de feudo ex quo annuatim percipiuntur mille,cum pacto, quòd annuatim ſoluantur quingenti aurei,tunc ſi ceſſaueris per triennium, poteris priuari volente domino, per doctrinas Bal.ſupra in diffinitione allegatas, videlicet in l.liberti.C.de oper.libert. in c.ſi cautio.extra.de reſcript.ĩ c.primo.de cauſ. poſſeſ. & propriet. Aut in infeudatione principaliter habuerunt reſpectum ad gratiam,vt in hoc exemplo. Princeps inueſtiuit te de feudo, cum pacto,quòd ei ſoluas

annuatim accipitrem,enſem,vel libram pi peris,tunc ſi ceſſaueris,non poteris priuari feudo, quia magis innititur gratiæ quàm ſolutioni, adducit quod notabiliter voluit Butr. in c. in literis. de reſtit. ſpoliat. vbi dixit,quòd ſi aliqua caſtra dent ciuitati brauium,,vel banderias,in feſto principali ciuitatis(vt eius verbis vtar)ſignificatur ſubiectio caſtrorum,& quidam honor Quarta fuit opinio Iaſ.nu. 64. qui & ipſe ſic diſtinguebat, Aut ſumus ĩ feudo proprio,per Principem gratis conceſſo, & pro quo vaſallus tenetur ſolum ad ſeruitia perſonalia, tunc etiam ſi triennio, immo per mille annos ceſſauerit, non cadit à feudo, per tex.in. d.cap.primo.§.licet.ſi de feud. defunct. ſit controuerſ. & in c.primo.§. ad hoc. hic finit. lex Conrad. & per alia iura requirentia interpellationem,& ita etiam procedit text. in. d. c. primo.§.ſed nec eſt alia, quæ fuit pri. cauſ. benef. amittend. Aut ſumus in feudo tali, pro quo vltra ſeruitia perſonalia conuentum eſt,vt præſtetur etiam aliquid reale conſiſtens in pecunia, frumento,& ſimilibus & tunc ſubdi

ſtin-

ſtinguit. Aut ſeruitiũ perſonale ẽ dignius & principalius reali præſtatione, vt quia realis penſio eſſet modica, vel eſſet præſtatio enſis, aut accipitris, tunc putat iſtud eſſe verum & proprium feudum, & per conſequens de eo iudicari debere, ſicut diximus de feudo pro quo præſtetur perſonale ſeruitium, ea ratione, quia debet attendi id quod eſt dignius & principalius. Aut penſio realis eſt maior & principalior, q̃ ſint ſeruitia perſonalia, puta quando præſtaretur magna quantitas pecuniæ vel frumenti, tunc dicit Iaſ. ꝙ feudatarius ceſſans cadit à feudo, ſicut emphiteuta, quia non eſt propriè feudum, ſed emphiteuſis per doctrinas Bal. ſupra allegatus. Hęc opinio Iaſ. in effectu eſt eadem cum opinione Laudenſis, & mihi non probatur, dum conſtituit differentiam inter penſionem paruam, vel magnam, nam ſeruitia habent ſpeciem ſeruitutis, & fidelitas eſt quid incorporale. cap. primo. de for. fidelit. & per conſequens non eſt res, quæ commenſurationem habeat cum cẽſu, vt inquit Camerar. in c. imperialem, in princip. de prohi. feud.

alic.per Federic. Concludo igitur, ueriorem esse opinionem illã, quæ habet, quòd feudatarius non cadat, licet cessauerit per biennium, vel triennium, tum quia debet attendi seruitium personale siue fidelitas, tum etiam quia, quando sunt duæ regulæ, vna affirmatiua, & altera negatiua, semper pręualet negatiua, nisi aliud ex cõiecturis appareat, ita communiter traditũ esse testatur Soc.Iun.in cons.200. volumine. primo. Sed habemus regulam negatiuam ĩ c.primo.§. licet.si de feud. defunct. sit content. ergo non debemus attendere regulam affirmatiuam priuationis in materia emphiteusis. Secundò, naturam huius feudi esse dicunt, quòd fœmina in eo succedat, quia magis emphiteusis, quàm feudum iudicatur, quo fit, vt fęmina in eo succedere possit, nisi tenor inuestituræ repugnet, vt inquit Bal.in.d.l.liberti.C.de ope. libert.idem Bal.in titul. de pac.Constant. in verbo libellarię, ad finem, Alex.in.l.etiã filios.ff.solut.matrimon.& in cons.10.ver. decimò probatur. volum.5. Contraria tamen opinio est verior, quia feudum impro

prium retinet naturam proprij feudi in nõ alteratis, vt in sępe allegato capit. primo. de feud. non hab. propr. natur. feud. ideo, sicut nõ succedit in feudo proprio, ita nõ succedet in inproprio.

Septimam speciem feudi improprij dicunt nonnulli esse, feudi conditionati, quod datur, & cõceditur ad certum, & determinatum seruitium, quàmuis personale, ad differentiam veri feudi, cuius est natura, vt incerta sint seruitia, exemplum dãt in feudo, quod datur pro associando vxore domini, vel pro filia maritanda. c. primo. §. fin. quid. sit inuestitur. vel pro seruiẽdo domino in mensa, vel etiam quòd debeat seruire cũ vno equo, prout dicta excẽpla traduntur per glos. & doct. in c. primo. §. final. de capit. qui cur. vendid. sed mihi non probatur hæc opinio, dum dicunt feudum esse improprium, quando datur pro certo seruitio, cum diffinitio compræhendat seruitia tam certa, q̃ incerta, tum ẽt quia, habemus regulam, quòd expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, l. hæc verba. ff. de legat. primò. quæ regula

maxime, habet locum; quando expressio eius quod tacitè inest, est de necessitate, secus verò si ex voluntate, vt per Bar. in leg. cēturio. ff. de vulg. & pupil. sequitur Dec. in l. humanitatis. C. de īpuber. & ali. subst. Natura huius feudi duplex est secundum doctor. Prima, quia tale feudum sine volū tate domini resutari nō potest, & hoc quia certorum seruitiorum expressio plus obli gat vasallum, quàm incertorum seruitiorū promissio, secundum glo. in c. primo. in fi. de capita. qui. cur. vendid. & ibi Doct. Cō trarium est verius secūdum Sonsbech. par. quarta. num. 40. nam licet ad certa seruitia feudum nominatim detur, non minus erit feudum, quàm si detur ad seruitium indeterminatum, text. est apertus in diffinitione feudi, vt supra ostendimus, ideò hęc pri ma natura non admititur. Secundò eius est naturæ tale feudum, quòd vasallus nō tenetur ad aliud seruitium, quàm ad speci ficatum in concessione feudi, secundum glos. in d. c. primo. de capit. qui. cur. vēdid. nec mirum, quia contractus ex conuentio ne legem accipiunt. l. prima. §. si cōueniat.

de-

deposi. l. contractus. ff. de regul.iur.cũ similibus,vnde dominus paciscẽdo cum uasallo, uidetur uoluisse recedere à dispositione legis,& contentare de eo,qđ fuit deductum in pactum,l.cum ita.ff. de condit. & demonstrat. l.quæsitum.§. idem respondit,& l.cum de lanionis.§.cum fundus. ff. de fund. instru. instrumentoq; legat. & ita concludit Iacob. de Sancto Georg. in sua inuestitur.in verbo,& promiserunt. nu. 28.sed hæc opinio mihi non probatur, quia licet fiat pactum, quòd certa seruitia præstentur,etiam degenerantia à feudo,tamen non intelliguntur remissa illa seruitia;quæ veniunt ex natura feudi,argumento tex.in.l.quoties.ff.de actionib.& obligat. vbi, quoties lex obligationem introducit,etiam veteres actiones competunt, nisi nominatim cauerit, vt ea sola vtamur, & ita concludit Iacob.de Ardiz.in sua summa, cap.33.Iser. & Aluarot. in. d.cap.primo.in fine, de capitan. qui. cur.ven did.

A quan.

A quantitate.

ALtera & secunda feudorum diuisio ea est, quæ consideratur per accidentia, quæ quidem forma diuidendi p illas categorias, in quas accidentia distributa sunt, diffunditur, latissimeque patet. Primò feudum considerari potest in prędicamento quantitatis ita, vt aliud sit magnum, aliud paruum. Magnum, an paruũ sit feudũ, ex persona & loco dignoscitur. l. penult. ff. de condit. & demonstrat. & ex qualitate rei, atque seruitij. l. Mæuia, in fi. ff. de legat. annu. Feudum exiguum eius est naturæ, vt iuramentum fidelitatis in eo non præstetur, quia non est verisimile, dominum, vel vasallum cogitasse de fidelitate, argumento. l. scio. ff. de in integr. restitut. ita Iacob. de Ardizo. in sua sum. qualit. iurar. debeat vasal. fidelit. qui allegat tex. in. c. de fidelitate. de capitul. extraord. Cõrad. Idem voluit Paris de Put. de feud. re integrat. vers. pone quòd Rex, vbi adducit multa pro confirmatione. l. Scio. de in integr.

tegr. restitut. Primò, quia pro paruis vitijs non rescinditur contractus. l. si prædium. de ædil. action. Secundò, quia fiscus qui non potest donare fiscalia, potest tamen donare modica, secundum Bal. in l. multū. de commu. rer. alienat. Tertiò. quia ratione guerræ, vel pestis non remititur solutio parui census, secundum eundem Bal. in. l. prima. C. de iur. emphiteu. Vnde inferūt doctores, quòd in feudo exiguo fœmina potest succedere, ita Præpos. & Afflict. in. c. primo. §. hoc autem notandum. de his qui feud. dar. pos. Sed non placet, quia licet feudum sit exiguum, recipit tamen determinationem seruitij & fidelitatis secūdum qualitatem feudi, l. cum post. §. gener. ff. de iure. dot. Nec obstat regula. l. Scio. ff. de in integr. restitut. quia respondeo, quòd regula procedit in his, quæ promituntur ex speciali priuilegio, & contra ius commune, secus est in his quæ conceduntur secundum ius commune, quia in his curamus de minimis, ita Bar. ī d. l. Scio. pulchrè Ias. in auth. qui rem. C. de sacros. eccles. vbi ponit tres decim casus, in quibus

bus vnus numus consideratur, Ideo cõclu do etiam in feudo exiguo præstari fidelitatem, & per consequens, fœminam non posse succedere.

A qualitate.

FEVDVM potest considerari in prædicamento qualitatis, tribus modis. Primò aliud seculare, aliud ecclesiasticum, seculare est, quod à Principe, vel domino seculari datur, licet vasallus esset persona ecclesiastica, nam & clerici possunt à laico feuda accipere. c. primo. §. fin. de capitul. Conrad. c. primo, de his qui feud. dar. pos. Ecclesiasticum dicitur, quod ab ecclesia, Abbacia, Episcopatu, & similibus datur. c. primo. episcop. vel abbat. c. secũdo. extra. de feud. licet vasallus sit secularis. Feudi ecclesiastici natura duplex est, prima, quia episcopus, vel prę latus, qui dat inuestituram, non potest grauare successorem vt alteri det feudum post mortem possidentis. c. primo. qui. success. feud. dar. teneant. Laici autem natura est contraria, quia si tale

tale feudum alicui datum fuerit, post mortem possidẽtis eorum hæredes, seu successores ratum habere debent, c. primo. §. laici. qui succes. feud. dar. teneant. Ratio diuersitatis, quia in feudo ecclesiastico, successor non habet feudum à prædecessore iure hæreditario, sed iure proprio, at in feudo seculari, succedunt tanquàm hæredes, quo casu succedit regula l. ex qua persona. ff. de regul. iur. sed hæc prima natura, recipit tres notabiles limitationes. Prima est, quando prælatus successor nõ reclamaret, Laudens. in. d. c. primo. qui. succes. tene. nu. quinto. Secunda, quando primi vasalli consensus interuenit simul cum inuestitura prælati, quia tunc potest alium inuestire ad præiuditium successoris, ita Laudens. & Cardin. in d. c. primo. qui. succes. feud. dar. tene. necnon & Iser. Aluarot. & Afflict. Tertia, quando est data licentia uasallo testandi de feudo, ita Paris de Put. de feud. reintegratio. cap. 18. nu. xi. cum. sequent. pro qua opinione etiam consuluit Francis. Bursat. cons. 29. per totum, ea potissimum ratione motus, quia licẽtia ista,
est

ẽſt gratia, at gratia non expirat per obitũ concedentis, ſed obligat ſucceſſorem. c.ſi cui, de prębend. in 6. c.ſi ſuper, de offit. de-leg. in 6. not. doct. in c.fi. de offi. legat. ergo &c. Cõtrarium cõſuluit Hier. Gabriel. in conſ. 83. per totum, cuius opinio etiam mihi magis placet, quia aliàs poſſet indiſtinctè præceſſor ſuplantare ſucceſſores, ſi quidem poſſet huiuſmodi licentias concedere, vt inquit Card. in clement. fi. de procurat. nu. 6. Nec obſtat, quod dictum fuit de gratia, quia reſpondeo, negando in primis aſſumptum, quia non eſt gratia propriè, ſed conſenſus, qui requiritur ratione præiudicij eius, qui conſentit, vt not. doct. in c. imperialem, ideo non debet extendi, niſi quatenus militat ratio præiudicij, cuius cauſa requiritur, Bar. in l. centeſimis. §. fin. ff. de verb. oblig. & ſic non debet extendi vltra vitam dñi concedentis Secũdò reſpõdeo, dato quòd iſta licentia ſit gratia, dico, quòd gratia morte cõcedentis nõ expirat, conceſſa à ſummo Pont. ſed conceſſa ab inferiore, expirat, præcipuè, quando eſt conceſſa ſine cauſa & irrogat pręiuditium

eccle-

ecclesiæ, & successori, Host. in. c. pen. de cleric. non resident. & ibi Butr. Ancar. & Imol. qui hãc dicit esse communẽ opinionem, & latius cæteris id explicat, & not. Doct. in. c. fi. ne. prælat. vic. suas. vbi Butr. post Innoc. declarat, licentiam à prælato concessam sine causa, non esse realem, & ꝑ consequens non obligare successorem, videte Hier. Gabriel. in alleg. cons. 83. vbi pulcherrimè defendit hãc partem. Secunda natura feudi ecclesiastici est, quòd prima inuestitura non potest alterari in deteriorem conditionem ecclesiæ ita Iacob. de Beluis. in. c. primo. de his qui feud. dar. pos. & ibi etiam Aluar. qui dat exemplũ, quando feudum fuisset concessum pro masculis tantum, nam non posset extendi ad fęminas, facit tex. in argumentũ. in c. 1. §. profecto. de. l. Cõrad. vbi, qui habet feudum, non potest alij dare, nisi ea lege, qua ipse habet, ita vt si ipse habeat, pro se, & masculis, non potest alteri concedere, pro masculis & fœminis, aliud exemplum potest dari, quando prælatus vellet diminuere seruitium. Secularis autẽ feudi natura

est,

eſt, quòd prima inueſtitura poteſt alterari ad præiuditiũ concedentis,ſecus ad præiuditium vaſalli,cui ius eſt quęſitum.quod diximus de feudo eccleſiaſtico, quòd prima inueſtitura non poteſt alterari, intelligatis, quando alteratio fieret in præiuditium eccleſiæ, ſecus ſi ex tali mutatione appareret de commodo ſuo, ita in terminis Paul.de Caſtr. in conſ.138.in primo dubio,volumine primo.Secundò in prædicamento qualitatis adhuc cõſiderari poteſt Feudum,aliud Regale,aliud non Regale, Regale dicitur,quod àRege,vel Imperatore recognoſcitur habẽs annexã dignitatẽ Ducatus, Comitatus vel Marchionatus,c. 1. de feu.March. Duc.& Com. Nõ regale dicitur, quod vel ab inferioribus à Principe recognoſcitur, vel etiã ab ipſo Principe, ſed tñ nõ habet annexam dignitatẽ, c.1.ver.q uerò à Principe.Quis dic.Dux. March. & Cõ.c.1.de his qui feud.dar poſ. vbi Aluar.& alij.Regalis feudi natura triplex eſt, primò.quia in feudo regali,nemo ſuccedit,niſi ab Imperatore,vel Rege, de nouo per inueſtituram acquiſierit. d.

cap.

capit.primo.de feud.March.duc. & comit. hodie tamen usurpatum est, quòd & in eis datur successio,c.primo,in fi.de alie. feud. & glos.in d.c.primo,de feud. March. plus dico vobis, quòd datur in his regalibus successio in infinitium, vnde si moriatur tota domus Regia,& extet aliquis de anti quo sanguine,dato quòd esset in millesimo gradu,succedet, ita not.Bald. in d. c. primo.§.fi.de feud.March. & ibi Aluat. & Laudens.exclamat pro singulari.

Secundò,eius naturæ est feudum Regale,quòd non diuiditur, sed vnus tm̄ admittitur,& reliquis prouidetur,c.primo.§.præterea ducatus,de prohib. feud.alie. per Federic.sed & hoc hodie deconsuetudine in aliquibus locis aliter obseruatur,vt testatur, Melch. Cling licet in multis Italiæ locis seruetur ius feudorum,ideo dicit Bal. in d.c.primo,de feud. March.quòd in feudis regalibus siue dignitatis, consuetudo præcipuè est attendenda.

Tertiò eius est naturæ, tale feudum Regale quòd si controuersia orta fuerit de tali feudo, solus Princeps de eo cognoscit,

exclusis Paribus, etiam quando res cōcernit ipsum principē, ca.primo, apud quem, vel quos, cōtrouers. feud. diffi. c. primo, in princip. de leg. Conrad. quod secus est in feudo non regali, in quo Pares iudicant, & dominus semper excluditur quando causa eum concernit, c. primo, an apud iudic, vel cur. domin. iuncto dicto, c. primo, apud quem, vel quos, controuers. feud. diffi. & d. c. primo, de leg. Conrad. sed hic opportunè Quærit Bal. an Imperator, vel Rex possit alienare castra sui imperij & regni ita vt successori quoque præiudicet. Pro parte affirmatiua, quòd possit alienare, considerat.

Primò, quòd contractus Principis habet uim legis, l. Cæsar. ff. de publ. l. pen. C. de donat. int. uir. & vx. l. bene à Zenone C. de quadrie. præscript.

Secundò, quia Imperator cōcedit summas dignitates, l. probatorias. C. de diuersis. offit. lib. xij. ergo etiam earum territoria cōcedere poterit. Pro parte negatiua, quòd non possit, considerat ꝙ Reges in sua coronatione iurant, se nihil diminuturos.

ros.c.intellecto,extra,de iureiur.nimirũ, si tales gratiæ & concessiones plerunque præsumuntur surreptitię.l.vnic.C.de his. qui à princip.vacationem, acceper.lib. x. Vos pro resolutione ita distinguatis, aut Princeps in totum alienat res sui imperij à se abdicando omne dominium, iurisdictionẽ, & dignitatem.& non valet alienatio,etiam si iuramento firmata fuisset, de ea non reuocanda.d.c. intellecto,de iureiur. Aut non alienat in totum, sed ita vt retineat directum dominiũ, superioritatem & dignitatem, vt fit, quando conceditur in feudum, & tunc. Aut infeudatio fit de quota Imperij, siue Regni,puta de dimidia,de tertia,& de quarta parte, adhuc nõ valet.d.c.intellecto,& ibi doct.aut non fit super quota, sed super aliqua re certa, & tunc aut fit sępius, aut non,si sæpius, vt si daret nunc vnam ciuitatem, nunc aliam, adhuc non valet. Quia tenderet in magnam diminutionẽ iurisdictionis, per ea quæ notantur in c. grandi, de suplend.negligent.prelat. in 6.si non fit sæpius, tunc aut alienatur aliqua res prætiosa,puta in-

ſignis aliqua Imperij ciuitas, ſiue ducatus adhuc ſolus princeps non poteſt, ſine conſenſu Principum, & ſtatuum Imperij, argumento eorum, quæ dicit Archid. in c. cũ redemptor. 12. quæſt. 2. aut res non eſt vſque adeo prætioſa, nec diminuit iuriſdictionem imperialem, & tunc ualet alienatio, ita quòd ſucceſſori in Regno, vel Imperio præiudicat, per tex. in c. primo, qui feud. dar. poſ. & ĩ c. primo, de natur. feud. & hoc referas etiam ad alienationes Epiſcoporũ, & Ducum. ſed vltra Bald. Quæro ego, an quilibet paterfamilias etiam priuatus, poſſit dare feudum, Bald. in c. primo, §. Marchio. & ibidem Aluar. & alij, de his qui feud. dar. poſ. inclinant omnes in partem affirmatiuam, quòd poſſit, mouentur per tex. in c. primo, per quos fiat inueſtit. vbi noui feudi inueſtitura, non poteſt fieri ab eo, qui non habet rerum ſuarum adminiſtrationem, ſed hæc opinio mihi nunquàm placuit, neque nunc placere poteſt, mouet me, quòd totus titulus, de his, qui feud. dar. poſſ. loquitur de Marchionibus Comitibus, & alijs dignitate prçditis, de

priuatis autem nullum verbum, ergo.&c.

Secundò, res in feudum dare, Vasallos habere, continet dignitatem, quia qui habet vasallos, iurisdictionē in eos exercet vt in toto libro feudorum videre licet, sed iurisdictio nō competit, nisi data sit à Principe, qui est tanquàm fons, à quo alij tanquàm riuuli descendunt, vt dicunt doct. in l. 1.ff.de offit.ei.Ergo &c. non ob.text. in c.primo, per quos, fiat inuest. respondeo, quòd ex verbis negatiuis nō licet sū mere argumentum à contrario sensu, secundum doct. in d. l.prima, de offit. eius. Rō. Quia negatiua, nil ponit inesse, vt ibi aliàs diximus.

Tertiò & vltimò, in prædicamento qualitatis potest considerari feudum, aliud nobile, aliud ignobile, nobile potest considerari, vel respectu Principis dantis, vel respectu rei in feudum concessæ, si consideretur respectu Principis dantis, feudum dicitur nobile, etiam si non habeat annexam dignitatem, quia à Principe confertur; cap. 1.quis dic.Dux. Com.& March.& ibi doct.si consideratur respectu

rei in feudum concessæ, tunc tres gradus nobilitatis considerantur. Nobile, minus nobile, aliqualiter nobile, nobile dicitur, propriè, omne feudum regale, vt feudum Ducatus, Comitatus, & Marchionatus, d. c. primo, de feud. March. & hi, qui illa suscipiunt dicuntur Duces, Comites, & Marchiones, & Regni etiam Capitanei, c. primo, qs dic. Dux. Com. & March. minus nobile dicitur, quando isti habentes feuda regalia inuestirent alios, nam isti sic inuestiti à Ducibus, vel Comitibus, aut Marchionibus, consequuntur dignitatem, sed non tantam, & vocantur maiores valuasores, & etiam Capitanei, sed non Regni, vel regis. d. c. primo, in princ. de his, qui feud. dar. pos. & ibi Alu. aliqualiter nobile dicitur, quando habentes feudum minus nobile inuestiunt aliquem inferioré, qui dicitur minor Valuasor, seu Valuasinus, d. c. primo, de his qui feud. dar. pos. & ibi Alua. & c. primo, quis. dic. Dux. March. & Com. animaduertatis tamé, quia Doct. non faciunt differentiã, an quis sit infeudatus de feudo cũ vasallis, vel sine, sed Luc.

de

de Pen. in leg.mulieres. C. de dignit. lib. xij.dicit, quòd nobilitas non quęritur ex feudo,in quo nõ ſunt vaſalli,& rectè.Præcipuum namque veræ atque conſpicuę nobilitatis eſt,habere ſubditos, & vaſallos & dicit Iſer. in c.primo, quis dic.Dux. March.& Com.quòd feudum nobile eſt, quando conceditur terra,Caſtrum,vel aliud habens vaſallos, ignobile igitur feudum dicitur,ruſticum,quod nõ tribuit nobilitatem.ſed an poſſit dari feudum ad aliquod ſeruitium incondecens dicendum eſt ꝙ ſic, vt voluit Iſer. in c. ſi quis deceſſerit, ſi de feud.def.fuer.contr.vbi dicit, quòd ſi quis obligat ſe ad aliquod ſeruitium incõdecens, ſibi debet imputari, de qua dubitat Sebaſt.Neapod.in conſuetud. Neapolit.tit.quib.in reb.hab. locum quar. concord. 27. relatum eſt mihi in Francia eſſe nonnulla feuda pro quibus vaſalli tenentur,mittere par vnum chirotecarum, per baiulum , quod non eſt ſine dedecore vaſalli.

A relatione.

IN predicamento Relationis considerari potest. Feudum ligium, & non ligiū. Ligium est, in quo iuratur fidelitas contra omnes, nullo excepto, quod non conceditur, nec suscipitur nisi ab eo, qui superiorem non recognoscit, non ligium dicitur, quando in iuramento aliquis excipitur, & istud conceditur, & suscipitur ab eo, qui superiorem recognoscit, ita Bal. & Ias. hic in septima. diuis. post alios, quos refert. de feudo ligio, nullibi in iure fit mentio, preterquam in capitulis extraord. Conrad. quæ diximus esse apocripha, & carere legis auctoritate. Quare totam istam, de ligijs, aut non ligijs disputationem fictam, & commentitiam esse arbitratur Hoto. disputat. cap. septimo. At quia in iure Pontificio habemus textum expressum in clement. pastoralis, §. rursus. de sent. & re. iudic. vbi fit mentio de homine ligio, in versiculo homoque ligius, ideo credidit Italicum esse hoc vocabulum, deductū à liga,

quasi ligius sit idē, qui ligatus est, i. immediatè iūctus, siue sit vasallus, siue etiam sit dominus vt ex multis auctoribus ibidem probauit. vt cumq; sit, colligite, quòd in hoc feudo ligio, duo requiruntur, primum ex parte concedentis, alterum ex parte recipientis, ex parte concedētis requiritur, quòd non recognoscat superiorem, adeo ꝙ nonnulli dixerint, uideri impossibile, quòd detur feudum ligium, nisi à Papa quoniā licet aliquis iuret fidelitatem imperatori, nemine excepto, tamē semper intelligitur exceptuata auctoritas sūmi Pontificis, qui est maior imperatore, c. venientes. de iureiur. c. ad apostolicæ. de re iudic. in. 6. clement. vni. de iureiur. At Martin. Laudens. in. c. primo. in princ. de his qui feud. dar. pos. voluit, quòd feudum ligium dicatur, non solum in Papa, sed etiā in imperatore, & Rege, per tex. in. c. 1. §. fi. de prohibit. feud. alie. per Federic. Non ob. quòd in iuramento intelligitur exceptuata auctoritas summi Pontif. quia respōdeo, quòd aliud est, quòd quis excipiatur expressè, aliud quòd tacitè, ideo feudū

ligium

ligium dicitur,quando nullus expreſſe nõminatim excipitur, licet tacitè plures intelligantur à lege exceptuati,ex quo infero,quòd feudum ligium erit ſi cõcedatur, à ſummo Pontif.Imperatore.Rege Galliæ Hiſpaniæ,Poloniæ,& ſimilibus.ex parte ẽt recipientis requiritur, ꝙ & ipſe non recognoſcat alium ſuperiorem,niſi eum, à quo habet feudum ligium, quales ſunt Duces Marchiones,& Comites Imperij Romani, qui neminem alium ſuperiorem recognõſcunt,quàm Cæſarem,ideo ſunt ligij uaſalli Imperatoris, vt inquit Melchior Cling & propterea, ſi vaſallus iurauerit fidelitatem domino à tali iuramento intelligitur exceptuata patria,& communitas ſua, gl. in c.de forma,in uerſiculo, honeſtum, 22. quæſt.final.& in c. petitio,de iureiur. Bal. in.c. primo.de no. for. fidelit. vbi allegat tex.in.c.primo.§.ſi verò.qualit.vaſal.iur.fidelit.qui tex.probat de Principe, dicitur. n.ibi, quòd ſi quis ideo iurat fidelitatem, non quòd habeat feudum, ſed quia ſit ſub iuriſdictione eius cui iurat, vitam, membrum,mentem,& eius rectum honorẽ cu-

ſtodire

ſtódire iurabit, non ſecus igitur quàm patriam, quis Principem reuerebitur & defendet, cum ſit omnibus communis parés, vt dicitur, in authen. neque virum. in fi. ex quo ſequitur, quòd ſubditus, tenetur potius ſeruire ſuo principi, quàm domino, ratione feudi, quod ſenſiſſe uidetur Capi. in ſua inueſt. feudal. in generib. feudorũ in uer. ligiũ, vbi ſaluabat. d. Alphõſum de Sãcto Seuerino, qui partes Regis Chriſtianiſſimi ſequutus fuerat contra Regem catholicum, cui ſacramentum præſtiterat ratione feudi. No. quia eſt pulcherrimus caſus. Ligij feudi natura multiplex eſt ſecũdum doct. primo. In feudo ligio, poteſt quis eſſe vaſallus vnius tantum, impoſſibile. n. eſt, duos eſſe dominos inſolidum vno eodemque iure, l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. commodat. At in feudo non ligio, poteſt quis eſſe vaſallus duorum, vel plurium ſecundum gloſ. in d. clement. paſtoralis. de ſentent. & re iudicat. & dicit Bal. in. c. inter dilectos. extra de fid. inſtrument. nu. 9. quòd in feudo ligio, quis non poteſt duobus dominis ſeruire, quia qui non eſt

cum

cum eo, est contra eum, l.cælicolarũ. C.de iude. At in feudo non ligio, vasallus potest seruire duobus dominis. primo, seruiendo de persona, secũdo autem de castro. No.tamen, quia dum diximus, quòd quis nõ potest esse ligius duorum. Intelligite à principio, secus tamen ex post facto, nam vasallus potest habere duos ligios dominos, ex vno fonte, ita Bald.in.cap. cæterum. extra.de iudit. numero 7. argumento. l. cui fundus.§. fin. ff. de condit. & demonstrat. vbi, si cui sub conditione legatum est, omnis numerus, qui ĩ eius locum substituitur pro singulari persona est habendus, sequitur Ias.hic.nu.110.qui post Io.Andr. in addit.Spec. in.§.quoniam, de feud. dat aliud exemplum, etiam quando essent ex diuerso fonte, dummodo ex post facto contingat, propter accidens superueniens prout etiam dubitari potest super eo non videatur insistere Io.Andr. sed potius ualde dubitare de primo exemplo; quomodo duo ligij ex eodem fonte peruenire possint, cum imperia & Regna sint indiuisibilia, & per consequens, non possit dari ca-

sus

-sus; in quo duopossint esse dñi ligij ex eo
-dem fonte prouenientes. No. tamen, quòd
licet quis regulariter non possit habere
duos dominos ligios, attamen dominus
potest habere plures vasallos ligios post se
ita Bal. in d. c. cæterum. de iudit. & refert
Ias. nu. 109. Nunc pone, quòd Titius est va
sallus non ligius duorum, inter quos domi
nos mouetur bellum, quæritur, cui auxiliũ
præstare teneatur vasallus, in hac quæstio-
ne sunt. 3. opiniones. Prima est quorundã,
qui indistinctè concludunt, ꝙ neutrum iu-
uare teneatur. Mouentur ex duobus. pri-
mò, quando vna res debetur duobus, qui
circa eam conuenire non possunt, alter per
alterũ impeditur. l. quoties. ff. de vsufruct.
vbi si vsusfructus legatus sit Titio, & Mæ
uio, alternis annis, prius Titio, deinde Mæ
uio datur, si uerò duo eiusdem nominis
fuerint, nisi consenserint, vter prius vtatur
inuicem se impedient, sed iste vasallus spe-
ctat ad vtrumque, & ipsi conuenire non
possunt, ergo ipse erit excusatus, donec in
simul conueniant. secundò. Nemo potest
duobus dominis seruire, quin alterum of-
fendat,

fendat, c. clericus. 21. quæst. prima. ne igitur vnum iuuãdo, videatur alterum offendere, consultius est neutrum iuuare. Alia & secunda est opinio quorũdam, dicẽtiũ, quòd utrũq; iuuare teneatur pro viribus feudi, mouentur & ipsi ex duobus, primò. licet difficile sit utrìque seruire, tamen ista difficultas non uitiat obligationem, quia causa difficultatis pertinet ad incommodũ promissoris & vasalli, non autem ad impedimentum stipulatoris, siue domini feudi, l. continuus. §. illud. ff. de verbor. obligat. ergo &c.

Secundò. quia etiam quis simul & semel potest duobus dominis seruire, text. est in. l. duorum, cum ibi. no. ff. de oper. libert. & si quis diceret illum textum procedere in seruitijs compatibilibus, Rõdeo, quòd & hæc seruitia erunt compatibilia, si vni seruiat de persona, alteri verò de pecunia. Tertia est opinio quorundam dicẽtium, hoc casu locum esse gratificationi, exemplo serui, qui si viderit duobus dominis imminere periculũ mortis, si vtrumq; liberare non poterit, satis est vnum liberare,

re, quem elegerit & reſpectu alterius excu ſatur, l. ſi quis graui. §. ſi cum omnes. ff. ad. S.C. Silla. vos breuibus dicatis ſecundum Melchior. Cling hic, quòd de rigore iuris, vaſallus duorum, tenetur eum iuuare, cui primò fecit homagium, cum in homagijs ſequentibus, vaſalli iurare debeant adiecta clauſula, excepto iure prioris domini, hoc probatur per text. ad literam, in c. 1. §. fi. & ibi Bal. inf. hic fin. lex. Conrad. & eſt tex. in. c. imperialem. §. illud quoq;. de prohib. feud. alien. per Feder. facit in argumentum tex. in l. in operis. ff. locat. Tutius tamẽ, & æquius eſſe ait, dominum antiquiorem, cui primò factum eſt homagium, iuuare perſonaliter, alium uerò, cui ſecundò fecit homagium, iuuare per ſubſtitutum, & in hoc non videtur delinquere contra priorem dominum, cum vaſallus hoc non faciat animo nocendi, ſed cauſa ſibi ipſi cõſulendi, ne ſcilicet feudũ à ſecũdo domino amitat, ita decidit Specul. in §. quoniam, verſ. 12. quæritur, in tit. de feud. Bal. in. leg. prima. §. ne autẽ. C. de caduc. toléd. & alibi. Sit igitur concluſio,

va-

vasallum non ligium, esse posse duorum, ligium autem non posse, nisi vnius tantũ Secundò, eius est naturę feudum ligium, ꝙ super eius controuersia, si oriatur, etiam inter dominum & vasallũ, solus dominus cógnoscere debet, licet aliàs Pares curiæ cógnoscere soleant, c. primo. §. præterea, si. de prohib. feud. alienat. ꝑ Feder. Bal. in . d. c. cæterum. de iudit. Nec mirum, quia hæc feuda locum habere non possunt, nisi in Imperatore, Rege, vel Papa, qui superiores non habent. Alij. n. vasalli, à quocunque acceperint feuda, semper neccesse habẽt in fidelitate excipere, vel Papam, vel Imperatorem, vel Regẽ suum. d. c. primo. §. si. de prohib. feud. alien. per Federic. & c. primo. de nou. for. fidelit. Tertiò, eius naturæ esse volũt hoc feudum ligium, quòd omnia bona vasalli, etiam non feudalia, in potestatem domini veniant, dummodo illa non recognoscat ab alio in feudum, at in feudo non ligio, dominus habet iurisdictionẽ limitatam in bonis. s. feudalibus, & non in alijs, ita Specul. in dicto. §. quoniam, de feud. vers. 17. quem sequitur Laudens.

dens.in cap. 1.de his qui feud.dar. pos. sed sequatur quisquis volet, nostro palato nõ sapit, nam nullo iure probatur, & nulla ratione subsistit, sed sola Speculatoris auctoritate nititur, quæ est probabilis non neccessaria, iuxta tradita per glos.in l. prima. ff. de legib. & ita repræhendit Sonsbech. par.quarta.nu.26.

Quartò adhuc tale feudum eius est naturæ ꝙ licet uasallus feudum refutare possit, c.primo, de vasal.qui contr.cons.loth. tamen in feudo ligio, non est locus pœnitentiæ, ita Bald.in d.c.cæterum, de iudit. sed hanc opinionẽ improbauimus in præcedentibus, q͏a militat eadem ratio, & multo maior, non repeto, ne recoctam cramben (vt est in prouerbio) ad mensam reponere videar.

Quintò, dicunt adhuc, tale feudum eius esse naturæ, quòd licet fœmina in feudis non succedat, tamen in feudo ligio succedere potest, ita idem Specul.in d.§.quoniam, de feud.vers. 21. & ibi Io. Andr.in addit. sed & hęc opinio, sicuti superior nullo iure probatur, ideo Ias.credidit eã pro

cedere, & habere locum quando appareret de tali consuetudine, & ita fuit de mãte eiusdem Specul. dum ibi dixit, ꝙ in aliquibus partibus est hæc consuetudo, & tunc conclusio est de indubitabili.

A loco.

IN prędicamento loci possunt considerari feuda de curte, extra curtem. De camera, & de caneua, de curte dicitur, quando dominus habet curiã in aliquo castro, uel uilla, & ipse concedat aliquam partẽ illius villæ in feudũ, extra curtem dicitur quãdo dominus non habet curiam vel domum, sed habet solum modo possessiones ita Aluar. hic in 14. diuis. feudum, quod in curte domini vasallus habebat olim eius erat naturæ, quòd non poterat pars sine cõsensu domini alienari, cap. primo. §. fi. quibus mod. feud. amit. feudum autem extra curtem, sine consensu domini poterat alienari, dummodo ibi districtum, vel honorem, non habuisset, d. c. primo, §. fin. quib. mod. feud. amit. & c. 1. de alie. feud. quę tñ

hodie

hodie sunt correcta, cum omnis alienatio sit prohibita, c. primo, de prohibit. feud. alien. per Lothar. & cap. primo, de prohib. feud. alie. per Feder.

Secundò eius est naturæ feudũ de curte, quòd si dominus aliquid sibi reseruaue rit in ea curte, tunc si feudo aliquid accre uerit per alluuionem, erit domini, si nihil reseruauerit, erit uasalli, cap. 1. §. si quis de manso, si de inuest. feud. fuer. controuers. sed hoc idem habet locum, etiam in feudo extra curtem; ideo venio ad aliud feudum, de camera, vel caneua, de camera dicitur; quando Princeps concedit aliquid recipiendum de sua camera, exemplum ponit Aluar. in c. uni. de feud. cognit. in hac ciuitate Paduæ; vbi est locus qui appellatur camera, ad quam est deputatus offitialis, qui camerarius, seu questor appellatur. De caneua est, quando Princeps concedit aliquid recipiendum, de sua caneua, exemplum dat Aluar. ibidem in ecclesia cathedrali huius ciuitatis, in qua est locus qui appellatur canipeta, horum feudorum triplex est natura.

Primò quòd morte dantis extinguantur ſecundum Aluar.& Iac. de Beluiſ. in c. primo.de not. feud. quod ego falſum eſſe puto cum Sonsbech.par. quarta. n. 35 .& ſeq.in.c.primo.§. ſi verò vaſallus, quid ſit inueſtitur.vbi tex.expreſsè dicit, iſta eſſe recta feuda, ex quo tex.no.etiam aliam & ſecundam naturam iſtorum feudorum, ꝙ. ſ.vaſallus dicatur eſſe in poſſeſſione eorũ, ſi bis,vel ter,ſoluta fuerint illa annua, quę ex camera,vel caneua,debentur.

Tertiò & ultimò,eius ſunt naturæ, ꝙ ſi camera,vel caneua, penuria præmerentur vaſallus debet expectare, donec ſolui poſſit,tex.eſt in c. 1.de not.feud.in princip.& tũc ceſſante neceſſitate,fiet ſolutio, etiam pro tempore præterito, pro quo ceſſatũ fuit,ſecundum Iſer.in . c. primo, de feud. March.argumento eorum,quę dicimus in ſimili,quòd.ſ.in præſtationibus annuis ſterilitas vnius anni compenſatur cum fertilitate.l.licet.C.locat.l.legatum.§.1 . ff.de annu. legat.l.inter ſtipulantem.§.ſacram. ff.de verb.obligat.

A tem-

A tempore.

A Tempore, poteſt deduci feudum, aliud nouum, aliud antiquum, nouũ dicitur, quod de nouo aquiſitum eſt, & habuit initium in perſona inueſtiti. c. primo. qui. teſt. ſint neceſſar. ad proband. nou. inueſtitur. Antiquum dicitur, quod ab aſcendentibus quæſitum eſt, paternum addunt nonnulli, imò ferè omnes, quod acquiſitũ eſt à pâtre, auo, proauo, abauo, vel otauo incluſiuè, ita quòd antiquum ſit, quęſitum per aſcendentes, ſed vltra quartum gradũ, & ſic ante atauum, hanc differentiam ponit gl. in. c. primo. de ſucceſ. feud. Quã differentiam, dicit hic Bal. ſumptam eſſe ex l. Iuriſconſultus. ff. de gradib. cognat. §. parentes, vbi parentes, proprio vocabulo, vocantur omnes vſque ad tritauum, vlteriores autem ſupra tritauum, maiores appellantur, liberi uero uſque ad trinepotem dicũtur, inferiores autẽ. inf. trinepotem, poſteriores nuncupantur. ſed hęc differentia mihi nunquàm placuit, neque nunc pla

cere poteſt,nã ſemper credidi,& adhuc in eadem ſententia permaneo, quòd parentes dicantur, etiam vltra tritauum,& liberi dicantur,etiam vltra trinepotem,de parentibus eſt tex.clarus,in.l.quiq;.§. parentes.ff.de in ius vocand. vbi Caſſius,omnes in infinitum parentes dici putauit,quod ét probat ibi Vlpianus,de liberis eſt tex.in. l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.eod.titul.vbi idem Caſſius, liberos vltra trinepotem accepit, prout parentes vltra tritauum, de liberis & parentibus ſimul & ſemel,eſt tex.clarus in l.prima.§.generaliter.ff. de legat. pręſtan. vbi, parentum & liberorum appellatio extenditur in infinitum. & ita tenendo non ob.tex.in d.l.Iuriſcõſultus. §. parẽtes.ff. de gradib.quia ille tex.dicit,quòd parentes poſt tritauum, liberi poſt trinepotem non vocantur proprio,& ſpeciali vocabulo, ſed non ſequitur propterea, quòd non dicantur parentes,& liberi,hic eſt verus intellectus.d.§. parentes,quem poſtea inueni apud Soc.Iun.in.l.filiusfamilias.§.diui. de leg. primò. nu. 26. & gauiſus ſum concurriſſe cũ tanto viro, eodem modo ſicut

paren-

parentes dicuntur supra tritauum, ita maiorum significatio, in patre, & auo uerificatur, tex. est peregrinus in. l. si cohortalis, in ver. maiorum suorum. C. de cohort. lib. xij. vbi cohortalinus, vel cohortalini filius ad nullam potest aspirare fortunam, cui maiorum suorum exempla præiudicant, facit ẽt tex. ĩ. l. lex quæ tutores. C. de administr. tutor. vbi tutori non licet vẽdere domum, in qua pater defecit, minor creuit, & in qua maiorum imagines, aut non videre fixas, aut reuulsas videre, satis est lugubre, per quæ iura egregiè consuluit Oldrad. in cõsi. 25. quòd constitutiones Pontificum, in c. is qui, & in. c. licet pater. de sepult. in 6. quibus cauetur, defunctos in sepulchro maiorum suorum tumulari debere, intelliguntur, ut potius in patris & aui conditorium deferantur, quàm in eorum, qui antea fuerunt, quod & obseruandum erit, si Principis edicto, unus quisque in ea urbe habitare compellatur, in qua maiores sui nati sunt, tametsi alij aliter senserint, vide te Ias. in l. quarta. §. pretor. ff. de in ius. uoc. Alciat. in. l. appellatione parentis. ff. de vet

bor.ſignific.Feudum nouum eius eſt natu ræ,quòd in eo non ſuccedunt, neque aſcẽ dentes, neque collaterales, ſed tantum de ſcendentes illius primi acquirentis c.unic. inf. de natur.ſucceſ.feud.c.unic.de ſucceſ. fratr.&de fratri.ſuccedẽt.in feud.Antiqui autem,ſeu paterni,ea eſt natura,quòd tam deſcendentes, quàm collaterales in eo ſuc cedunt, dumtamen à primo aquirente ori ginem traxerint,d.c. unic.de ſucceſ. feud. d.c. primo.de ſucceſ. fratr. & ita decidunt Bal. & Iaſ. hic in tertia. diuiſ.Aluarot. in. ſexta.

Secundò eius eſt naturæ feudum nouũ quòd non acquiritur ſine inueſtitura.c. pri mo.quib.mod.feud.conſtit.poteſt,& talis inueſtitura debet fieri coram Paribus curię c. primo.quid ſit.inueſtitur.& hoc ſi habet Pares, ſi verò non habet, ſufficiunt ex tranei.c. primo.§.quod autem.de conſuetud.rect.feud.cum ſimilibus. Antiqui autem feudi natura eſt, quòd non quæritur inueſtitura, ſed ſucceſſione. c. primo. de feud.March. ſufficit. n. ſolam reuocationẽ inueſtituræ fieri, & hoc etiam ſolis extra-

neis

neis testibus adhibitis.c.1.primò. respõs: qui test.sint.neces.ad nou.inuest. probãd. & hæc renouatio priorem feudi naturam non mutat,secundum Bal.hic in quinta.di uisione,sed mouet hic.d. Ias.vnam quęstio nem,quam dicit esse notabilem, & tam vti lem, quàm vlla alia in vsibus feudorum es se possit, quid si dominus concedat feudũ de nouo & in inuestitura dicit, quòd sit vel cẽseatur paternũ, siue antiquum. vtrũ per talia verba, feudum, quod in rei veri tate est nouum, mutet suam naturã, & feu di antiq, siue paterni naturã acquirat, ita quòd non extantibus descendentibus pos sit deuolui in collaterales, Bal.in c.primo. in.de alienat.feud.pater.simpliciter tenet ꝙ assumat omnes qualitates feudi pater-ni,siue antiqui,argumẽto tex.in.l. quicun que.C.de omn.agro.desert.li.xj.vbi noua emphiteusis, propter concessionem Principis,ita pertinet ad emphiteutam,ac si ex auita,vel proauita successione ad eum per uenisset, ergo illud idem dicendum erit ꝓpter cõcessionem domini in feudo nouo, cum bonum sit argumẽtum ab emphiteu-

si ad

ſi ad feudum & è contra.

Secundò. feudum regulatur ſecundum tenorem inueſtituræ adeo quòd ex pactis ſpecialiter adiectis, etiam natura feudi mutetur. exemplum. contra naturam feudi eſt, vt fœmina ſuccedat, tamen ſi id ſpecificè inter dominum & aquirentem actum eſt, ſit feudi capax. c. primo. §. fin. quid ſit inueſtitu. ergo idem videtur dicendum in quæſtione noſtra, ꝙ ſcilicet feudum nouũ mutet ſuam naturam, & acquirat naturam antiqui feudi, propter ſpecialia pacta, & tenorem inueſtituræ. Et ita decidit Aluar. in. c. primo. de vaſal. decrep. ętat. Cõtrariã opinionem tenuit Oldrad. in cõſ. 177. quẽ refert hic Iaſ. pro qua opinione faciunt infraſcripta argumenta.

Primò. Nam ſi feudum re vera eſt antiquum, certum eſt, ꝙ propter talem inueſtituram nõ mutat ſuam naturam, vt nouum fiat, ſed remanet antiquum. c. primo. de vaſal. decrep. ætat. ergo & è cõtra, ſi feudum verè eſt nouum nõ poteſt dici, ꝙ acquirat naturam paterni, ſeu antiqui, quia contrariorum eſt eadem diſciplina, inſt. de his.

qui

qui sunt sui. vel alien. iur. & . l . prima. ff. eod. tit.

Secundò, licet dicatur in inuestitura, quod tale feudum sit antiquum, tamen hoc simulatum est, re vera.n.est nouum, sed regulã habemus, plus valere, quod in veritate agitur, quàm quod simulate concipitur, vt per titulum, C. plus valere, quod agit. ergo &c.

Tertiò & vltimò facit, nam sunt quædã personę, quæ feudum antiquum concedere possunt, nouum autem non possunt, vt sunt prælati ecclesiarum, c. secundo, extra. de feud. Si per huiusmodi verba, in feudum antiquum & paternum &c. nouum feudum mutaret suam naturam, & fieret antiquum, sequeretur, quod illę prohibitę personæ, in fraudem iuris sæpe concederent noua feuda, sub specie antiquorum, quod esset absurdum, & inconueniẽns ecclesijs, ergo &c. Vos pro resolutione istius quęstionis distinguite secundum Melchior. Cling. ex mente etiam doctorum omnium. Aut is, qui concedit feudum nouum, cum illis verbis, est talis persona, quæ ex iuris dispo

sitione,

ſitione, de nouo liberè poteſt infeudare quales ſunt Imperator, Principes, Duces, Marchiones, Comites, & alij ſeculares, & tunc p illa verba, (ſit vel cenſeatur antiquum) fit mutatio noui feudi, & acquirit naturam antiqui, ita quòd in eo, tam deſcẽdentes, quàm collaterales, ſuccedere poſſunt, & ita decidit Bal. & Iaſ. hic, in. tertia. diuiſ. & in hoc caſu intelliguntur iura & rationes, pro prima opinione adductæ, aut concedens in feudum cum verbis, de quibus ſupra, eſt talis perſona, quæ de nouo infeudare non poteſt, vt Epiſcopus, vel prælatus eccleſiæ, & tunc diſtingue. Aut illa verba. Inueſtio te tanquàm de veteri feudo, ſunt poſita in antiquo inſtrumento, & tunc cẽſetur feudum antiquum, propter antiquitatem. n. omnia præſumuntur vera & ſolennia, ſecundum not. per Cin. Bal. & alios, in. l. emancipatione. C. de fid. inſtru. Bar. & Iaſ. in. l. admonendi. ff. de iureiu. Aut illa verba ſunt poſita in inſtrumẽto nouo & non eſt dubium, quòd non cenſeatur antiquum, per regulam. l. ſi forte, & ibi no. Bar. ff. de caſtrẽſ. pecul. in. l. q. teſta

mentum.

mentũ.ff.de probat.l.cum quis decedẽs.§ Titia honestissima.de leg.tertiò.ubi habetur, ꝙ verba narratiua non probant inter eos, qui non possunt liberè disponere, sed prælatus non potest de nouo concedere, sed antiquum renouare, &c. Amplio etiã si cõcurrat cum prælato ipsum capitulum, nam prælatus etiam cum toto capitulo nõ potest de nouo infeudare, nisi summa necessitate, siue vtilitate suadente, & seruata forma, de qua in.c.nulli.de reb.eccles. non alien. Amplio etiam si episcopus, & capitulum iurassent sic esse, sicut in instrumento continetur, secundum Ias.hic, & rectè contra Bal.in.3.diuis.quia iuramentum prælati, non dat robur contractui celebrato cũ ecclesia, ut inquit Bal.in c.1.§. itẽ sacramẽta, inf.de pac.iura.firmãd.& hãc opinionẽ, ꝙ in prohibitis non sit standum assertioni etiã iuratæ ex multis probat Tiraquel. in l. si unquàm, in uerbo donatione largitus.nu.79. Alioquin esset liberũ cuique legem fraudare iuramento interposito, contra.l.si quis inquilinos.§.vltimo. ff. de legat. primò. vbi legatum contra bonos mo

res, non valet, etiam si factum fuerit cum iuramento. Quæro adhuc. Quid si feudũ, re vera erat antiquũ, & sit facta ĩuestitura, tanquàm de nouo feudo, an remaneat antiquum, prout erat, an verò efficiatur nouum. Videtur dicendumfuisse alteratam naturam feudi antiqui, & effectũ esse feudum nouum, per nouam concessionem, primò. quia contrariorum debet esse eadẽ disciplina, iurib. supra allegatis, sed feudum nouum, concessum iure antiqui, efficitur antiquum, vt supra ostendimus. Ergo è cõtra, feudum antiquũ cõcessum iure noui, efficitur nouũ, ad hoc vt cõtrariorũ sit disciplina.

Secundò ꝑ hac parte videtur tex. in c. 1. an agnat. vel fil. in fin. vbi dominus potest inuestire filium de feudo antiquo, tanquã de nouo, & in. c. 1. de eo, qui fin. fec. agnat. vbi si aliquis refutauerit feudum, vt dominus eum de nouo benefitio inuestiat, secuta inuestitura, nouum est feudum. Contrariam sententiam puto veriorem, quòd immo tale feudum remaneat antiquum, per tex. in. c. 1. de vasal. decrep. ætat. vbi si vasallus

fallus decrepitæ ętatis, refutauit feudũ in manu domini, vt Seium & Sempronium filios suos inuestiret, facta inuestitura, si vnus eorum decesserit sine legitimo hærede feudum iudicatur paternum, & non nouum; & ita per illum tex. tenet ibi Bald. Aluar. etiam in.c.primo. an agnat. vel fil. & est communis opinio, vt attestatur Tiraquel. de vtroque retra.§.32.glo.1.nu. 34. 42. Cror. etiam in.l.si is qui pro emptore.nu. 87.ff. de vsucap. & ita tenendo, adducta in contrarium facile tolluntur, ad primum. quod contrariorum sit eadem disciplina, Respondeo, quòd argumentum non procedit, data diuersitate rationis, inter vnum casum & alium, quia de nouo feudo facere antiquum, non fit præiuditium tertio, sed de antiquo facere nouum, fit præiuditium agnatis, quibus est quæsitum ius ex veteri inuestitura, vt considerat Cur. par. prima. quæst. octaua nu.8. cum seq. & sic militat diuersa ratio, ideo non est idem ius statuẽdũ, l.illud.ff.ad.l.aquil.l.à Titio.ff. de verbor. obligat. cum similibus ad secundum. de cap. primo. an agn. vel fil. Respondeo,

quòd

quòd ille tex. dicit, quòd poteſt inueſtire tanquàm de feudo nouo, agnatis conſentiẽtibus. c. primo. de eo qui finẽ fec. agnat. dũ dicit, ꝙ ſecuta noua inueſtitura eſt nouum feudũ, intelligitur quò ad ipſum refutantẽ, vt ibi animaduertit gloſ. Propterea concludo, remanere feudum antiquum. Quid modo ſi vaſallus comittat culpã, ꝑ quã feudo priuari debeat, & dominus remittat culpã, an feudũ remaneat antiquũ, an efficiatur nouũ, videte Tho. de Mari. de feud. ex pact. & ꝓuid. antiquo, tit. 2. n. 25. an autem feudum præſumatur antiquum vel nouum, eſt ſatis perplexa quæſtio inter feudiſtas, ego vt rem clarius exponam, conſidero, 3. caſus.

Primus, quando vaſallus reperitur in poſſeſſione feudi, & dominus, qui cum illo contendit, aſſerit feudum eſſe nouum, Tunc domino incũbit onus probandi, duplici ratione.

Primò, quia poſſeſſio tribuit vaſallo pręſumptionem, l. circa. ff. de probation.

Secundò quia ille probare debet qualitatem, qui in ea fundamentum facit, l. ha-

bebat.

bebat.ff.de instit.actio.l.denuntiasse.§.primo,ff.ad l.Iul. de adulter.Hunc primum, casum probat Bald.in c.primo, si de feud. fuer.controuers.int.dom. & agnat.

Secundus est, quando dominus est in possessione feudi & uasallus cõtendit, feudum esse antiquum, tunc vasallo incũbit onus probandi,illud feudum esse antiquũ prædictis rationibus,de quibus in præcedenti casu,atque ita sentit Aluar.in d. ca. primo, si de feud. fuer.contro. Hi tamen duo casus debent intelligi, quando possessio,vel uasalli,vel domini,non est uitiosa, quia quando esset vitiosa,perinde esset,ac si non possideret, ita Crauet. de antiquit. tempor.part.vltima,n.7.

Tertius & vltimus est casus, quãdo neuter est in possessione, tũc affirmanti feudũ esse vel nouum, vel antiquum, incumbit onus probandi,ita Aluar.in c.primo.§.vltimo, de succes.fratr. vel grad. succed. in feud.

Ab Habitu.

IN prædicamento habitus potest considerari feudum aliud hęreditariũ.Aliud

ex pacto & prouidentia. Aliud mixtum, Quæ nomina fuerunt inuenta à Pileo, & Bulgaro glossatoribus, & ideo hæc distinctio dicitur magistralis, non textualis. hęreditarium simpliciter est, quando conceditur pro quibuscunque hæredibus & tunc, adhoc vt quis in tali feudo succedat, sufficit quòd sit hæres, nec requiritur alia qualitas, ita dicit Bal. in l. cum virum, num. 21. C. de fideicommiss. idem Bal. in c. imperialem, in princ. num. 19. de prohib. feud. alie. per Feder. voluit, quòd vasallus taliter inuestitus, poterit feudum legare etiam extraneo, quia legatarius in re legata censetur quodammodo hæres. l. id tempus. §. primo. ff. de vsucapion. & est cõmunis opinio, vt testatur Cur. vltima par. 3. par. princip. quæst. 11. Clar. de feud. quæsti. 9. vbi multos allegat, & Osac. decis. 161 nume. 6. vbi dicit, quòd de eo iudicatur, prout de alijs rebus hæreditarijs cõtrariũ tamen, quòd dicta verba restringantur ad habiles, tenuit idem Bal. in c. primo, §. donare, qual. olim feud. poter. alien. & ibidẽ Cardin. Alexendri. sequitur Alex. cõs. 30.

uolum.

volum.primo, ego autem concordiam inter has duas opiniones comprecari posse, ita vt dicamus, quòd si sint verba geminata, procedat prima opinio, puta si dictum sit, pro te, tuis, & quibuscunque hæredibus si verò verba nã sint germinata, procedat secunda opinio, puta si dictum fuerit, pro te, & quibuscũque hæredibus, quod uidetur esse de mẽte Iacobini de Sancto Georgio in ver. & quibuscũque hȩredibus, nu. 3. per tex. in c. primo, de feud. non haben. propr. natur. feud.

Secundò feudum ex pacto & prouidẽtia simpliciter est, quando cõceditur, pro filijs, vel liberis, vel descendentibus, nullà facta mentione hæredum, & tunc, ad hoc vt quis in tali feudo succedat, sufficit, ꝙ sit filius, vel descendens à primo inuestito, nec requiritur, quòd sit hæres, hȩc est communis opinio, vt testatur Ias. in l. si post mortem, num. primo, ff. de legat. primò, & in cons. 56. in fi. vol. primo, Iul. Clar. dicta, quæst. 9. Quam intelligunt nonnulli, procedere in agnato, secus in filio, qui debet esse hæres patris, per tex. in cap. primo, an

agnat. vel fil. vbi agnatus, repudiata hæreditate, feudum paternum retinere poterit, filius autem non poteſt hæreditatem repudiare, & feudum retinere, ſed aut vtrumque retinere aut vtrumque repudiare, pro qua opinione Ioan. Andr. in addit. Specul. in tit. de feud. verſ. 32. quæritur, affert duas rationes diuerſitatis, inter filiũ, & agnatum. Prima eſt, quia agnatus non recognoſcit, neque habet feudum ex beneficio agnati mortui, nec ex ſucceſſione ſua, ſed potius ex prouidentia legis, vel Principis, quod ſecus eſt in filio.

Secunda eſt, quia filius conſequitur feudum medio patris à quo ortum habet, & eſſe ſuum, vnde ſtrictius tenetur defendere honorem patris, quàm agnatus, qui non oritur ex alio agnato, eſt. n. iniuria defuncto, non habere hæredem, inſt. quib. ex cauſ. manu. non lic. §. primo. Contraria tamen opinio eſt magis communis, quam ſequitur communis legiſtarum ſcola, vt ex multis probauit Oſaſc. deciſ. Senatus Pede. 162. nu. 4. pro qua adducit iura infra ſcripta, in argumentum tamen, primò, tex.

in

in l.vt iusiurandi.§.si liberi. ff. de oper. libert. vbi, si liberi patroni ex inæqualibus partibus sunt instituti, tamen pro æqualibus partibus habent operarũ actionem. Secundò adducitur tex. in l. si operarum iuditio. ff. eod. de oper. libert. quo loci habetur, quòd si patronus decesserit non transmittit petitionẽ operarum ad extraneos hæredes, sed bene ad suos, licet nõ sint hæredes. Tertiò, facit tex. in l. si arrogator. ff. de adoptionib. vbi, si arrogator fidei arrogari committat, vt quandoque restituat quartam, non oportet admitti fideicommissum, quia hoc non iuditio eius ad eum prouenit sed principali prouidẽtia. Quartò, est optimus tex. in l. quodcumque. §. si quis ita. ff. de verb. obligat. in quo. §. deciditur, quòd si quis ita stipulatus sit (post mortem meam, filiæ meæ dari) filiæ vtilis actio competit, licet hæres ei non existat. Quintò, adhuc facit tex. in §. optimum. authen. de exhib. reis, vbi filij præferuntur creditoribus, in militijs vt eas habeant, non tanquàm paternam hæreditatem sed tanquàm Imperialem munificentiã. & ità

tenendo, possumus faciliter respondere rationibus diuersitatis adductis per Ioan. Andr.inter filium & agnatum. Nam, prima ratio differentię, quòd agnatus non recognoscat feudum ex beneficio agnati mortui, sed prouidentia legis & Principis ita vindicat sibi locum in filio, sicut in agnato, quandoquidem filius feudum antiquum & paternum ab alio antecessore, q̃ à patre quæsitum, recognoscat, & habet ex pacto & prouidentia concedẽtis, & primi acquirẽtis, non autem iuditio, & uoluntate patris defuncti, ita glos. in dicto tit. an agnat. vel fil. in ver. repudiare, & in c. primo, §. hoc quoque, de succes. feud. non obstat secunda, quòd filius potius teneatur, q̃ agnatus, quia respondeo, quòd lex concessit benefitium abstinendi etiam suis, in stit. de hæred. qualit. & differ. §. sui. & eadẽ lege concedente cautum est, filiũ non hæredem ad debita patris non teneri, l. prima, 2. & 3. C. ne fil. ꝓ patr. & ita respondet Osasc. dicta decis. 162. nu. 6. ex quo sequitur, filium posse reuocare alienationẽ feudi ex pacto & prouidentia factam, per

patrem,

patrem,cum non sit hæres patris alienantis,sed primi acquirentis.limita hanc conclusionem,non habere locum in feudo nouo,quæsito per patrem,ita Iser.in c.primo in princip.de alienat.feud.pater.per illum tex.qui prohibet alienari feudum paternũ ex pacto,& prouidentia sine consensu filij qui est proximior agnatus.l.fin. de suis & legit. ergo in nouo feudo videtur concedere alienationem sine consensu ipsius filij,argumento,leg.cum pretor.ff.de iudit. facit regula.l.ex qua persona. ff. de regul. iur.& regula.l.nil tam naturale.ff.eod.tit. sublimitat tamẽ idem Iser.hãc lmitationẽ nisi feudum fuisset concessum patri contẽplatione filij,quia tunc filius poterit reuocare alienationem feudi noui, siue hoc cõstet expresse, siue ex coniecturis,vel quia dominus esset cõsanguineus filij & nõ patris,argumento.l.Procula. ff. de probat.l. virũ.ff.de donat.int. vir. & vxor. vel quia filius fuisset obsequiosus domino,argumẽto l.si vero.§.inde Papinianus. ff.mandat. vel esset socius & amicus domini, & pater non, argumento, l. si forte. ff. de castr.

pecul.& hæc sufficiant, quò ad feudũ ex pacto & prouidẽtia. Tertio est feudum, nec simpliciter hęreditariũ, nec simpliciter ex pacto & prouidentia, sed mixtum, quod participat de vtroque, et istud est, quando conceditur pro se & hæredibus, & tunc requiritur, quòd ille, qui vult in tali feudo succedere, sit filius & hæres, & sic quòd in eo vtraque qualitas cõcurrat, & in hoc casu procedat text. in capit. primo, an agnat. vel fil. ita Iacob. de Beuis. in capit. primo, de eo qui sib. & hæredibus. An autem oporteat eum, qui vult succedere in huiusmodi feudo esse hæredẽ vasalli, vltimo loco defuncti, an aũt sufficiat eũ esse hæredẽ primi aquirẽtis, in hoc videtur altercatio, & quidẽ maxima inter doct. At meo iuditio, diuersa scribunt, & non contraria. Aliqui .n. tenent, oportere, quòd sit hæres vasalli vltimo loco defuncti, & hanc dicit esse communem Cur. Iũ. in cõs. 138. nu. 24. Aliqui aũt tenent, oportere, quòd sit hæres primi, mediate vel immediate, vt voluit Alex. in cõs. 10. nu. 8. vol. 3. cõs. 26. n. 9. vol. 5. & sic istæ opiniones, quæ pugna-

re

re videntur, reincidunt in idē, quādoquidē ille, qui est hæres vltimi, est etiam primi mediāte persona suorū progenitorū. Nec potest dici heres acquirētis immediatè, cū alios habuerit hæredes. Sit igitur cōclusio, quòd in feudo hereditario filius debet esse heres patris, ac ēt vltimi vasalli defuncti, illud tamē sciēdū est, ꝙ si filius beneficio inuētarij hæreditatē patris adierit, licet in hereditate nil remanserit, quia ob creditorum molem exhausta fuerit, tamē retinebit feudum, quamuis hæreditariū, ex priuilegio inuētarij, nā hæres cōficiēs inuētarium, hoc cōsequitur, ꝙ actiones & obligationes suæ contra defunctum non confunduntur. l. fi. C. de iur. delib. ita Iser. Aluar. & alij, in. c. 1. an agnat. vel fil. dicentes, hoc modo esse satisfactum legi, que requirit filium esse hæredē sequitur Iacob. de Sancto Georg. in ver. Ita ꝙ ipsi inuestiti. n. 8. Zas. in. 8. par. sui tract. nu. 10. ex quo infero, ꝙ si filius adierit hæreditatē cū beneficio legis & inuētarij, poterit petere feudum antiquum, etiam hæreditarium, non obstāte renuntia patris ita in terminis decidit,

cidit,

cidit Bal.in.l.qui se patris .C. vnd.liber.& licet Alexand.in cōs. 19.& in cons.28.vol. quinto. videatur intelligere dictū Bal. in feudo ex pacto & prouidentia,idem tamē Alex.in cons.24.vol.4.cons. 13. & cōs. 26. vol.5 . intelligit ét in feudo hæreditario, acquisito pro se & hæredib : quod probat Dec.in suo pulcherrimo cōsilio. 185. in 2. dubio.Notate, quia hic est vnus casus, in quo hæres non tenetur seruare factum defuncti,quādo.s.aliquis est heres cum bene fitio legis & inuētarij,licet regula sit incō trariū,in.l.cū à matre. C. de rei. vindicat. Secundus est casus, quando alienatio esset inualida,puta.Quia feudum esset alienatum sine consensu domini,nam tunc hæres non tenetur seruare gesta per defunctum,ita dicit Iser.in.c.imperialē, in prin. de prohib.feud.alie.per Federic.in cap.1. §.donare . qual. olim feud . poter. aliena. consuluit Soc.in cōs. 79.n.47.vol.quarto. Tertius est casus,quādo alienatio esset cō tra legis prohibitionem,quia tunc hæres non tenebitur habere ratū factum defuncti,ita egregiè consuluit Bal.cōs.161. vol.

5.vbi

5.vbi in ſpecie concludit, quòd hæres poteſt cõtrauenire facto defuncti ĩ eo, quod diſpoſuit contra prohibitionem.l. hac edictali.C.de ſecund.nupt.Quartus eſt caſus, qñ defunctus ñ reliqt heredi id, qđ neceſſariò heres debebat cõſequi, nã tũc hæres poterit impugnare factũ defuncti.l. ſecunda.C.de inoffic.donat. & ibi gloſ. quæ dicit hoc eſſe mirabile. Quintus eſt, quãdo defunctus voluit fraudare hæredem iure ſibi debito, quia tũc hæres admittitur contra actum à defuncto explicitum ita egregiè Bal.in conſ.215.vol.2.vbi voluit, ꝙ nõ obſtante inueſtitura patris & aui, facta in fraudem primæ reſtricta ad maſculos tãtũ, cũ tamẽ etiã fœminæ vocarẽtur in prima, filia poterit ſuccedere in ſeudo etiã hereditario, ſequitur Iaſ.in cõſ.56.vol.3.ver. quarto ad idẽ facit. Sextus eſt caſus, quando hæres veniret ex propria perſona.quia tũc cõtra factum defuncti eſt audiẽdus, & admitendus.Paul.de Caſtr.cõſ.197. verſi. itẽ & tertiò, vol.2.Crauet.conſ. 200.nu.7. vbi plures allegat, qua de re etiã Tiraquel. de vtroq; retract.§.1.gl.9. n.47.cũ ſeq.hos

caſus

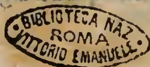
casus obseruauit Thõ.Gramatic.decis.93. n.8.cũ seqũẽ.Thob.Non.cõs.2.n.2.11.12. 13.& 14.Modo ad cõclusionẽ supra firmatã redeo, quæ est, ꝙ filius debet acceptare feudum & hęreditatẽ paternã, aut vtrumque repudiare. hæc cõclusio limitatur multis modis. 1.n. intelligitur, quãdo ad filium aliquid peruenit, vel peruenire põt de hęreditate paterna, alioquin si nihil ĩ bonis habet pater, & alienasset feudum tunc filius admitteretur ad illud, quàmuis nihil de bonis hæreditarijs haberet, ita dicit elegãter. Iac. de Beluis. in. c. Titius. si de feud. def. fuer. controuers. sequitur Bal. in l. cũ secundum. C. de fideicommis. Iacob. de Sancto Georg. in dicto uer. ita ꝙ ipsi inuestiti. nu. 4. & si quis dixerit, non ne filius præsumitur hæres, iuxta illud dictum Apost. Filius, ergo hæres, tamen dico, quòd uera est conclusio, quando filius agit, & sic ad commodum eius præsumitur hæres. Secus quã do cõuenitur, quia tunc oportet agentem probare, filiũ esse hæredẽ, doctor. est Bar. in. l. cum dotẽ. §. trãsgrediamur. ff. sol. matrim. Bal. in l. 1. in fi. C. cõmun. de leg. Se-

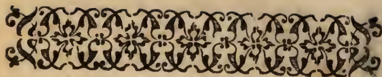
cundò

cundò intelligitur cõclusio, quando filius potest habere hæreditatẽ patris, uel ex testamẽto, uel ab intestato, alioquin si esset institutus ĩ re certa, uel solum in legitima, alio uniuersali hærede instituto, tunc licet filius nõ dicatur hæres patris, l. quoties. de hæred. instit. tamẽ poterit habere feudum paternum, ita Iacob. de Beluis. & Iacob. Aluar. in d. c. 1. an agnat. uel. fil. & hoc casu filius nõ tenebitur respõdere creditoribus hæreditarijs. Idẽ dicit Bal. ĩ d. c. 1. an agnat. uel fil. quãdo filius esset præteritus in testamẽto paterno, nam adhuc succedet in feudo paterno, nec cogetur annullare testamẽtum paternum, quia nullum est, in eius fauorem. l. filio præterito. ff. de iniust. rupt. irritoque testam. ergo poterit renuntiare huic iuri suo, l. si iudex circũuẽto. ff. de minor. Idẽ in exhæredato à patre dicendum est, quia nõ obstãte exhæredatione, poterit habere feudum auitum, sm̃ Iser. in c. 1. de succes. feud. Aluar. in d. capit. primo, an agn. uel fil. Iacob. de Sãcto Georg. in dicto vers. ita ꝙ ipsi inuestiti, nu. 5. & ibi nu. 6. Infert, quòd si uigore statuti filia excludi-

cluditur ab hæreditate paterna, & pater haberet feudum; quod trāsiret ad fęminas posset filia habere feudum, quàmuis esset exclusa ab hęreditate paterna, quod fuit de mente Bal. & Aluar. in. d. c. 1. an agnat. uel fil. Tertiò limitatur, quādo filius viuente patre renuntiasset hæreditati cum iuraméto, quod facere potest, vt habetur, in. c. quàmuis. extra de pact. in. 6. Nam tūc mortuo patre poterit habere feudum paternū quàmuis renuntiauerit hæreditati paternę, ita Bal. in. d. c. 1. an. agnat. vel. fil. dicens quòd ista cautela non fuit ab alijs adinuēta, vel excogitata. Differentias inter feudum ex pacto, & prouidentia, & hæreditarius. 33. ennumerauit Frec. de subfeu. bar. li. 3. 135. Liuius Margarita secundū Iser. relatus à Sebast. Neapod. cōcordātias autem. 36. cōpilauit idē Sebast. Neapodanus in cōsuetud. Neapolit. in quib. reb. habet locū quarta, ad quos vos reijcio, vbi sitim explere poteritis.

FINIS.

REGISTRVM.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T.

Omnes ſunt Quaterniones.

